

L'ús social dels barris metropolitans

Informe sobre la vida pública al barri de Pomar

Àrea Metropolitana de Barcelona
Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona
Barcelona Regional

Maig de 2020

L'ús social dels barris metropolitans

Informe sobre la vida pública al barri de Pomar

Equip de recerca:

IERMB: Marta Murrià, Cristina Sobrino, Carlos González

BR: Ioanna Spanou, Miquel Pybus, Erick Valdez, Núria Piè, Margherita Neri, Belén Parejo, Gemma Conde, Javier Villena, Maria Foselli.

Equip de suport tècnic:

Elisabet Queralt, Núria Ruiz, Francesc Coll

Coordinació:

Guillem Espriu i Alba Paternain

Índex

<i>Introducció</i>	4
<i>Fonts d'informació i aspectes metodològics</i>	5
<i>Encaix territorial del barri i interpretació dels seus límits i entorns més pròxims</i>	6
Descripció dels límits i entorns	6
Situació demogràfica	8
<i>Marc general de referència</i>	10
Marc històric	10
Planejament urbanístic vigent	11
Grau d'execució del planejament	12
<i>Estat actual del barri</i>	12
Usos principals del teixit	12
Activitats en planta baixa	15
Estat dels edificis i percepció de la mixticitat d'usos	16
<i>Connectivitat</i>	18
Jerarquia viària	19
Xarxa de transport públic	19
Xarxa ciclable i itineraris de vianants	20
<i>Qualitat ambiental de l'espai públic</i>	21
Qualitat acústica	21
Qualitat lumínica	25
<i>L'entorn pels vianants i elements de suport a la utilització dels espais urbans</i>	28
La convivència amb els vehicles	28
Barreres arquitectòniques i estat dels paviments i de les voreres	29
Elements de suport i la utilització dels espais	31
Neteja i manteniment dels espais urbans i senyals de desordre	32
<i>Usos dels espais</i>	34
Freqüentació	34
Usos estàtics i dinàmics	37
Horaris	39
Freqüentació dels espais del barri segons gènere i edat de població	42
<i>El barri per a la pràctica quotidiana: pràctiques, discursos i característiques dels espais</i>	48
El barri per a desplaçar i per a passejar	48
Els espais per passejar de Pomar en l'experiència de les persones residents	51
El barri per l'estada i la relació	54
Els espais per relacionar-se de Pomar en l'experiència de les persones residents	60
El barri com espai de joc	63
El barri per a fer esport	66
<i>Elements de balanç i diagnosi</i>	68
<i>Annex Mapes</i>	72

Introducció

El barri exerceix un paper rellevant en les accions i en l'imaginari de les persones, doncs gran part de les activitats quotidianes es desenvolupen en l'entorn residencial. Els seus carrers, places i, en definitiva, els espais comuns, constitueixen la base material de la vida urbana on les relacions socials són possibles. Així doncs, un dels reptes que han d'afrontar les polítiques metropolitanes és la implementació d'actuacions dirigides a incrementar la intensitat i el valor d'ús dels espais quotidians, el seu potencial relacional i la seva adequació per a respondre les necessitats i preferències dels diferents segments de població. El disseny de programes i intervencions en aquest sentit necessita d'eines de coneixement sobre les relacions i la convivència des d'una òptica de la vida quotidiana: de com les pràctiques socials i les relacions es plasmen en contextos particulars.

Per a donar resposta a aquestes necessitats d'informació des de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, l'Institut d'Estudis Regionals i Metropolitans de Barcelona i Barcelona Regional, s'ha iniciat una línia de treball que té per finalitat conèixer quins són els principals espais d'ús i de relació als barris metropolitans, les seves característiques físiques, les pràctiques que s'hi duen a terme i el perfil de les persones que els utilitzen. Tot plegat amb l'objectiu d'identificar possibilitats de millora que puguin contribuir a ampliar el potencial d'ús dels espais metropolitans per a la seva població. Es tracta, sens dubte, d'un objectiu ampli, pel que es preveu que el desenvolupament de la línia d'anàlisi sigui gradual, a mesura que els instruments tècnics i metodològics de coneixement es vagin aplicant gradualment a diferents tipologies territorials, barris i espais de l'àrea metropolitana. Durant l'any 2019 s'han estudiat polígons d'habitatge construïts durant els anys 60 i 70, concretament: la ciutat de Badia del Vallès i els barris de Can Sellarès de Viladecans, Sant Cosme del Prat de Llobregat i el Pomar de Badalona. Es preveu que al llarg de 2020 s'incorporin tres barris més a l'estudi d'una tipologia urbanística i social diferent.

Els estudis sobre l'ús social elaborats en els diferents barris aportaran indicadors i informacions d'utilitat per a l'elaboració d'una guia sobre la vida pública als barris metropolitans on es proposaran indicadors d'avaluació i recomanacions d'actuació d'una doble perspectiva: urbanística i social. Aquesta guia té l'objectiu de servir com una eina que permeti examinar la capacitat dels espais urbans per generar pràctiques socials quotidianes efectives i aportar informació sobre intervencions il·lustratives mitjançant diverses estratègies d'intervenció institucionals i comunitàries que podrien resultar beneficioses per a la promoció de la vida pública als barris.

Quant a aquest informe, el treball s'estructura en vuit apartats. El primer ofereix una aproximació a l'encaix territorial de Pomar a partir de la descripció dels seus límits i la relació amb els seus entorns i l'apartat clou amb una revisió de l'evolució demogràfica del barri.

Un cop ubicat el barri, el segon apartat ofereix un marc general de referència temporal. Partint d'una breu història, s'avança fins el moment actual per examinar quin és el planejament urbanístic vigent i el seu grau d'execució, anticipant el futur a través de la revisió dels projectes pendents.

El tercer apartat suposa un canvi d'escala. Proposa una descripció sobre quin és l'estat del barri en l'actualitat, examinant quins són els usos principals del sòl i dels edificis, amb un especial èmfasi en les activitats en planta baixa i comercials. El següent punt aborda la connectivitat del barri, tant pel que fa al seu viari, com al transport públic i les formes de mobilitat més sostenibles, examinant l'extensió de la xarxa ciclable i els itineraris a peu.

El cinquè i el sisè punt tracten aspectes relatius a la qualitat. En primer lloc, qualitat ambiental en relació a les contaminacions acústiques i lumíniques. En segon lloc, qualitat urbana, en relació al seu estat, manteniment i dificultats.

El setè i el vuitè apartats ressegueixen les pràctiques quotidianes d'ús del barri, en relació a la seva freqüentació, horari i també s'aporta informació sobre les persones que l'utilitzen, tot examinant les seves experiències i opinions.

L'estudi clou amb un apartat d'avaluació i propostes de línies d'intervenció.

Fonts d'informació i aspectes metodològics

Els objectes que es tracten en aquest treball són amplis, pel que el seu estudi i abordatge requereix de la utilització de diferents fonts d'informació. Breument:

- Sistemes d'informació cartogràfica i urbanística.
- Observació social sistemàtica d'entorns físics i usos socials.
- Entrevistes estructurades a la població.

Quant a l'observació social sistemàtica, es tracta d'una tècnica que permet recollir de forma estructurada, sistematitzada i quantificable característiques contextuais dels barris a petita escala, relacionades tant amb la qualitat de l'entorn físic com amb l'ús dels espais. Aquesta observació es va dur a terme entre els dies 16 i 18 de juny. Les observacions es van dur a terme a peu per part de dos tècnics que prèviament van fer una formació.

Sobre les entrevistes estructurades el seu objectiu ha estat el d'identificar aquells espais del barri que, segons la població del barri, són els millors i pitjors per a dur a terme quatre tipus d'activitats (jugar, fer esport, passejar i relacionar-se), i descriure les seves característiques. Per aconseguir pluralitat en les respostes, les persones entrevistades s'han seleccionat amb ajuda de les tècniques de Pomar per garantir la suficient diversitat en termes de sexe i d'edat. En total s'han realitzat 64 entrevistes durant els mesos de gener i febrer de 2020, amb la següent distribució:

	Dona	Home	Total
10 a 16 anys	17	23	40
16 a 29 anys	0	0	0
30 a 44 anys	1	2	3
45 a 64 anys	1	1	2
65 a 74 anys	4	6	10
75 i més anys	6	3	9
Total	29	35	64

Caracterització de les persones entrevistades a Pomar, Font: IERMB

Agraïments

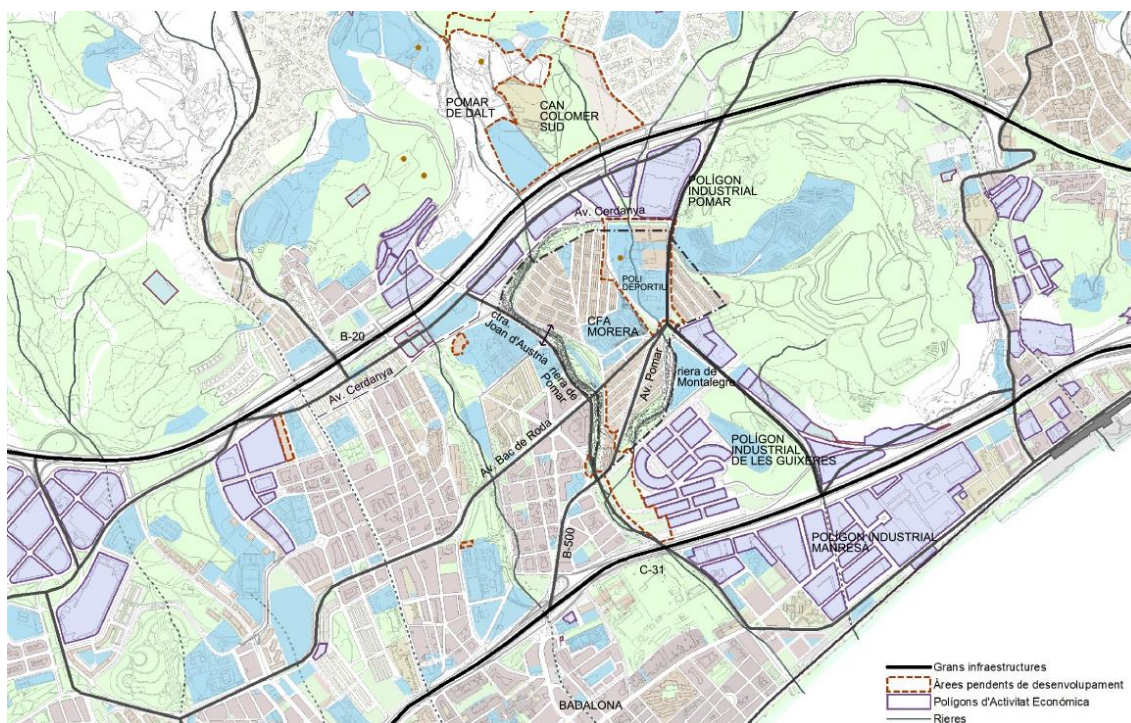
Aquest treball ha estat possible gràcies a la col·laboració d'en David Ruiz Romero de l'àrea de Seguretat, Convivència i Participació de l'Ajuntament de Badalona, de na Mari Carmen Cantos, tècnica del Pla Comunitari Pomar, així com a les persones que integren i que donen suport a les diferents entitats i associacions del barri com són el Casal de la Gent Gran, a en David de l'espai Jove Morera, a en Rubens del Programa Badaestudi a la Natàlia Serrano i a na Montserrat Garrido del Casal Cívic de Pomar, a la Aïda del Programa Encaix i a na Desirée de l'Associació de Pares i Mares de l'Escola Sant Jordi i a en Carlos Flores de l'ASC Districte Apatxe.

Encaix territorial del barri i interpretació dels seus límits i entorns més pròxims

Descripció dels límits i entorns

El barri de Pomar està situat a l'extrem nord-est de Badalona. Es delimita al nord per l'avinguda de la Cerdanya i l'avinguda de l'Hospitalet, a l'oest pel carrer de Joan d'Àustria, un eix que recorre el municipi des de la muntanya fins al mar, i la Riera de Pomar i l'avinguda Primer de Maig i a l'est per la B -500¹ (avinguda de Pomar), l'accés principal al barri.

Als entorns de Pomar passen infraestructures viàries importants. Els més destacats: al nord, la B20 que, juntament amb el polígon industrial del Pomar, genera un efecte barrera cap a la muntanya i la Serralada de Marina; al sud la C31 i el polígon de les Guixeres que limita la relació amb el centre de Badalona, la platja i el mar.

Discontinuitats territorials: Grans infraestructures, Àrees pendents de desenvolupament i Polígons d'Activitat Econòmica,
Font: BR a partir del geoportal de planejament de l'AMB

La integració del barri al seu entorn més pròxim es condicionada per la configuració dels seus límits. Més concretament:

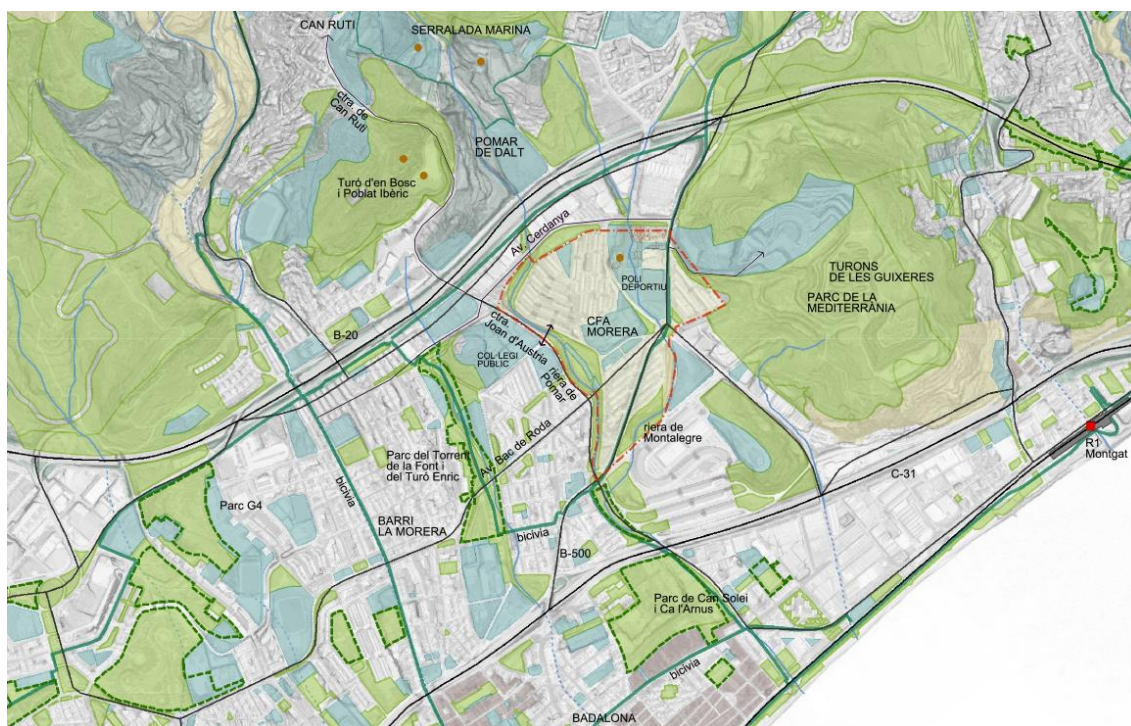
- A l'oest, la riera de Pomar, obstrueix la relació amb el barri de la Morera, a causa dels pendents i de la profunditat de la riera mateixa. No obstant, el seu efecte barrera s'emfatitza per la manca de caràcter urbà del carrer Joan d'Àustria i de l'avinguda Primer de Maig, ja que la seva secció prioritza la circulació de vehicles. La connexió entre els dos barris s'efectua per dues úniques connexions viàries, l'avinguda de la Cerdanya, l'avinguda de Bac de Roda i una passarel·la pels vianants.

¹ La B-500 o avinguda de Pomar és un límit més que res aparent pel barri jaqué, ho creua tangencialment separant una petita part de residències de les altres. Per les seves característiques aquest eix es percep com a límit, com s'explicarà més endavant,

- A l'est, el caràcter interurbà de l'avinguda de Pomar (B-500), condiona la relació entre els diferents àmbits residencials del barri de Pomar i amb els turons de les Guixeres: l'únic accés des de Badalona als turons de les Guixeres i als seus parcs i equipaments és per el carrer dels Xiprers a nord-est del barri.
- A nord, el barri se separa de la zona industrial del Pomar i la B-20 per una franja d'espai verd, delimitada per les avingudes de la Cerdanya i de l'Hospitalet.
- També al nord, la presència d'àrees pendents de desenvolupament produeix un impacte negatiu sobre el territori: Es tracta d'un àmbit inclòs a la Modificació del PGM al sector de can Colomer i entorn (2010), i un àmbit discontinu de la Modificació puntual del PGM a la zona del Mas Ram i Pomar (2015), d'on resulten la previsió d'ordenació de nous blocs plurifamiliars aïllats de protecció pública i sostre comercial.

En resum, la topografia accentuada dels límits, marcada pel pas dels eixos hidrogràfics de la Riera de Pomar i de Montalegre (parcialment canalitzada), i la qualitat de les infraestructures viàries i dels espais que rodegen el barri dificulten la connexió amb el territori i amb els elements de valor, alguns d'ells de referència metropolitana, que es troben al seu entorn. Com a espais amb un valor natural, paisatgístic, patrimonial reconeguts destaquem²:

- El Parc Natural de Serralada de Marina³, el passeig marítim, les platges i el mar, la Ronda Verda (Bicivía) de l'AMB, el conjunt paisatgístic i l'itinerari senyalitzat de la Vall de Pomar; els parcs metropolitans del Torrent de la Font i del Turó de l'Enric (entre Morera i Bufalà), de Can Solei i Ca l'Arnús, de la Riera de Canyadó o el recent Parc de la Mediterrània (ex-abocador) als turons de les Guixeres⁴.

Equipaments i zones verdes, valors paisatgístics i patrimonials, Font: BR a partir del geoportal de planejament de l'AMB,

² Ens referim en particular a les fonts que els destaquen: el PTMB, el PDUSC (Pla Director Urbanístic del Sistema Costaner) i el Catàleg del Paisatge de la Regió Metropolitana de Barcelona,

³ La Serralada Marina és un espai obert amb nivell de protecció metropolità, està inclòs en els Parcs de la Diputació de Barcelona,

⁴ El Parc de la Mediterrània i la major part de l'àmbit dels turons de les Guixeres (cap a la costa, a sud del Cementiri de sant Pere) són espais oberts amb un nivell de protecció català, inclosos en el PDUSC (categories C2 i C3),

Situació demogràfica

L'any 1940 Badalona comptava amb un total de 48.284 habitants. Durant les dècades dels anys 60 fins als 70 del passat segle XX la construcció de polígons d'habitatge per acollir a la població vinguda de la resta d'Espanya que en molts casos residia de forma en barraques a la ciutat de Barcelona, va suposar un importantíssim increment de la població, assolint els 227.749 a la dècada dels 80. Actualment la ciutat es manté al voltant dels 220.000 habitants.

Pomar va ser un dels barris que van acollir part d'aquesta població arribada a la ciutat, sobretot procedent de les barraques de Montjuïc i de les zones afectades per les rierades de l'any 1962. Es tracta doncs d'un barri de nova implantació, d'un polígon d'habitatges públics que a la dècada de 1970 va permetre l'assentament de més de 10.000 persones. Des d'aleshores el creixement de la població ha estat però de signe negatiu, tal i com es pot constatar en les successives lectures del Padró Municipal d'Habitants que ofereix el seu Ajuntament⁵. D'acord amb aquestes dades, l'any 2010 la població de Pomar era de 4.914 persones, menys de la meitat de la població inicial. Les dades mostren que l'any 2015 la població era ja de només 4.790 habitants.

Una conseqüència de la reducció de la població és la pèrdua de densitat en el territori (persones/superfície) i també als habitatges. S'estima que l'ocupació mitjana dels habitatges durant el 2015 era de 2,5 persones, una quarta part dels quals unipersonals.

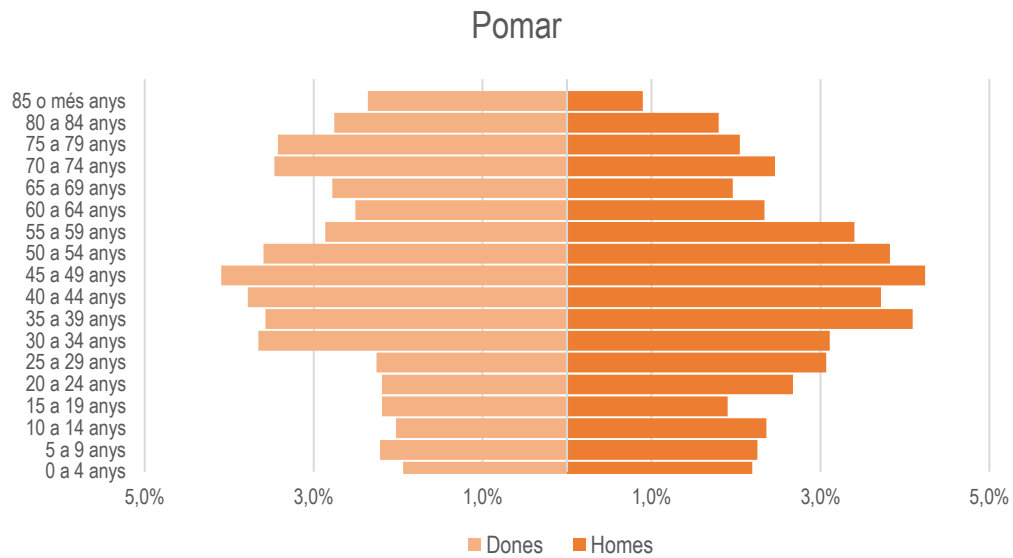
Any	Població de Pomar
2010	4914
2011	4903
2012	4891
2013	4867
2014	4827
2015	4790

Població de Pomar. Font: IERMB a partir de Padró municipal d'habitants, Ajuntament de Badalona.

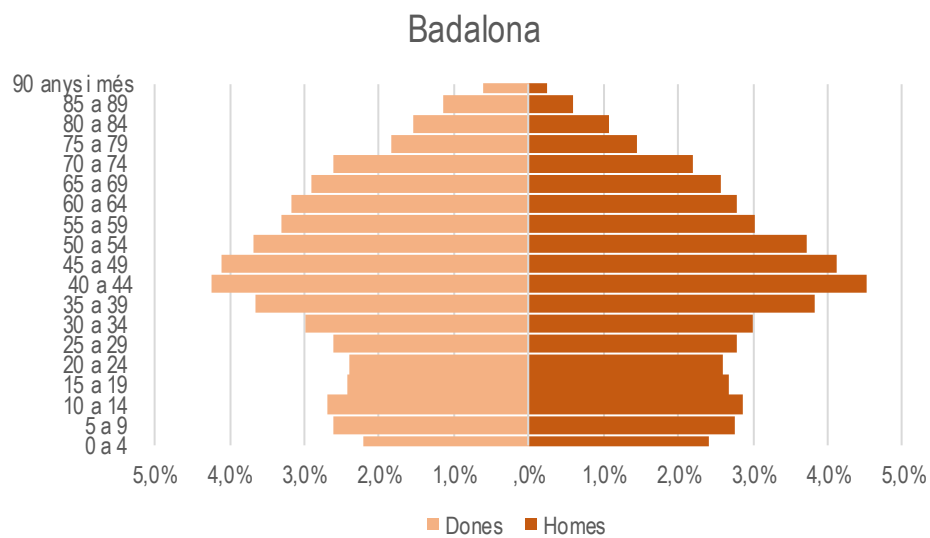
Cal considerar la piràmide poblacional. Si tenim en compte la composició per sexe i edat de la població del conjunt de Badalona, s'observa com el perfil de la piràmide ressegueix el tipus de les piràmides de país desenvolupat, amb una natalitat baixa i una esperança de vida elevada. Amb una base no massa àmplia, un gruix de població en les edats adultes i l'amplada de la part alta de la piràmide és conseqüència del continu ascens de l'esperança de vida, i indica un envelliment progressiu de la població badalonina amb una major presència de dones en aquestes edats.

La piràmide de Pomar mostra en canvi una població que és sobretot adulta i, a la vegada, més envellida que la del conjunt de Badalona. Els nens i les nenes són en aquest barri un grup quantitativament minoritari. Així doncs, al pes de les llars unipersonals cal afegir-li el sobreenvelliment d'una part de la seva població (sobretot femenina).

⁵ La lectura del Padró que facilita l'Ajuntament considera de manera conjunta Pomar (amb 4.708 habitants l'any 2015) i Pomar de Dalt (81 habitants). Aquest últim fa referència a la part oriental de la vall que forma la part alta de la riera de Pomar, i que rebé aquesta denominació per tal de diferenciar-la del polígon d'habitatges construïts per l'Obra Sindical del Hogar (Abas et al., 2003:83-84).

Piràmides de població. Font: IERMB a partir de Dades estadístiques de la població Idescat a partir de les dades publicades a la pàgina web de l'Ajuntament de Badalona.

Piràmides de població. Font: IERMB a partir de Dades estadístiques de la població Idescat a partir del Padró continu de l'INE, 2019,

Marc general de referència

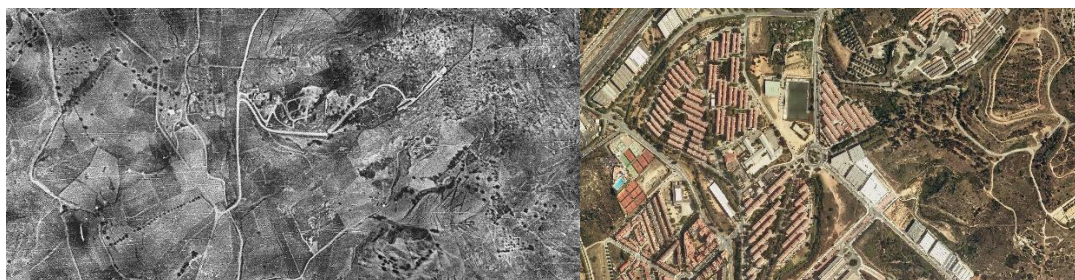
Marc històric

El barri de Pomar de la ciutat de Badalona prové de l'antic veïnat de Pomar -un dels més antics del municipi- el qual es va formar al voltant de Cal Comte (masia fortificada romànica) i que actualment és l'anomenat Pomar de Dalt, ubicat entre les rieres de Pomar i Montalegre. Entre els anys 1965 i 1967 l'*Obra Sindical del Hogar* va construir dos mil habitatges de protecció oficial. Es tracta doncs d'una de les *Unidades Vecinales de Absorción* del *Ministerio de la Vivienda*, les quals van néixer amb l'objectiu d'allotjar temporalment a totes les famílies i persones que vivien en habitatges que no reunien les condicions mínimes per la seva habitabilitat. Val a dir que el caràcter de provisionalitat d'aquests habitatges no s'ha acomplert en la majoria dels casos.

Així, l'any 1973 es van instal·lar al barri unes deu mil persones, la gran majoria de les quals eren antics barraquistes de Montjuïc afectats per les riades d'inicis dels anys seixanta. També hi van arribar altres persones provinents d'àrees que estaven afectades per les obres viàries que s'estaven realitzant a Barcelona, com ara les construccions de les autopistes i la perllonga del passeig marítim prop del Somorrostro. A banda del parc residencial també es va construir un centre cívic, una església, una casa parroquial, un grup escolar i zones verdes.

A banda del veïnat original, el barri de Pomar neix com una zona marginal, pràcticament sense serveis i on el seu funcionament era precari. Aquesta situació deficient, va abocar a una inacció i a una picabaralla institucional que va durar anys degut a que l'*Obra Sindical del Hogar* es va desentendre de la seva intervenció al territori i l'Ajuntament de Badalona responsabilitzava a la promotora de la situació d'abandonament. Donada aquesta circumstància, podríem dir, d'inactivitat institucional, els veïns i veïnes del barri es van organitzar per tal d'aconseguir millores, tant a nivell d'infraestructures, d'equipaments així com de transport. Finalment, l'any 1985, amb el Reial Decret 1009/1985, del 5 de juny, es completa la transferència de competències a la Generalitat de Catalunya, i, des de llavors, l'Ajuntament de Badalona i la Generalitat de Catalunya han anat millorant el conjunt de Pomar, rehabilitant les cobertes, les façanes i arranjant vials i zones verdes. A més, els habitatges de protecció oficial van passar al mercat lliure i, actualment només queden una trentena d'ells que pertanyen a l'Agència de l'Habitatge de Catalunya.

L'any 1986, després que a l'any 1976 se suspengués l'aprovació del Pla Parcial de Pomar de Dalt, s'aprova el Pla de Modificació General del Sector de la Morera, incorporant modificacions puntuals al Pla General Metropolità pel barri de Pomar. En concret, es va aprovar la idea de consolidar l'estructura d'eixample al barri així com la revitalització dels elements naturals que defineixen els límits del barri, en concret de les rieres, de tal manera que a banda de les funcions de desguàs, constituïssin eixos verds amb funcions urbanes (passejos, jardins, itineraris, etc.). Alhora també es buscaven solucions sobre com cosir el barri amb espais de transició entre la muntanya i la ciutat. L'any 2002, amb la idea anterior de fons, s'activa el Pla del Polígon Industrial de les Guixeres, el qual també contemplava com articular la relació entre el sector industrial i residencial del barri de Pomar. Tanmateix, s'enceten millores amb la finalitat de recuperar els espais verds, dotant així d'una estructura nova als espais naturals amb el consegüent benefici pels residents.

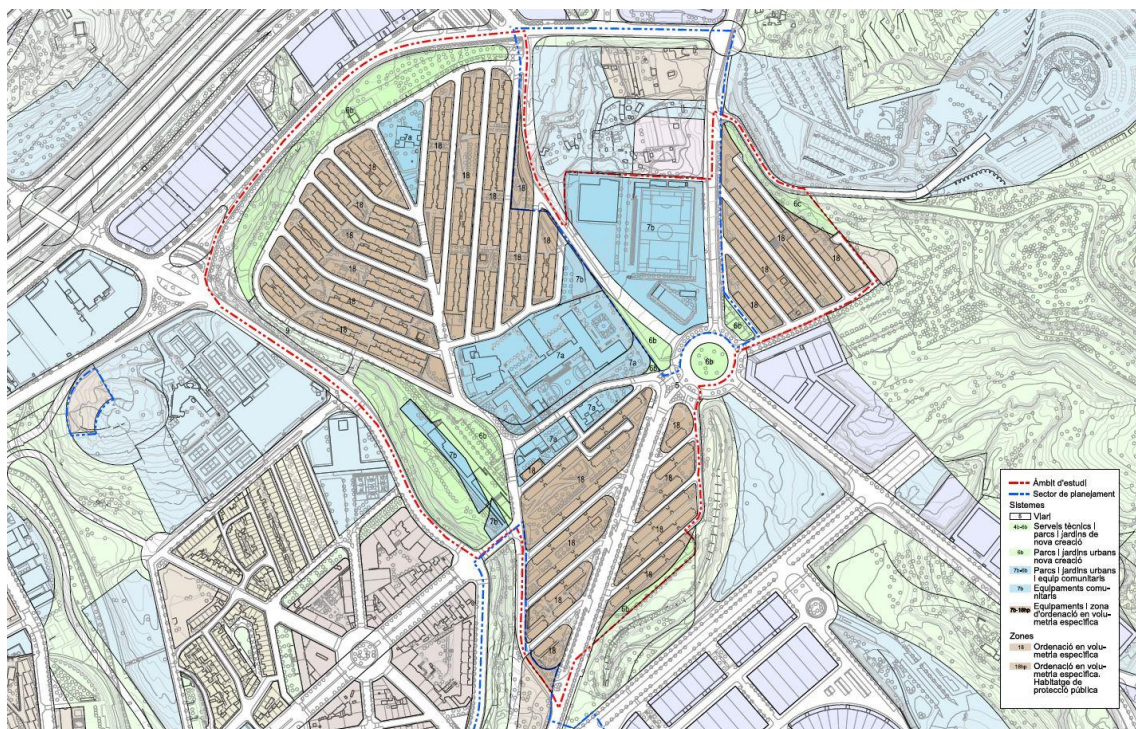
El barri de Pomar. Comparació d'ortofotos, de l'any 1949 i de l'any 2018, Font: IERMB, a partir del Comparador històric del territori de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya,

Així, el barri de Pomar, com molts altres barris de l'àrea metropolitana de Barcelona ha aconseguit millorar la seva situació a nivell d'infraestructures i d'equipaments públics, si bé és cert també que, donat el seu encaix territorial, és un barri que té certs reptes tant per les estructures que l'abrigallen com per la pròpia orografia del territori. Actualment Pomar que intenta mantenir l'equilibri entre la seva pròpia idiosincràsia de barri tranquil i residencial, respecte del creixement urbà i l'activitat que ha comportat el desenvolupament polígon industrial de Les Guixeres.

Planejament urbanístic vigent

El document urbanístic de la construcció de Pomar correspon al "Plan parcial – Unidad Vecinal de Absorción Pomar-" (1963-64), promogut per l'Obra Sindical del Hogar y Arquitectura. El 1976 el Pla General Metropolità (PGM) va qualificar aquest àmbit com a zona subjecta a ordenació volumètrica específica, clau 18, amb la que el PGM identificava l'estructura dels creixements urbans dels polígons dels anys 60.

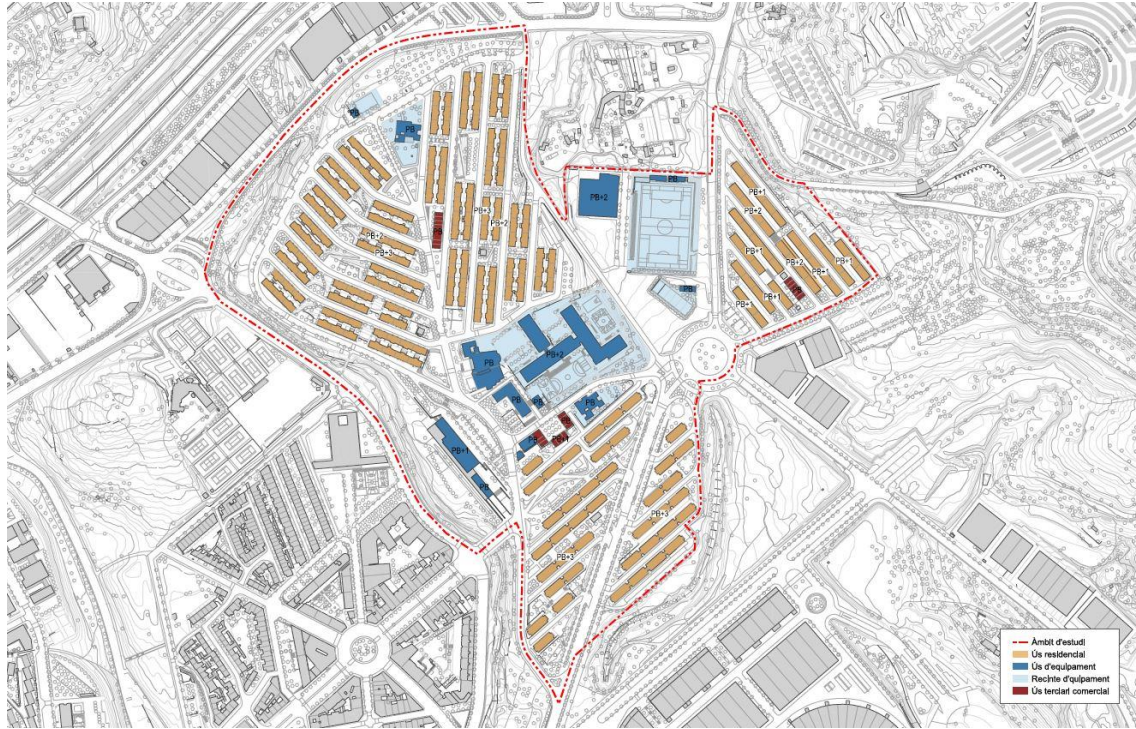
Més endavant, des que la tutela dels habitatges a mitjans dels anys 80 va passar a correspondre a ADIGSA, es van desenvolupar mesures per a la rehabilitació i millora de les edificacions, així com l'arranjament de vials i zones verdes. No obstant, en relació a l'accessibilitat dels habitatges, en l'àmbit hi ha un Pla especial de regulació per a la instal·lació d'ascensors al barri de Pomar (2011) que no s'ha executat.

Planejament urbanístic vigent, Font: BR a partir del geoportal de planejament de l'AMB

Les edificacions plurifamiliars són de PB+2 i PB+3, agrupades en unitats d'escala de dos habitatges per replà i 4 habitatges per replà, disposades seguint la pronunciada topografia, fet que dificulta l'ús i la connectivitat entre els diferents espais de relació que es creen entre els blocs d'habitatge.

Els usos d'equipament i principals serveis s'organitzen a la part central del barri en grans peces, i malgrat l'estructura poc clara, es podria identificar el casal cívic com a peça organitzativa d'aquest conjunt de serveis a la població.

Usos principals, Font: BR

La barreja d'usos al barri és en general baixa i la major part de la superfície del barri l'ocupen habitatges.

Els edificis s'agrupen en unitats d'escala disposades seguint una pronunciada topografia, el que dificulta l'ús i la connectivitat entre els espais que es creen entre blocs.

A Pomar hi ha poca varietat entre els edificis residencials. La majoria són edificacions plurifamiliars de poca alçada.

La majoria d'immobles es troben en bon estat de conservació, tret d'alguns blocs situats principalment a la zona nord del barri.

Activitats en planta baixa

Les activitats en planta baixa són les que, en definitiva, influeixen en gran mesura en les relacions amb l'espai públic que es configura entre els edificis d'un determinat teixit urbà. En el cas dels polígons, tal com correspon a la seva tipologia edificatòria, l'ús predominant al barri és el d'habitatge i ho és també a les plantes baixes. Per cada zona residencial dins del barri hi ha algunes peces d'ús comercial, si bé aquesta activitat quasi mai està situada a la planta baixa dels blocs, sinó que es tracta d'edificacions independents.

Pel que fa als equipaments, sumen un total de dotze, distribuïts majoritàriament a la part central. Les peces més grans les trobem a les dues bandes de la carretera Pomar, que són el poliesportiu i camp de futbol de Pomar i l'escola d'infantil i primària del barri. Per altra banda, el mercat municipal amb façana a la riera de Canyadó és l'equipament que, almenys des del punt de vista administratiu, promou una relació amb la població de fora del barri, atès que pertany també com a equipament del barri veí de La Morera.

Degut a la topografia, l'escola es troba aixecada respecte la rasant del carrer en certs punts i el mur que conté les terres fa impossible la relació amb l'entorn. Una situació similar es dona al camp de futbol, on trobem que el contacte amb l'exterior és a través d'un mur. Al voltant d'aquests grans equipaments s'ubica una biblioteca, una llar d'infants, l'espai Ateneu i casal cívic de Pomar, la parròquia i l'associació de gent gran. De forma més llunyana trobem el club de petanca San Jorge i una segona llar d'infants.

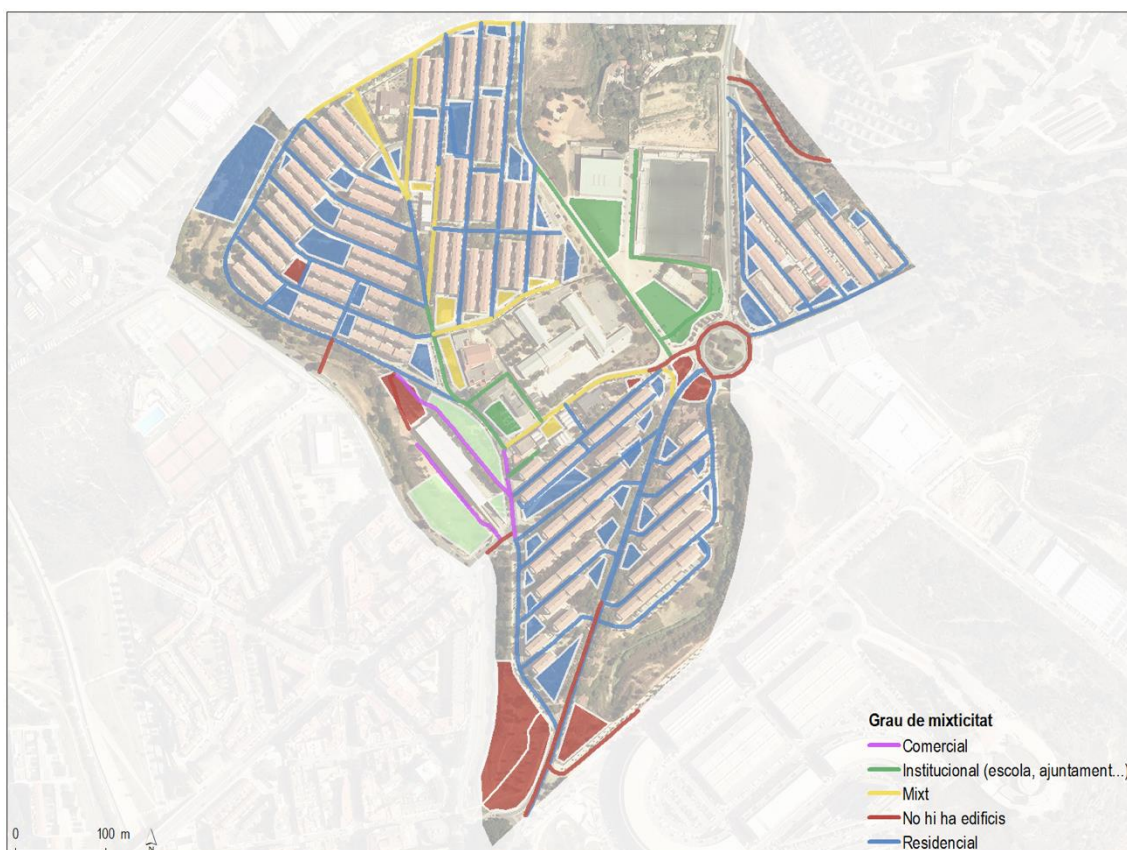
Activitats en planta baixa (serveis i equipaments), Font:

Estat dels edificis i percepció de la mixticitat d'usos

En el marc del present estudi s'ha realitzat un procés d'observació sistemàtica del barri per tal de recollir i registrar informació a peu de carrer.

D'acord amb aquestes dades, la persona que camini pels carrers del barri apreciarà que el 86,8% dels immobles del barri presenten en general un bon estat de conservació. També es notarà que la barreja d'usos al barri és en general baixa. La major part de la superfície del barri l'ocupen habitatges, mentre que els usos institucionals se situen majoritàriament a la part baixa de l'Avinguda de Primer de Maig. Emprant el carrer de Vallromanes com a límit superior, seria arribant a l'Avinguda de Pomar on es dona una certa combinació d'us residencial amb institucional per la presència de l'escola, del Centre Cívic, instal·lacions esportives, etc.

La concentració i la disposició d'establiments de concurrència pública i de locals comercials pot influenciar les dinàmiques i usos de l'espai. En efecte, l'activitat comercial és un element clau que propicia la vida al carrer amb els vianants que fan encàrrecs, que miren aparadors, que s'aturen per parlar amb altres veïns i veïnes. Tanmateix, Pomar és un barri amb poca activitat comercial, essent els principals punts el Mercat i el petit eix situat al carrer Sant Feliu de Llobregat. Pel que fa al primer, que és el mercat de referència de Pomar i del barri de la Morera, es troba en cert desús, causat pel tancament successiu de parades, sobretot des que va tancar el supermercat que hi havia a l'interior i el consegüent descens de les persones que utilitzen aquest equipament comercial. Cal afegir altres dificultats que es palesen també en la presència de locals tancats en altres zones del barri, com per exemple al carrer Centelles, el qual hauria de constituir l'eix comercial de la zona residencial del nord-est de Pomar. Tanmateix l'activitat comercial al barri és baixa, i això es constata a partir de l'observació que s'ha dut a terme. Es va veure aleshores que en el 71% dels locals comercials hi havia poques persones fent compres.

Grau de Mixticitat observada als carrers de Pomar, Font: IERMB, a partir de l'Observació Social Sistemàtica

	Proporció
Tipus de comerç	
Comerç tradicional (venda assistida)	85,7%
Lliure servei (almenys 70% autoservei)	0,0%
Venda mixta	85,7%
Total	100,0%
Varietat comercial	
Gens	28,6%
Poca	14,3%
Bastant	42,9%
Molta	14,3%
Total	100,0%
Volum de persones a les botigues	
Gens	23,8%
Poca	47,6%
Bastant	28,6%
Molta	0,0%
Total	100,0%

Característiques dels locals comercial a Pomar, Font: IERMB, a partir de l'Observació Social Sistemàtica

L'activitat comercial al barri és baixa. Els usos comercials es concentren al Mercat, la Plaça de Pomar i a les botigues situades al carrer Sant Feliu de Llobregat (fotografia de la dreta).

El mercat es troba en cert desús, causat pel tancament successiu de parades, sobretot des que va tancar el supermercat que hi havia a l'interior

A l'escassa activitat comercial, cal afegir la presència de locals tancats al barri, sobretot a l'entorn del carrer Centelles, el que podria constituir l'eix comercial de la zona nord-est del barri.

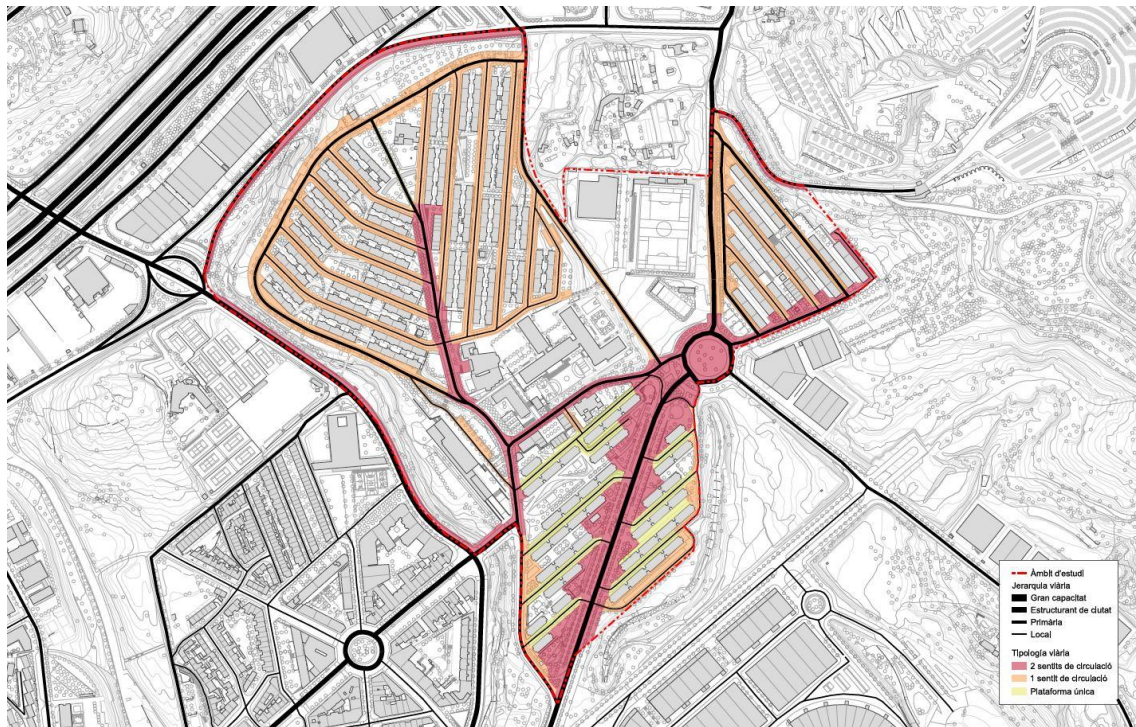

Connectivitat

Jerarquia viària

La situació del barri respecte importants vies de trànsit rodat el dota de bona accessibilitat en vehicle privat, tot i que per altra banda afavoreix l'aïllament físic del barri. Es troba situat molt proper a la B-20 i només el polígon de Les Guixeres el separa del pas de la C-31, ambdues vies de gran capacitat. Per altra banda, limita amb una via estructurant de ciutat, com és la de la riera de Canyadó- Joan Àustria, mentre que el principal accés del barri és l'avinguda de Pomar (B-500).

A nivell local, la xarxa viària es configura a partir d'avingudes principals des de les que es distribueixen carrers d'una sol sentit de la circulació que segueixen la implantació dels blocs d'habitatges al territori. En el conjunt d'edificis més meridional, la xarxa local de carrers s'ha reurbanitzat per convertir-la en plataforma única, fet que li dona un caràcter més pacificat a favor del vianant.

Jerarquia viària, Font: BR

Xarxa de transport públic

El barri de Pomar compta amb 6 línies de bus, així com 2 línies nocturnes.

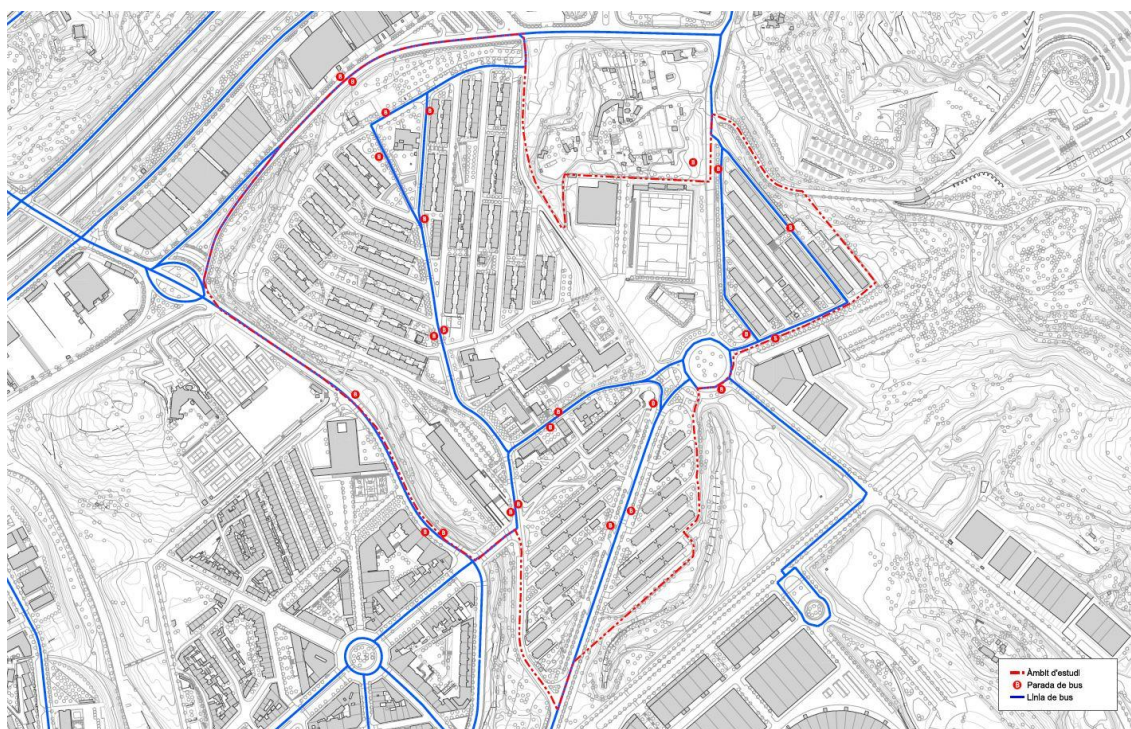
Les línies B3-B4-B7 donen servei intern a Badalona, i amb freqüències de 15 minuts esdevenen una forma còmoda de moure's pel nucli urbà de Badalona.

Les línies B24 i B25 connecten el barri amb Barcelona (ronda Sant Pere) cada 12-15 minuts. La B24 a més, permet arribar des de Pomar fins a l'Hospital de Can Ruti. Arriba fins a Barcelona per la part alta de

Badalona, passant per la Verneda i per l'Eixample. La B25 té capçalera a Pomar, i passa pel centre de Badalona i Sant Adrià, arribant fins al Poblenou i finalment a Urquinaona.

Recentment es va posar en marxa la línia M28 del metrobús gestionat per l'AMB. Es tracta d'un servei ràpid amb una alta freqüència de busos durant tot el dia. Amb freqüències de 10 minuts en feiners, connecta Can Ruti amb el barri, així com el centre de Badalona, Montigalà, Santa Coloma i la Maquinista a Barcelona.

Per últim, el barri es troba cobert també per les línies nocturnes N2 i N11, que amb una freqüència de pas de 20 minuts durant tota la nit, permet arribar a diversos barris de Badalona (així com a Can Ruti), Santa Coloma, Barcelona o l'Hospitalet de Llobregat.

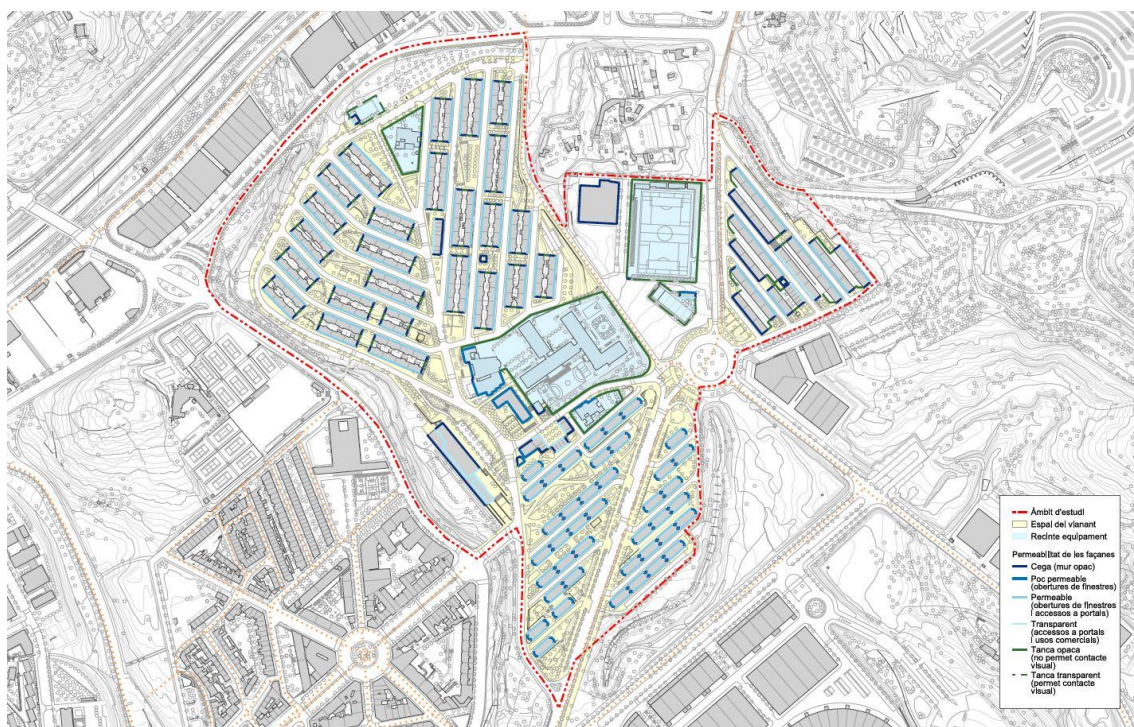

Xarxa de transport públic, Font: BR

Xarxa ciclable i itineraris de vianants

Actualment no hi ha carrils bici a l'àmbit ni als entorns, fet que es dona de manera general a tota la ciutat de Badalona. Tot i així, el recorregut de la Ronda Verda (Bicivia) passa molt proper al barri, de manera que l'accés a aquesta xarxa és força assequible. No obstant això i tenint en compte l'important pendent d'aquest territori, la gran majoria de carrers de Pomar són aptes per a la circulació en bicicleta, donat el seu caràcter pacificat.

Malgrat l'orografia del barri, amb pendents i desnivells, la gran majoria d'aquests se salven amb rampes suaus que permeten la connexió entre les diferents parts del barri i d'accés als habitatges. Es detecten en alguns punts carrers amb voreres estretes o zones sense rampes.

Xarxa ciclable i espai del vianant, Font: BR

Qualitat ambiental de l'espai públic

Alguns dels factors que determinen la qualitat i l'ús de l'espai públic estan relacionats amb la qualitat ambiental del seu entorn. En el cas del barri de Pomar, el seu entorn està molt condicionat pel seu emplaçament en un turó, per la proximitat a una gran infraestructura viària, com és el cas de la B-20, per la presència del polígon industrial del Pomar i pel model de xarxa viària característica d'aquesta zona.

Aquests condicionants determinen que la qualitat acústica del barri el Pomar sigui bona, malgrat la proximitat de grans focus de sorolls, com la B-20 o d'alguna via estructurant de ciutat, com és el carrer de Joan d'Àustria. La resta de la xarxa viària del barri ha permès minimitzar notablement les externalitats ambientals de la mobilitat, amb la corresponent bona qualitat acústica associada.

Un altre factor que determina la qualitat ambiental al barri de Pomar és la qualitat lumínica, que de forma indirecta determina el confort dels usuaris i la sensació de seguretat dels espais públics.

A continuació es detallen les característiques acústiques i lumíniques al barri de Pomar, que s'han considerat els principals factors que determinen la qualitat ambiental d'aquest àmbit.

Qualitat acústica

A les proximitats del barri de Pomar es localitza una gran infraestructura viària, la B-20 que transcorre paral·lela per la part nord-oest i nord d'aquest barri. L'autopista B-20 és una via d'alta densitat de trànsit, amb uns 100.000 vehicles diaris i amb un 9,2% de vehicles pesants (segons dades MFOM, Anuari 2012), un percentatge lleugerament inferior a l'habitual en eixos d'aquesta capacitat i que transcorrin pròxims a

polígons industrials. Això es pot deure al fet que és un eix molt utilitzat pels vehicles privats de les zones densament poblades de Badalona i de la zona del Maresme.

Tot l'eix de la B-20 transcorre pel territori tant en trams elevats (sobre talussos o inclús algun viaducte) com en trams soterrats o en trinxera. A l'alçada del barri de Pomar la B-20 transcorre en trinxera, fet que redueix en una primera instància l'impacte acústic sobre l'entorn.

A més a més, entre el barri de Pomar i l'autopista B-20 hi ha el polígon industrial del Pomar, que en tenir un predomini d'activitats logístiques poc sorolloses, fa una funció de buffer cap a la part més propera del barri, esmorteint el soroll provinent de l'autopista. Aquest polígon no només posa distància entre el focus de soroll i la població de Pomar, sinó que les pròpies naus industrials fan de pantalla acústica.

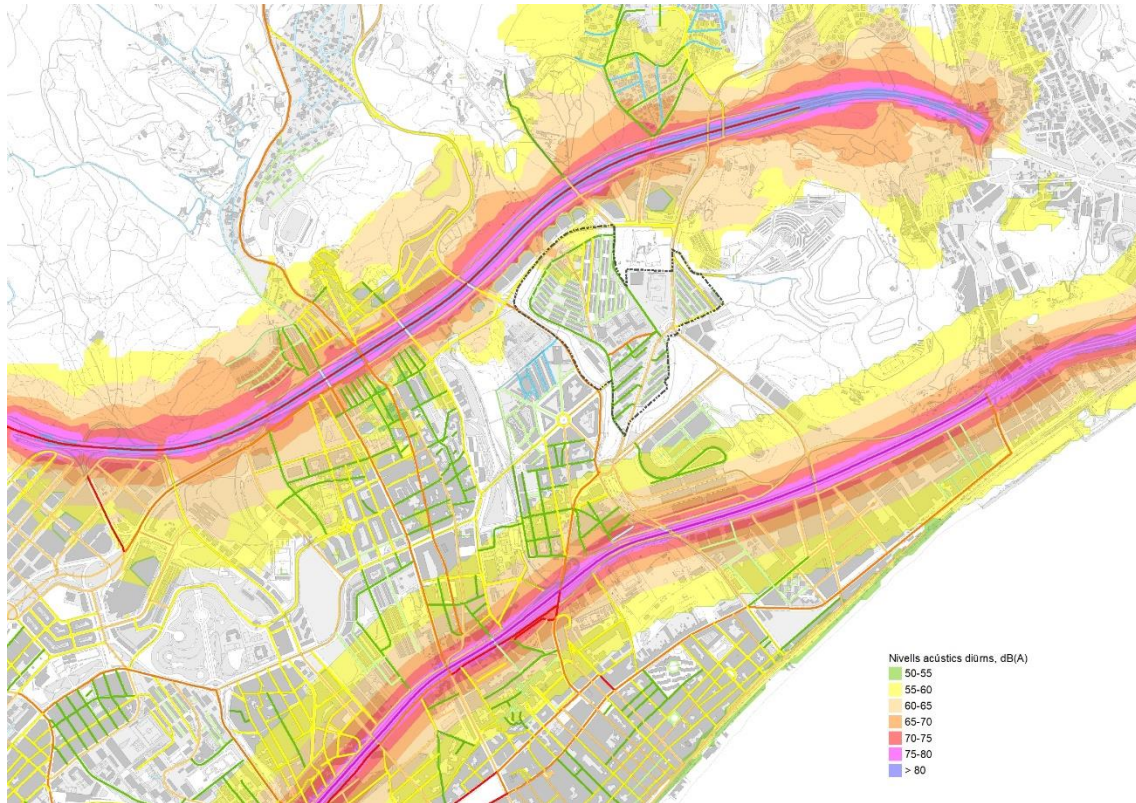
Tots aquests elements conjuntament fan que la incidència de la B-20 sobre el barri es localitzi només als carrers més pròxims, com el carrer Hospitalet, carrer Terrassa i carrer Granollers, amb uns nivells acústics de 55 dB(A), que són nivells perfectament compatibles en un entorn urbà. La resta del barri té un impacte acústic provinent de la B-20 que es va reduint progressivament per l'efecte d'apantallament que proporciona la mateixa orografia de la zona.

Però també hi ha altres fonts de soroll, com l'associada a la mobilitat interna del barri, així com el soroll habitual que es produeix per l'ús i gaudi de l'espai públic.

El mapa estratègic de soroll de Badalona ens mostra la qualitat acústica en els diferents períodes del dia: diürn, vespertí i nocturn. En un treball relacionat amb la qualitat i l'ús de l'espai públic el període més adequat d'analitzar és el període diürn (7h a les 21 h), ja que és la franja horària on l'espai públic és més utilitzat.

El mapa estratègic de soroll mostra els nivells que incideixen a la façana dels edificis, ja que el seu objectiu és determinar l'exposició al soroll de la població. Aquest mapa ens mostra que el nivell predominant a les façanes del barri de Pomar és entre els 50-55 dB(A) durant el dia, que es podria considerar una qualitat molt bona. Gran part d'aquestes zones es corresponen a la xarxa local de carrers que s'han reurbanitzat per convertir-se en plataforma única. Als vials que concentren la major part del trànsit, com el carrer de Joan d'Àustria, l'avinguda de Sabadell o l'avinguda de Terrassa, els nivells són lleugerament superiors, entre els 60 - 70 dB(A). Malgrat que els nivells són més elevats, i puntualment superen els límits establerts per zona residencial, es pot concloure que la qualitat acústica del barri és bona.

A la següent imatge es mostra el mapa estratègic de soroll de Badalona, conjuntament amb les isòfones dels mapes estratègics de soroll de les grans infraestructures, on hi surten les autopistes B-20 i C-31.

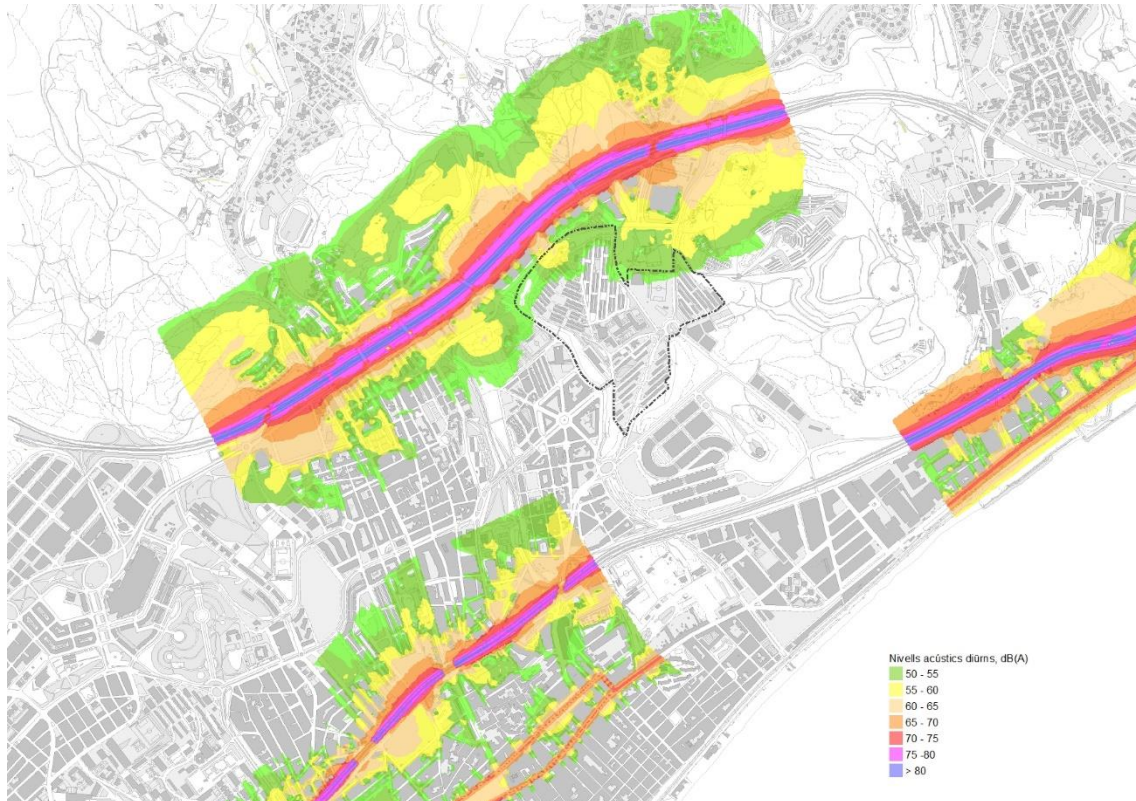

Qualitat acústica diürna. Font: Barcelona Regional i Mapes Estratègics de Soroll de les grans Infraestructures (Ministerio de Fomento i Generalitat de Catalunya) i de les aglomeracions urbanes (Generalitat de Catalunya)

L'any 2014, la Direcció de Serveis Ambientals de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, veient l'impacte de les autopistes C-31 i B-20 sobre la població de Badalona i el poc detall de les isòfones dels mapes estratègics de soroll de les infraestructures de mobilitat, va encarregar un estudi acústic de detall a Barcelona Regional.

Amb aquest estudi, on s'introduïa en detall l'orografia del terreny i la ubicació de les pantalles acústiques, es va poder constatar que la incidència acústica sobre el barri de Pomar és molt baixa, fins i tot més baixa del que es recollia en l'anterior mapa mostrat, de menys detall. Provenent de la B-20 arriben uns nivells majoritaris de 50-55 dB(A) al barri i de forma molt puntual de 55-60 dB(A).

En canvi de la C-31 s'estima que no arriba la incidència acústica al barri. Malgrat que del tram més proper al barri no hi ha una simulació acústica, veient l'abast territorial dels altres trams de l'autopista i l'orografia de la zona, s'estima que al Pomar no arriben els sorolls de la C-31.

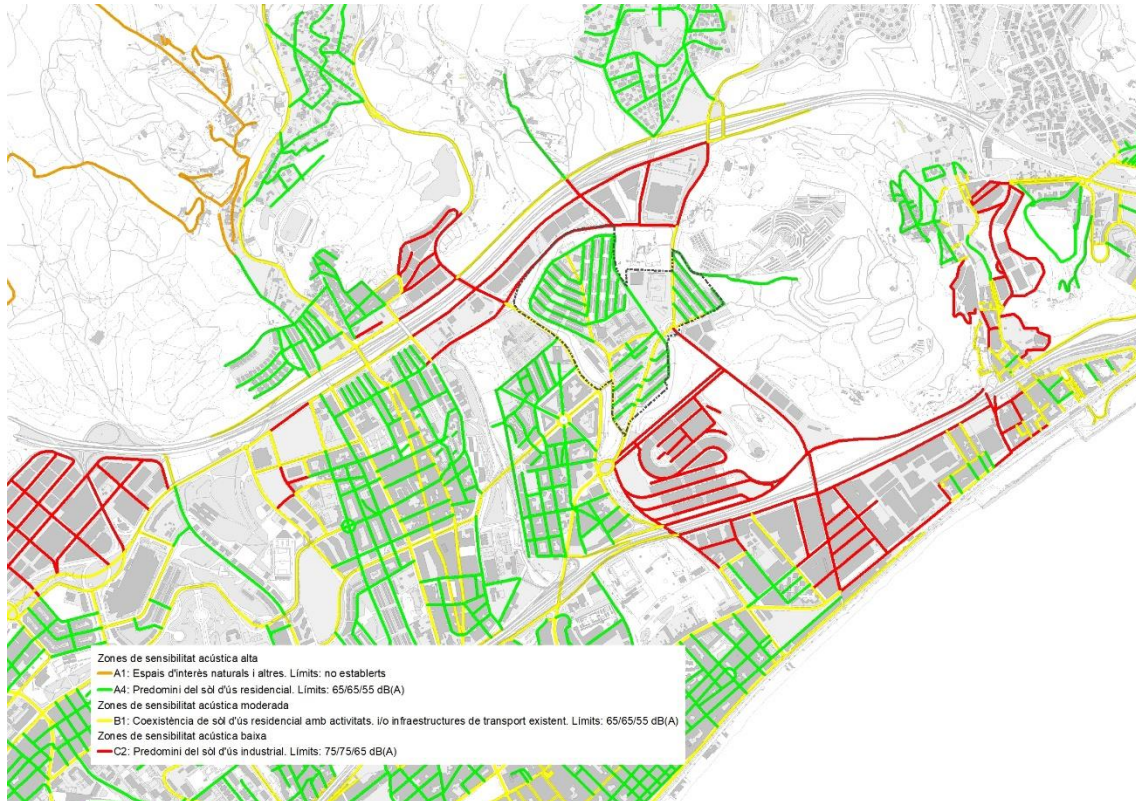

Qualitat acústica diürna de detall. Font: *Barcelona Regional i Axioma (2014)*

Una altra informació acústica rellevant és el Mapa de Capacitat, que és el que determina el límit d'immissió acústica en funció del seu ús. L'actual mapa de capacitat de Badalona va ser aprovat l'any 2011 per l'Ajuntament i va establir 8 grans categories, encara que en el nostre àmbit i en les seves proximitats, només hi ha 3 categories:

- Predomini del sòl d'ús residencial (categoria A4). Es correspon a la categoria majoritària del barri de Pomar, amb uns límits de 65 dB(A) en el període de dia i vespre i de 55 dB(A) en el període de nit.
- Coexistència de sòl d'ús residencial amb activitats i/o infraestructures de transport existent (categoria B1). També té uns límits de 65 dB(A) en el període de dia i vespre i de 55 dB(A) en el període de nit, però la diferència amb la categoria A4 és que els límits parcials de soroll de les grans infraestructures són lleugerament superior. Es correspon als vials interns que acullen més trànsit.
- Predomini del sòl d'ús industrial (categoria C2). Es correspon a la zona industrial situada per sota de la B-20, i té uns límits de 75 dB(A) en el període de dia i vespre i de 65 dB(A) en el període de nit.

Comparant els nivells de soroll existents amb els límits establerts pel mapa de capacitat es pot dir que tot l'àmbit del barri de Pomar compleix amb els límits establerts, amb alguna petita superació als vials interns de més trànsit, com el carrer Joan d'Àustria o l'avinguda de Sabadell, però molt poc rellevant.

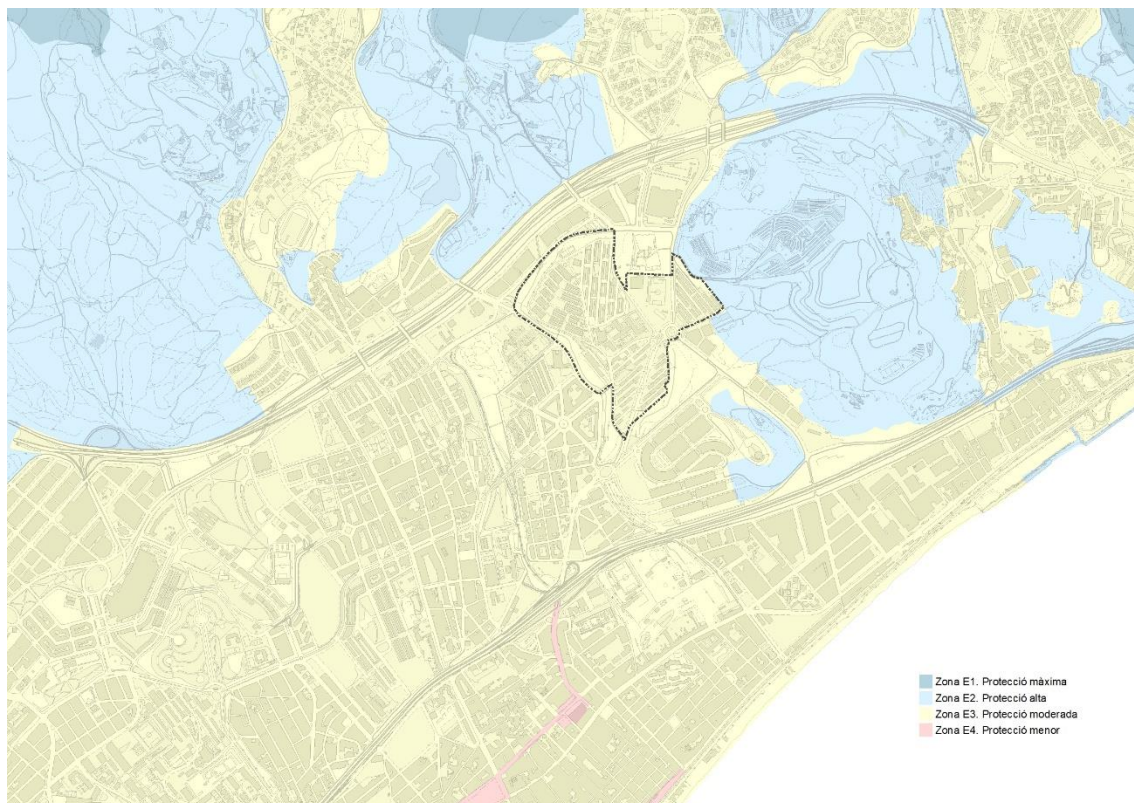

Mapa de capacitat acústica. Font: Ajuntament de Badalona, 2011

Qualitat lumínica

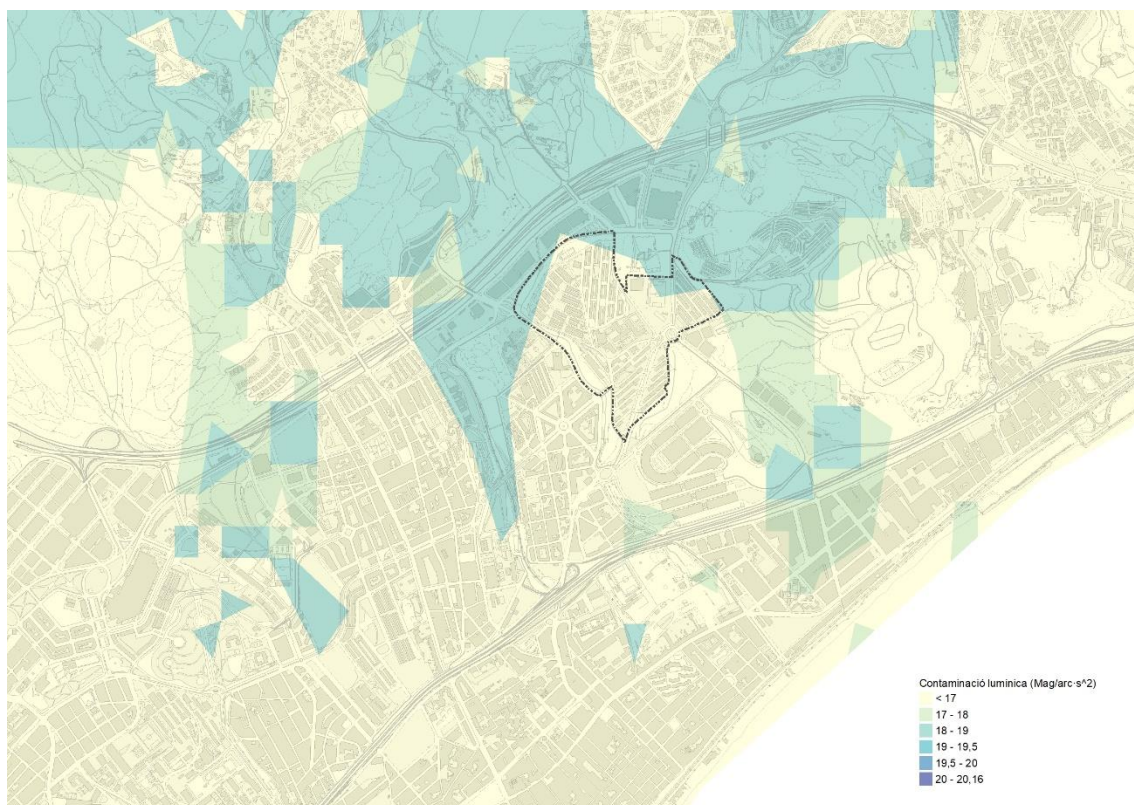
La contaminació lumínica es produeix quan hi ha emissió de llum artificial a l'atmosfera de forma excessiva, amb els corresponents efectes negatius tant a nivell socioeconòmic com ambiental. És un fenomen associat a les zones habitades i és causat per la manca d'adequació de la il·luminació a la finalitat per la qual s'ha instal·lat.

Segons la normativa de contaminació lumínica, el barri del Pomar se situa a la zona E3, de protecció moderada (de les 4 categories existents), que inclou aquelles zones de sòl urbà i urbanitzable no inclòs en les zones de més protecció. A la zona limítrofa situada a l'est del barri, on està situat el Cementiri, la protecció lumínica és superior, qualificant la zona com a zona de protecció alta.

Mapa de prevenció de la contaminació lumínica. Font: Generalitat de Catalunya, Departament de Territori i Sostenibilitat (2016)

Per altra banda, el mapa de qualitat del cel nocturn recull les diferents mesures de brillantor de fons del cel. Gran part de l'àmbit del Pomar està per sota els $< 17 \text{ mag.arcsec}^2$, el que ens indica que té una qualitat molt deficient, ja que s'observen menys de 50 estrelles durant una nit sense núvols. Algunes zones limítrofs del barri, per la zona del cementiri i la zona pròxima al polígon industrial, tenen qualitats superiors, però en zones poc extenses. Per tant, el tema de qualitat lumínica en aquest àmbit és un tema a tractar i a millorar notablement.

Qualitat del cel nocturn. Font: Mapa de qualitat del cel nocturn, Generalitat de Catalunya, Departament de Medi ambient i Sostenibilitat

L'entorn pels vianants i elements de suport a la utilització dels espais urbans

Entre els objectius generals orientats a promoure un entorn convenient per a la vida social, hi ha el de crear un ambient confortable i segur per a les persones que l'utilitzen, de manera que aquests el puguin utilitzar amb autonomia. El procés d'observació dels espais del barri han permès dur a terme una avaluació sobre la presència d'alguns condicionants que poden ser desfavorables a aquesta finalitat. Concretament s'ha recopilat informació que ateny a: la convivència amb els vehicles i el trànsit; la presència de barreres arquitectòniques que puguin limitar la mobilitat; la presència d'elements urbans que com la il·luminació, el verd urbà, les fonts o els lavabos puguin fomentar l'estada; l'estat de la neteja i el manteniment dels espais urbans; la presència de problemàtiques socials i la seguretat en les relacions interpersonals.

La convivència amb els vehicles

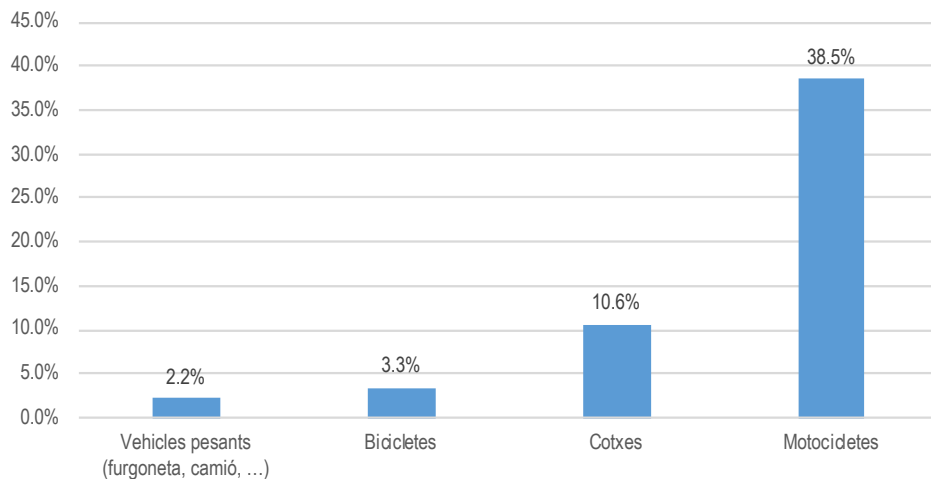
Pomar és un barri que es troba envoltat per vies de gran capacitat, doncs la seva xarxa viària es configura a partir d'avingudes principals des de les que es distribueixen carrers d'un sol sentit de la circulació que segueixen la implantació dels blocs d'habitatges al territori i té un caràcter pacificat a favor dels vianants. Així, Pomar manté globalment una baixa intensitat del trànsit de vehicles (72,5%), ara bé allà on predominen els usos residencials la intensitat del vehicle disminueix (80,6%), i la presència de trànsit de vehicles tan sols augmenta en la zona central del barri on predominen usos mixtos (20,8%) i als trams perimetrals on hi ha vies de circulació però no edificis (44,4%).

	Residencial	Comercial	Institucional	Mixt	No hi ha edificis	Pomar
Intensitat del trànsit de vehicles						
Molt baixa	80,6%	55,6%	66,7%	62,5%	44,4%	72,5%
Baixa	10,2%	11,1%	16,7%	16,7%	0,0%	9,9%
Mitjana	3,2%	0,0%	11,1%	0,0%	11,1%	4,4%
Alta	1,6%	33,3%	5,6%	20,8%	19,4%	7,0%
Molt alta	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	25,0%	6,2%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
Soroll generat pels vehicles						
Molt baix	50,5%	22,2%	33,3%	20,8%	19,4%	41,8%
Baix	25,3%	11,1%	33,3%	45,8%		23,8%
Mitjà	16,1%	44,4%	27,8%	12,5%	16,7%	17,6%
Alt	3,8%	22,2%	5,6%	20,8%	30,6%	9,5%
Molt alt	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%	7,3%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
Estacionament de vehicles						
No hi ha vehicles estacionats	32,3%	33,3%	50,0%	25,0%	75,0%	38,5%
Hi ha vehicles estacionats	67,7%	66,7%	50,0%	75,0%	25,0%	61,5%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>
Vehicles mal estacionats						
No hi ha vehicles mal estacionats	47,8%	77,8%	77,8%	50,0%	97,2%	57,5%
Hi ha vehicles mal estacionats	52,2%	22,2%	22,2%	50,0%	2,8%	42,5%
<i>Total</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>

Circulació i estacionament de vehicles a Pomar, Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Com a conseqüència de l'anterior, el soroll generat pels vehicles és baix a les zones residencials, i en canvi, aquest augmenta al voltant de les zones que alberguen els usos són comercials, mixtos o no hi ha edificis.

Quant a l'estacionament, aquest s'habilita en totes les zones del barri on està permesa la circulació dels vehicles independentment dels seus usos, ara bé, els vehicles mal estacionats s'ubiquen tant en les zones residencials com en aquelles d'usos mixtos. En la seva majoria els vehicles estan ben estacionats, les motocicletes són els vehicles que acostumen a estar mal estacionats en aquest barri i que poden dificultar el pas dels vianants.

Vehicles estacionats dificultant el pas als vianants, *Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica*

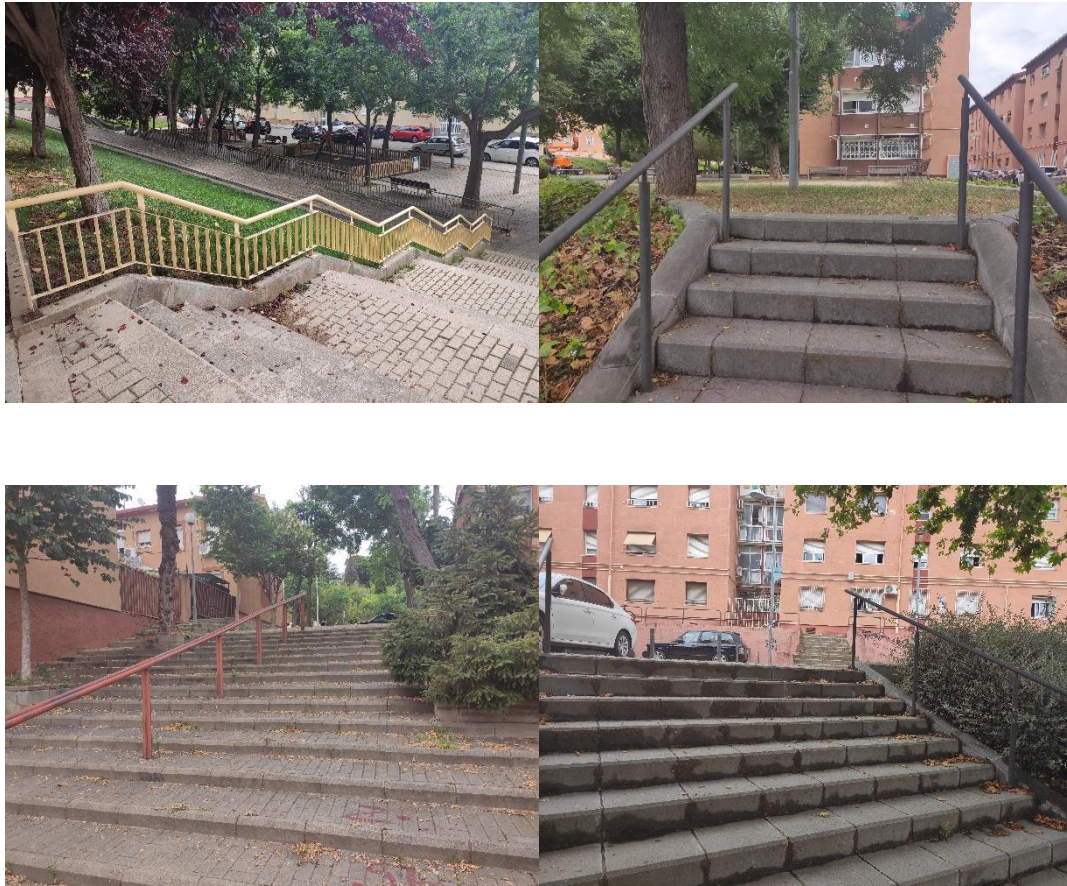
Barreres arquitectòniques i estat dels paviments i de les voreres

Com ja s'ha comentat anteriorment, ubicat en un territori amb pendent, el barri presenta desnivells que se salven amb la presència d'escales o de rampes situades entre carrers i blocs de pisos. Pel que fa a l'estat dels paviments i de les voreres, s'ha observat que aquestes estan en general en bones condicions.

L'estacionament de vehicles està habilitat als carrers on està permesa la circulació de vehicles. Amb tot, s'ha pogut constatar que no és infreqüent trobar vehicles aparcats en zones i àrees on aquesta pràctica no està permesa (fotografies de la dreta), especialment ciclomotors (imatges a baix).

Degut a la pronunciada topografia del barri, els desnivells se salven amb escales i rampes, que sovint dificulten la connectivitat entre edificis i en zones d'estada.

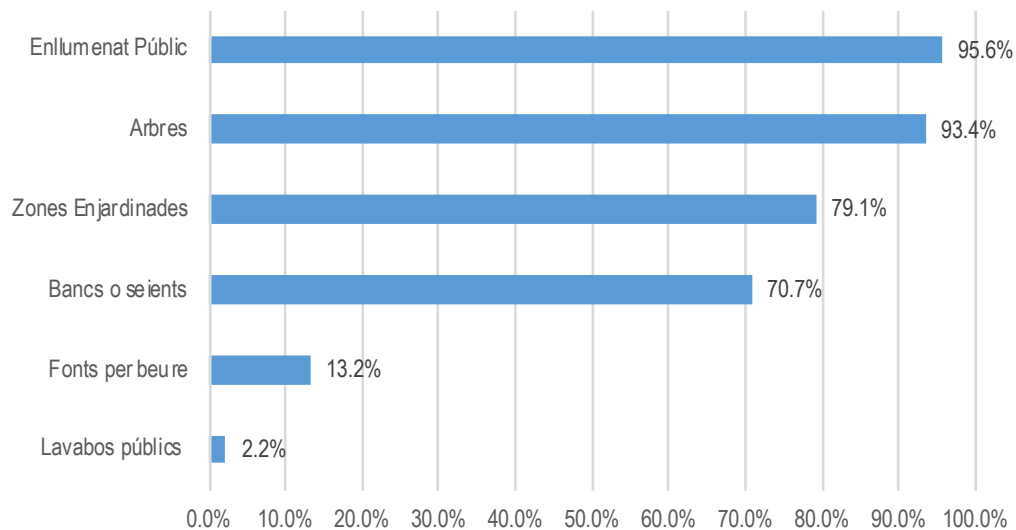

Elements de suport i la utilització dels espais

El mobiliari urbà no només caracteritza els espais urbans dotant-los de caràcter sinó que ofereix l'oportunitat a la socialització, ja que amb la seva major o menor presència poden facilitar o bé dissuadir la utilització dels espais públics, i per tant contribueixen a la seva qualitat. Per exemple, disposar d'enllumenat és clau atès que la visibilitat és indispensable en qualsevol de les activitats que s'hi desenvolupin en hores nocturnes. Amb l'arbrat i les zones enjardinades succeeix el mateix, ja que la disposició d'elements verds proveeixen a l'espai públic de components de protecció per exemple, quan arriba l'estiu, quan pugen les temperatures. Els bancs o els seients a la vorera ofereixen l'oportunitat d'estades de certa durada, si es pot seure, es poden donar lloc a diferents activitats.

La pròpia estructura dels espais entre edificis i dels carrers pot resultar, en moltes ocasions, un llast a l'hora de dotar el barri amb aquests elements, tanmateix les intervencions en aquest sentit són evidents. Així, malgrat el barri va néixer amb una sèrie de mancances, a hores d'ara tots els carrers de Pomar disposen d'enllumenat (95,6%), d'arbrat (93,4%) i en menor mesura de zones enjardinades (79,1%).

També són clars els esforços per dotar els carrers del barri de llocs per seure: el 70,7 % dels espais observats en disposen. La quantitat de fonts per beure és en canvi menor (només el 13,2% dels espais en disposen) i en l'observació s'ha constatat la presència de lavabos públics en un carrer (2,2%), principalment a disposició dels conductors i les conductores d'autobús que finalitzen o inicien recorregut en aquest punt.

Presència d'elements de suport a la utilització de l'espai urbà, *Font: IERMB*, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Neteja i manteniment dels espais urbans i senyals de desordre

D'acord amb les dades de l'observació, l'estat de la neteja i del manteniment dels espais de Pomar es jutja en general bo o molt bo: s'han observat poques situacions de brutícia o mal manteniment en tot el barri.

En el temps que ha durat l'observació, gairebé no s'han trobat signes evidents de destrosses intencionades que afectessin els elements d'ús comú, i una presència testimonial de vehicles abandonats. Tampoc no es van apreciar ni restes de consum de drogues ni de begudes alcohòliques als espais del barri.

Els carrers i espais del barri s'han dotat de diversos elements de suport per al seu ús: papereres, fanals i arbrat urbà.

L'estat de neteja i manteniment del barri és en general bo o molt bo, si bé en alguns casos s'han observat certes mancances en el manteniment d'alguns espais.

Al barri són molt infreqüents els signes de desordre com els cotxes abandonats.

Més que l'estat de neteja i manteniment dels elements urbans, el que s'observa és una quantitat, ubicació o disposició que no sempre acompanya al seu ús.

Usos dels espais

L'observació sistemàtica que es va dur a terme durant el mes de juny de 2019 al barri de Pomar tenia com a objectiu principal copsar l'ús que es fa dels seus espais en el transcurs d'un dia feiner. Així, es van observar tots els espais oberts del barri en tres moments diferents del dia (matí, migdia i tarda). No hi ha dubte que el clima és un factor important que pot condicionar la decisió de les persones de sortir i de passar temps al carrer, motiu pel qual es va decidir emplaçar l'operatiu de l'observació entre primavera i estiu, abans de la finalització del període lectiu escolar. A continuació es presenten els principals resultats de l'observació en quant als usos socials del barri.

Freqüentació

La freqüentació mesura el nombre total de persones que es van veure fent ús dels espais del barri. En el cas de Pomar aquesta xifra s'elevà a un total de 688, una xifra moderada tenint en compte que al barri hi resideixen prop de 5.000 habitants.

Els diferents espais del barri no s'utilitzen amb la mateixa intensitat. Examinant la freqüentació global a partir d'una classificació en cinc categories, es pot comprovar que pràcticament tots els carrers, parcs i places del barri són utilitzats, però si hi ha espais que presenten una gran afluència, d'altres estan clarament infrautilitzats.

En termes generals, una primera constatació és la major animació de la zona central del barri, així com a les franges oest i sud, mentre que la zona nord-oest queda segregada de la resta del barri, i presenta una baixa afluència de persones a peu.

Freqüentació al barri de Pomar. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

L'àrea de major vitalitat de Pomar s'articula al voltant del que podríem definir com el centre del barri, format per la Plaça de Pomar, la zona de davant del Mercat, la biblioteca, l'accés a l'escola Sant Jordi, el Centre Cívic i l'Església. Concretament:

- L'Avinguda Primer de Maig i l'Avinguda de Pomar són les vies de major freqüentació del barri. La primera travessa el barri de nord a sud per la part oest, i en la seva part central s'hi ubiquen gran part dels equipaments. El carrer de Tiana i l'Avinguda de Sabadell, en el seu pas per la Plaça de Pomar són en conseqüència altres vies amb major freqüentació del barri.
- Si ens fixem especialment en les places, parcs i zones d'estada, la Plaça de Pomar, és la que gaudeix de major animació al barri. La seva centralitat i proximitat als equipaments, així com l'activitat comercial i de restauració són factors de polaritat i atracció. No gaire lluny d'aquesta plaça, les zones d'estada que se situen en la façana del mercat, a l'Avinguda Primer de Maig, també són espais d'afluència al barri. És el cas del parc infantil i la zona davant del centre cívic, o de les mateixes escales i la placeta que es forma en l'accés sud del mercat. El parc infantil i les zones d'estada davant de la Parròquia i el parc infantil ubicat entre el carrer Tiana i el carrer Premià de Mar també alberguen força vida pública.
- Formant una V, l'Avinguda de Terrassa i el Carrer Sant Feliu de Llobregat són carrers amb una afluència elevada. La primera és una de les vies principals del barri, que connecta amb l'Avinguda Primer de Maig i on s'ubiquen diferents zones d'estada, la parròquia del barri i parades de transport en la seva part sud. Al tram nord, tot i ser menys utilitzat, la freqüentació es concentra en la seva connexió amb l'Avinguda de l'Hospitalet, prop de la petanca. El Carrer Sant Feliu de Llobregat alberga l'entrada d'un petit eix comercial del barri. La placeta que es forma a l'entorn de les seves botigues, allà on desemboca el carrer Granollers també és una zona d'afluència del barri.
- L'Avinguda Pomar és el passeig que travessa de forma diagonal la zona residencial del sud del barri, i a la vegada actua com a principal via de connexió entre la zona sud i la zona nord-oest. A diferència de l'Avinguda Primer de Maig, al llarg d'aquesta via no hi ha equipaments ni tampoc pràcticament cap activitat comercial, però sí parades de transport i els accessos als edificis residencials de la zona sud del barri, el que fa que sigui una via força utilitzada. Entre els carrers d'aquesta part residencial del barri, el més utilitzat és el de Malgrat de Mar.

L'àrea nord-est de Pomar és la que alberga una menor vida pública a carrers i zones d'estada. En primer lloc, s'han observat poques persones als entorns del camp de futbol i del poliesportiu. En aquesta zona, l'espai que gaudeix d'una major freqüentació és el que transcorre davant de la petanca, mentre la resta del perímetre resta molt menys utilitzat. En segon lloc s'han vist poques persones a l'àrea residencial ubicada entre el cementiri, el polígon del Torrent de Vallmajor, i la zona del camp de futbol. Limitada també pel pas de la carretera B-500, es tracta de la zona més elevada d'un barri caracteritzat per les seves pendents. Tot això fa que quedi segregada de la resta del barri. Amb tot, la poca afluència que s'hi observa s'ubica principalment als carrers Centelles i Calella, el primer, on s'hi troben alguns dels locals comercials que resten oberts, el segon, on hi ha una parada de transport i una petita i poc equipada zona d'estada.

L'afluència tampoc és gaire elevada als carrers merament residencials, i la freqüentació és especialment baixa a les escales i els camins que transcorren entre blocs d'edificis d'habitatges.

Un altre tipus de zones poc freqüentades són les àrees verdes sense tractar, com ara la que queda a la façana oest del mercat, davant de la riera de Canyadó, els entorns de la riera o la que es forma entre els carrers Joan d'Àustria, Avinguda Primer de Maig i la rotonda sud del barri. Convé subratllar però, que tot i la seva baixa freqüentació en comparació amb altres parts del barri, aquests espais s'utilitzen eventualment (els carrers, places i espais on no s'ha observat cap persona no apareixen ombrejats en cap de les intensitats de color al mapa).

L'àrea de major vitalitat de Pomar s'articula al voltant del que podríem definir com el centre del barri, format per la Plaça de Pomar, la zona de davant del Mercat, la biblioteca, l'accés a l'escola Sant Jordi, el Centre Cívic i l'Església

A la foto de l'esquerra s'aprecia la zona central de Pomar. Articulada al voltant dels principals equipaments, és l'àrea amb major freqüentació del barri.(font: Google Earth)

La confluència entre l'Av. Primer de Maig i l'Avinguda Terrassa, prop dels principals equipaments del barri és una de les zones de major afluència del barri. La Plaça de Pomar, ubicada també en la zona central, exerceix com un dels principals punts d'atracció.

Una altra àrea més freqüentada que la resta correspon a la confluència entre l'Avinguda Terrassa, el Carrer Granollers i el Carrer St. Feliu de Llobregat

Pomar, amb 5.000 habitants, presenta una freqüentació moderada en els seus espais públics.

Les zones del barri amb major vitalitat són principalment les zones eminentment residencials, situades en els perímetres del barri i que queden segregades per infraestructures o àrees no tractades.

A la foto de baix a l'esquerra, la façana del Mercat que dona a la riera, punt de potencial connexió amb el barri de la Morera, per ara és una àrea no tractada poc utilitzada més enllà de les terrasses dels locals del Mercat. La foto de baix a la dreta mostra un dels espais públics de la zona residencial nord-est del barri, una de les àrees amb menys vitalitat del barri per la seva segregació i manca de factors d'atracció.

Usos estàtics i dinàmics

Els espais del barri són per definició compartibles entre/per persones diverses que els utilitzen de maneres molt variades i diferents. No obstant això, aquests espais són limitats i la seva pròpia configuració física pot arribar a dificultar-ne l'ús compartit, especialment quan les pràctiques impliquen el consum d'una gran quantitat d'espai. Així, la classificació dels usos en estàtics i dinàmics permet conèixer com es configuren els espais del barri en base al tarannà de les persones que els utilitzen.

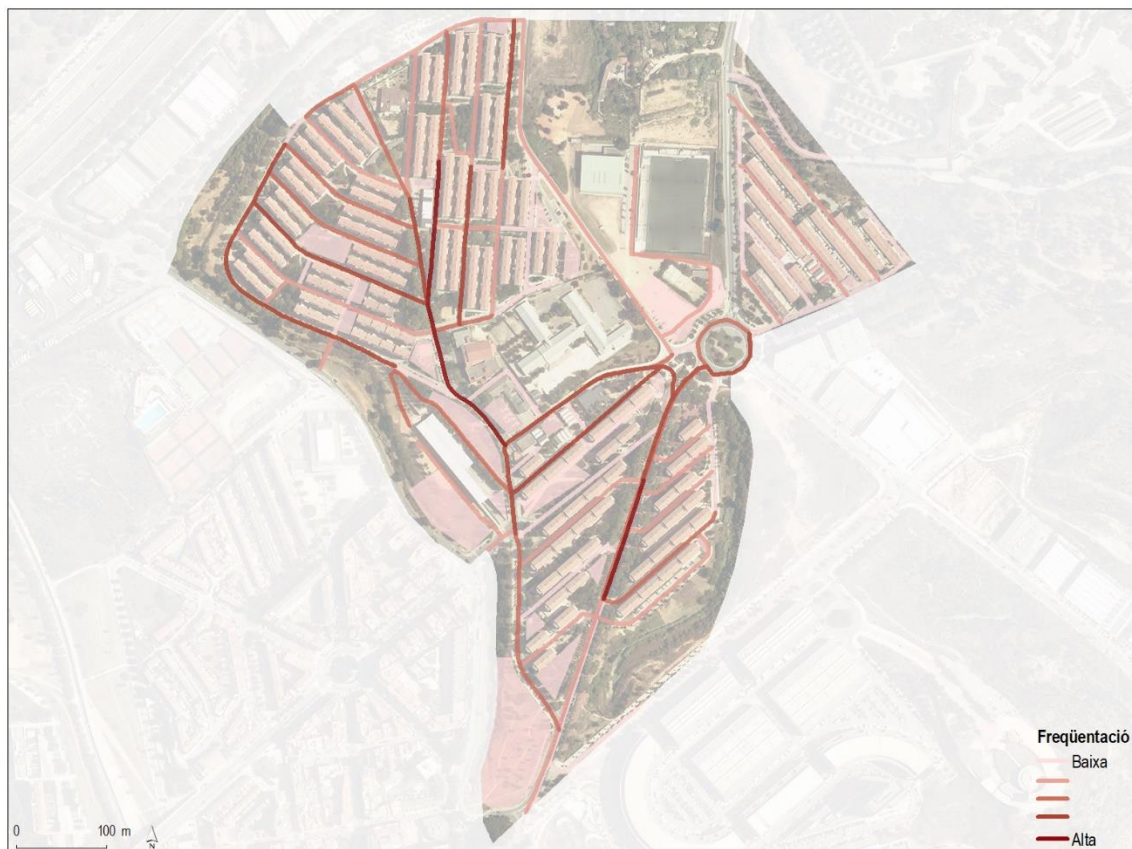
En considerar el barri en el seu conjunt, s'aprecia que a Pomar conviuen amb força equilibri els usos dinàmics i els usos estàtics, si bé amb un cert predomini dels primers. En efecte, en el període d'observació el 54,2% de les persones estaven en moviment i una proporció lleugerament inferior (el 45,8%) s'estaven dempeus, quietes o assegudes.

Aquestes dues maneres de practicar els espais no són incompatibles entre sí, i de fet en moltes ocasions coexisteixen. Ara bé hi ha diferents tipus d'espais que s'avenen més a unes pràctiques que no pas a d'altres. Aquesta especialització es fa present en els espais dissenyats per caminar. Així, la majoria de persones que s'han vist a Pomar utilitzaven els carrers per desplaçar-se (67,5%), amb tot fins a una tercera part hi estaven aturades, descansant o socialitzant (32,5%). Als parcs, places i zones habilitades entre els edificis pràcticament tothom en feia un ús estàtic (més del 90% en ambdós casos). Així doncs, en alguns espais del barri predomina un sol tipus d'ús, en d'altres en canvi els usos dinàmics i estàtics conviuen. Concretament:

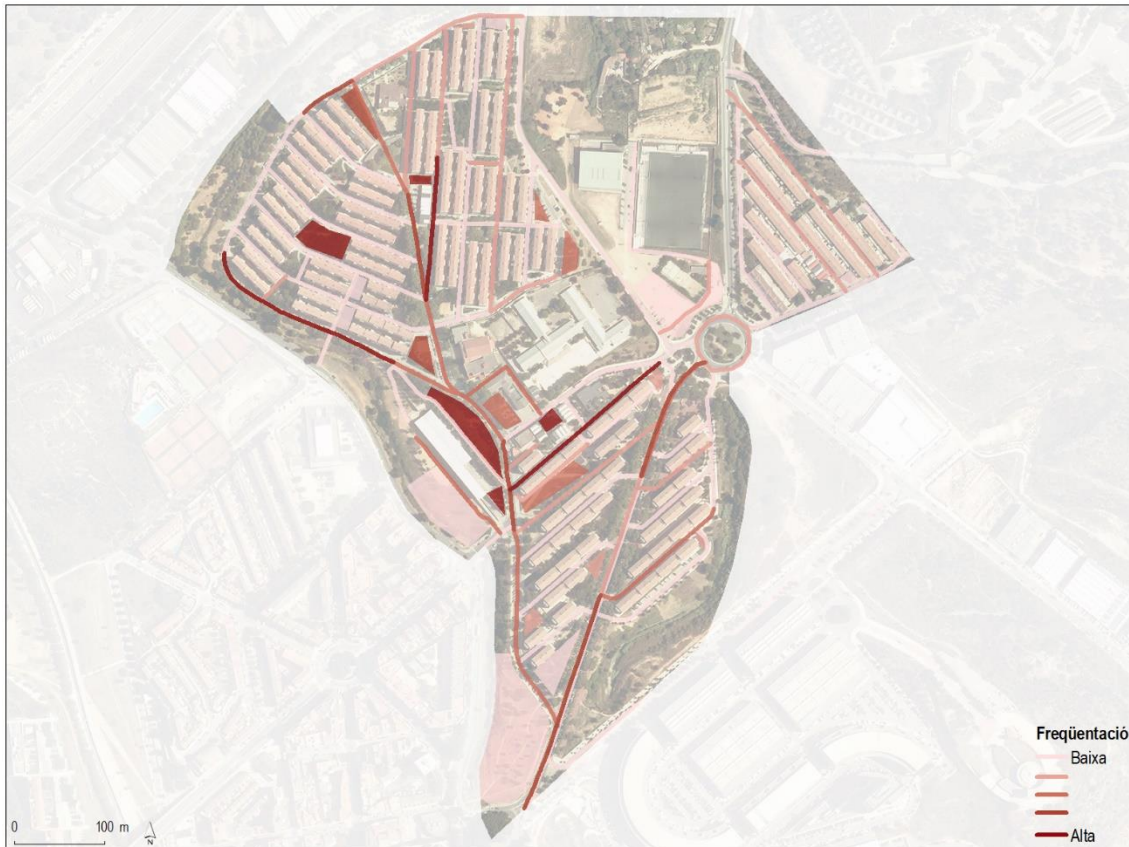
- A les avingudes i places de l'àrea amb major vitalitat del barri la freqüentació resulta tant dels usos dinàmics com estàtics. És el cas de l'Avinguda Primer de Maig, on un 47,0% de les persones n'estava fent un ús dinàmic i fins un 53,0% es trobava quieta o descansant. Ara bé, l'ús de les places que hom troba al llarg d'aquesta avinguda és eminentment estàtic. Aquesta dada afirma la importància d'aquesta via, no només com un dels eixos que estructura la mobilitat a peu a Pomar, sinó també com un dels principals llocs d'estada.
- També conviuen usos dinàmics amb usos estàtics a l'Avinguda de Terrassa, la qual acull una elevada freqüentació que resulta tant de persones que passen caminant i d'altres que senzillament s'hi estan. Aquesta pràctica ateny tant a les places com als bancs que s'han situat a les voreres.

- L'Avinguda Pomar actua principalment com a via de pas (62,5%), però també és significativa la proporció de persones que en fa un ús estàtic (37,5%).
- Al carrer Tiana s'ha observat un gran equilibri entre usos dinàmics i usos estàtics. Es tracta d'un carrer que funciona com a via de pas on la presència de bancs i una terrassa de bar en la seva part central atrau els usos estàtics.
- La majoria dels carrers on s'ubiquen els blocs residencials s'utilitzen només per al pas (és el cas per exemple dels carrers Vilassar, Premià i Parets). A la zona central del barri, l'Avinguda Sabadell, tot i albergar principalment usos institucionals i comercials, actua sobretot com a via de pas. Les estretes voreres i els pocs bancs que s'hi ubiquen comporta que els usos estàtics es concentrin a Plaça de Pomar, que constitueix un dels principals llocs d'estada del barri.
- En canvi, la majoria de les places i parcs acullen usos estàtics. A banda de la mencionada Plaça de Pomar, la placeta d'accés al Mercat per la banda sud i el parc infantil que s'ubica a la façana est del mateix mercat són llocs d'estada més que de pas. És el cas també del parc infantil del carrer Olesa de Montserrat i de la placeta que es forma a la zona comercial situada entre el carrer Sant Feliu i l'Avinguda Terrassa.

En definitiva, les places i parcs de Pomar s'especialitzen en ús estàtic, mentre que als carrers residencials i a aquells que no faciliten l'estada exerceixen bàsicament com a zones de pas. En canvi, a les avingudes són els espais més versàtils, compatibilitzant el pas i el trànsit de persones amb l'estada i el descans.

Freqüentació al barri de Pomar: usos dinàmics. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

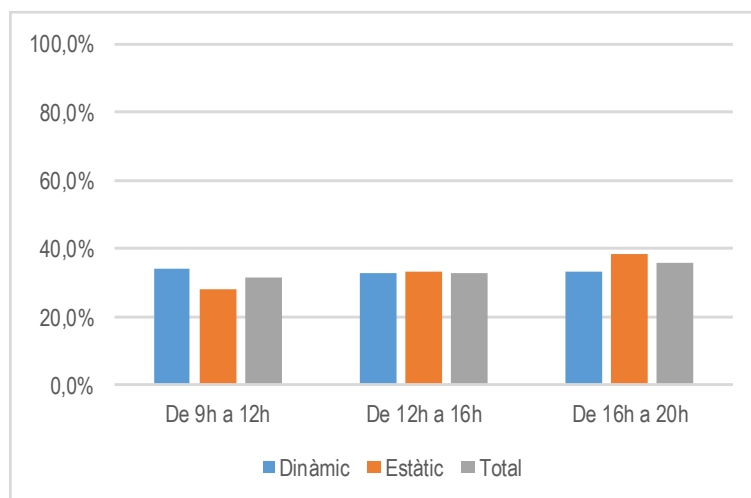

Freqüentació al barri de Pomar: usos estàtics. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Horaris

Els espais del barri es van omplir i buidar de persones al llarg del dia, en funció de quins siguin els ritmes i els horaris de les activitats quotidianes de la població. En el cas de Pomar, la freqüentació dels seus carrers i places es distribueix força homogèniament al llarg del dia, amb certa preponderància de la tarda, moment de més afluència als carrers i places del barri (el 35,6% de les persones es van observar durant la franja de 16 a 20 hores).

Matí (31,4%) i Migdia (33,0%) també són moments on s'observa vida al carrer. Aquesta pauta general ateny sobretot als usos dinàmics, mentre que els usos estàtics tendeixen a l'increment a mesura que transcorre la jornada, essent la tarda el moment de major freqüentació (38,4%).

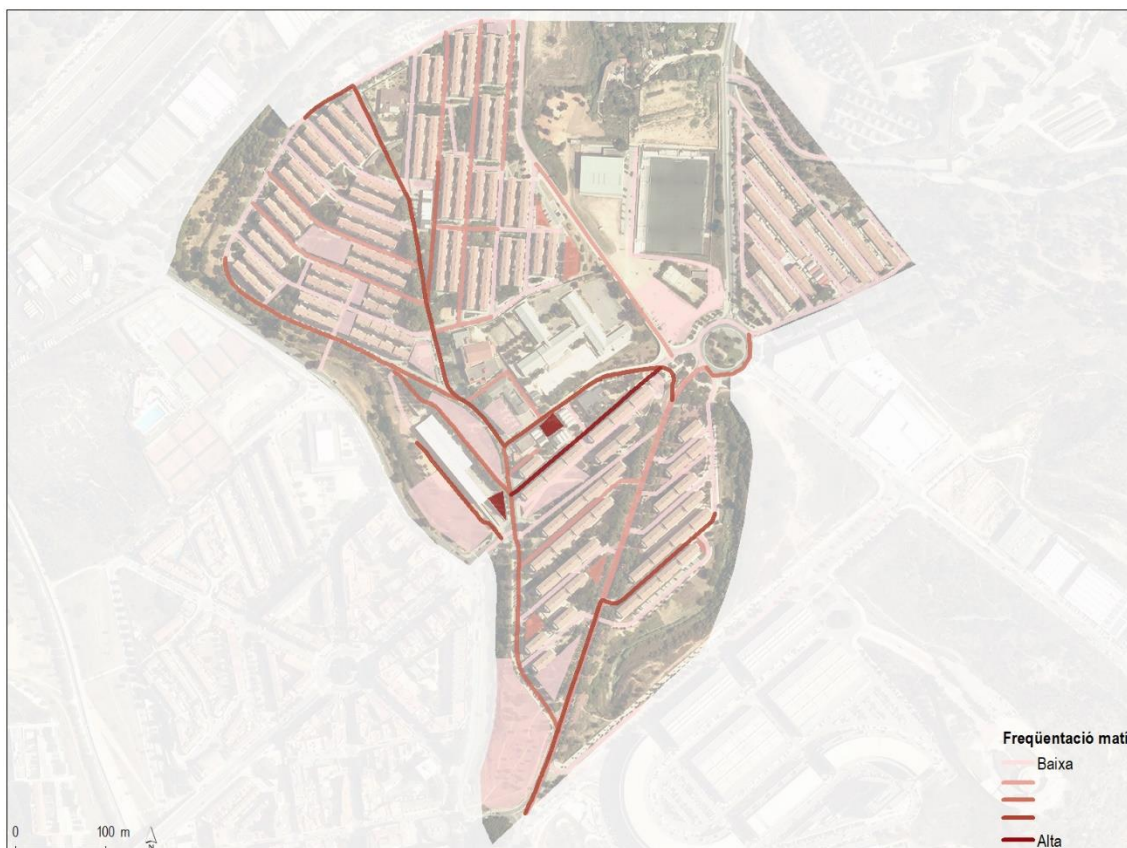

Freqüentació segons horari i tipus d'ús. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

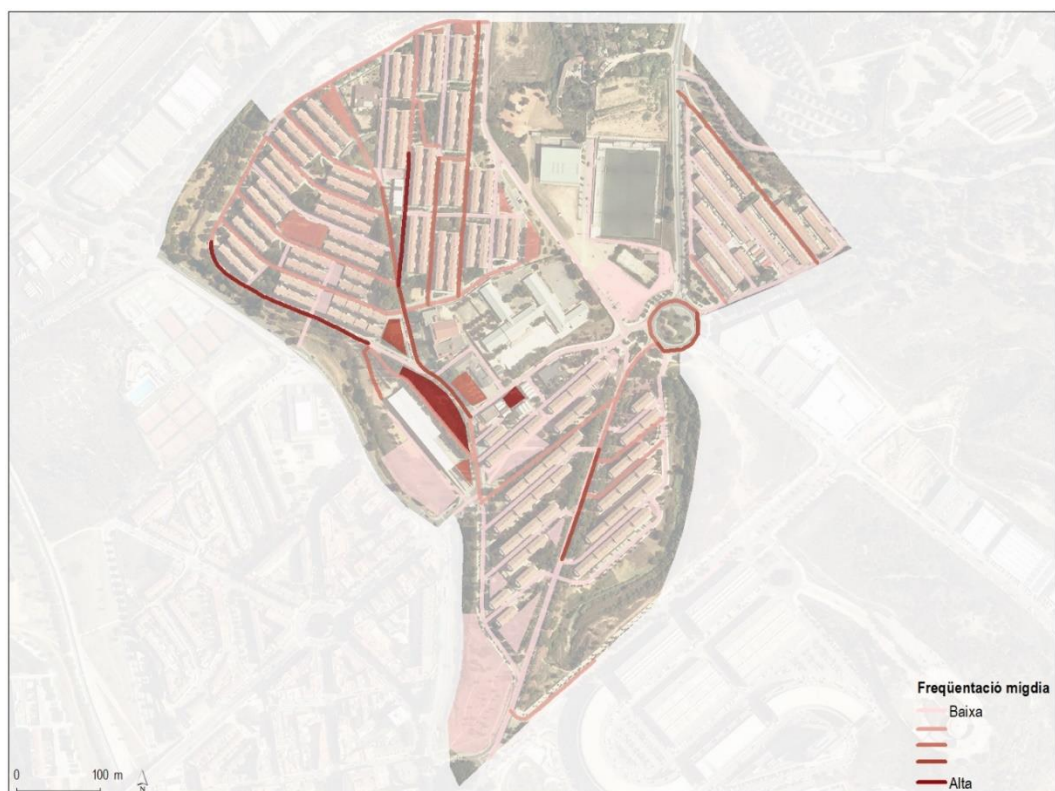
L'afluència de persones és continuada al llarg del dia a la majoria de carrers i places, sent pocs els llocs on es produeixin concentracions horàries:

- Al matí la major afluència es dona al carrer Tiana i l'Avinguda Sabadell, així com a la Plaça de Pomar i als accessos del mercat. També hi ha força freqüentació al llarg de tota l'Avinguda de Terrassa i Primer de Maig, així com a la part sud de l'Avinguda Pomar i la seva connexió amb el carrer Malgrat de Mar.
- A la franja del migdia la zona nord de l'Avinguda Primer de Maig i el Carrer Sant Feliu de Llobregat són les àrees de major freqüentació. També és alta l'afluència de persones a les places, com ara el Parc Infantil situat davant de la parròquia, el que es troba a la façana est del mercat, així com de la placeta i petanca davant del centre cívic. La Plaça de Pomar no perd la freqüentació durant aquesta franja horària. Més enllà d'aquesta zona central, també s'observa afluència a la part central de l'Avinguda de Pomar i al carrer comercial de la zona residencial del nord-est del barri.
- El parc infantil del carrer Olesa de Montserrat, poc utilitzat durant matí i migdia, guanya animació durant la tarda. En aquesta franja horària segueix l'activitat al carrer Sant Feliu de Llobregat, prop de la zona de les botigues, i s'observa força freqüentació a la placeta que es forma a la part nord d'aquestes. En aquesta i en la resta de franges horàries, l'afluència és continua a la Plaça de Pomar. A la tarda també s'observen més persones al tram de l'Avinguda Primer de Maig que transcorre des de l'Avinguda Sabadell fins al carrer Premià de Mar, al carrer Tiana i a la part nord de l'Avinguda de Pomar. Altres punts, molt poc utilitzats durant matí i migdia, emergeixen a la tarda com a punt de vida pública. És el cas, per exemple del camí que transcorre davant la petanca del camp de futbol.

Matí (9 a 12h)

Migdia (12 a 16h)

Tarda (16 a 120h)

Distribució de la freqüentació segons horari. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Freqüentació dels espais del barri segons gènere i edat de població

L'Observació Social Sistemàtica no només serveix per comptabilitzar el nombre de persones que s'han vist fent ús dels espais del barri, sinó que també permet mantenir un registre d'aquelles característiques sociodemogràfiques que poden ser observades de forma directa: el seu sexe i grup d'edat. Aquesta és una qüestió rellevant perquè l'ús social dels espais pot variar en virtut d'aquests atributs, sobretot en funció de quina sigui la distribució de les ocupacions i de les activitats quotidianes que s'assignen a aquests diferents grups de població. D'altra banda, la desigual presència d'aquests grups al barri pot ser un indicador que informi de possibles processos d'exclusió o d'altres dificultats per accedir als espais.

El gènere

En la descripció del marc demogràfic s'exposava que la proporció de dones i d'homes residents al barri tendia a la paritat quan es considerava la població en el seu conjunt. Tanmateix això s'esdevenia així pel major pes que adquiria la població masculina entre els segments de població adulta, el qual compensava la feminització que es produïa en la cúspide de la piràmide. La pràctica quotidiana del barri reflecteix aquesta igualtat en termes globals, però amb diferències segons l'horari.

Des d'una perspectiva de gènere, una dada rellevant resulta d'observar que dones i homes estan presents als carrers del barri durant tot el dia. Però si entre matí i migdia les dones tenen una major presència, a la tarda aquesta tendència s'inverteix i els homes són més nombrosos que les dones. Així, la proporció de masculinitat (homes/dones) durant les franges de matí i migdia és de 0,88 i de 0,84 respectivament, mentre que a la tarda és de 1,41 a favor de la població masculina. Aquesta darrera dada suposa que a la tarda el barri és ocupat per gairebé un 60% d'homes, contra poc més d'un 40% de dones.

	Dones	Homes	Total	Prop. Masc.
Matí (de 9 a 12h.)	53,2%	46,8%	100,0%	0,88
Migdia (de 12 a 16h.)	54,2%	45,8%	100,0%	0,84
Tarda (de 16 a 20h.)	41,5%	58,5%	100,0%	1,41
Total	49,2%	50,8%	100,0%	1,03

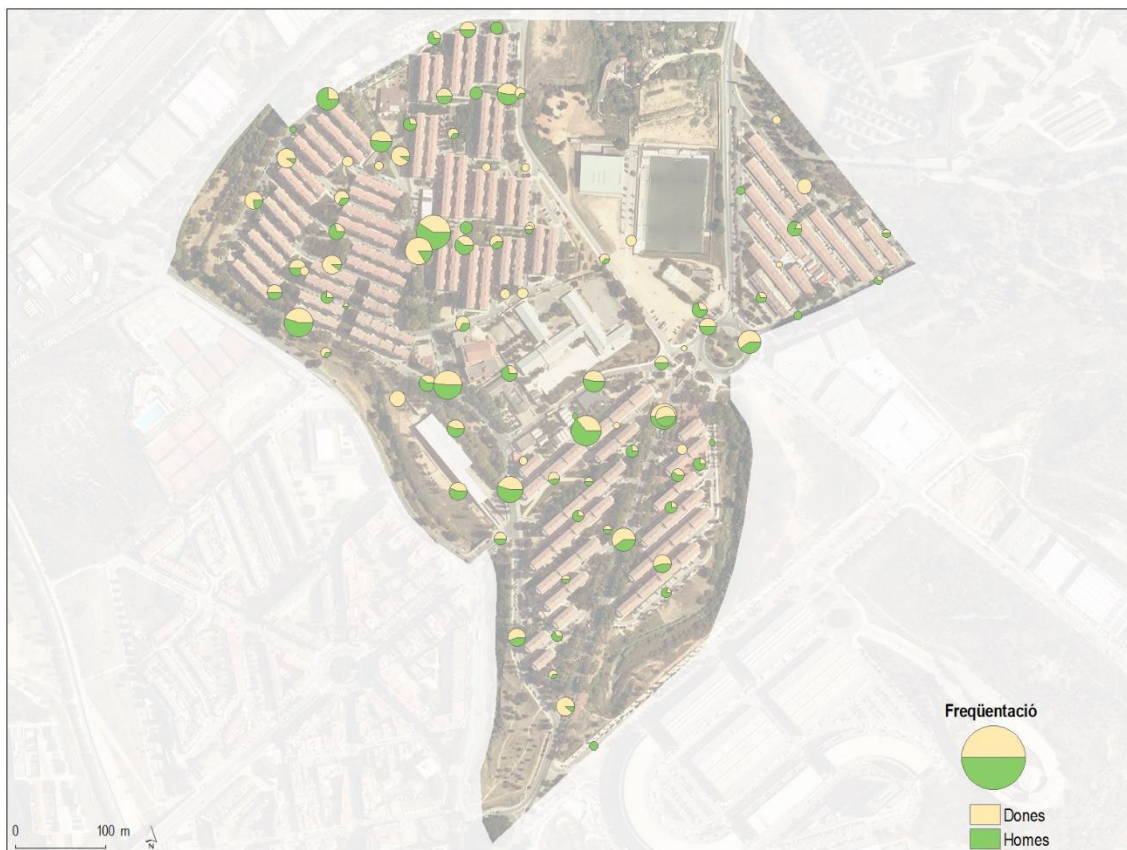
Freqüentació segons horari i gènere. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Aquestes diferències que s'observen a Pomar en quant al gènere, tenen a veure sobretot amb els usos de les places i parcs del barri, on la presència masculina és major que la femenina (56,3% vs. 43,8%), tan pel que fa al seu ús estàtic com, sobretot, en el seu ús dinàmic. En altres paraules, hi ha més homes que passen més temps a les places que no pas dones, però també són més els homes que les utilitzen com a via de pas o per activitats dinàmiques. Per contra, quan es tracta dels carrers, les dones en fan un ús més dinàmic, mentre que són els homes els que en fan un ús més estàtic, aturats parlant o passant l'estona, asseguts a bancs, etc.

	Dones	Homes	Total	Prop. Masc.
Carrers	51,7%	48,3%	100,0%	0,93
Dinàmic	58,0%	42,0%	100,0%	0,72
Estàtic	38,7%	61,3%	100,0%	1,58
Parcs o places	43,8%	56,3%	100,0%	1,29
Dinàmic	33,3%	66,7%	100,0%	2,00
Estàtic	44,3%	55,7%	100,0%	1,26
Total	49,2%	50,8%	100,0%	1,03

Freqüentació segons gènere, tipus d'espai i ús. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Fins aquí s'ha vist la desigual presència dels homes i de les dones a les places i als carrers del barri. Per tal de conèixer si aquestes diferències s'expressen territorialment en un ús segregat de l'espai s'ha elaborat una mapa, els resultats del qual permeten comprovar que, si bé existeixen petites diferències puntuals de freqüentació, no s'aprecia en canvi cap àrea de concentració que permeti afirmar la utilització exclusiva d'un grup de població sobre un altre. La majoria d'espais del barri són doncs eminentment heterogenis, és a dir, no hi ha "zones prohibides" i tots els espais són utilitzats per persones de diferent sexe.

Freqüentació al barri segons gènere. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

L'edat

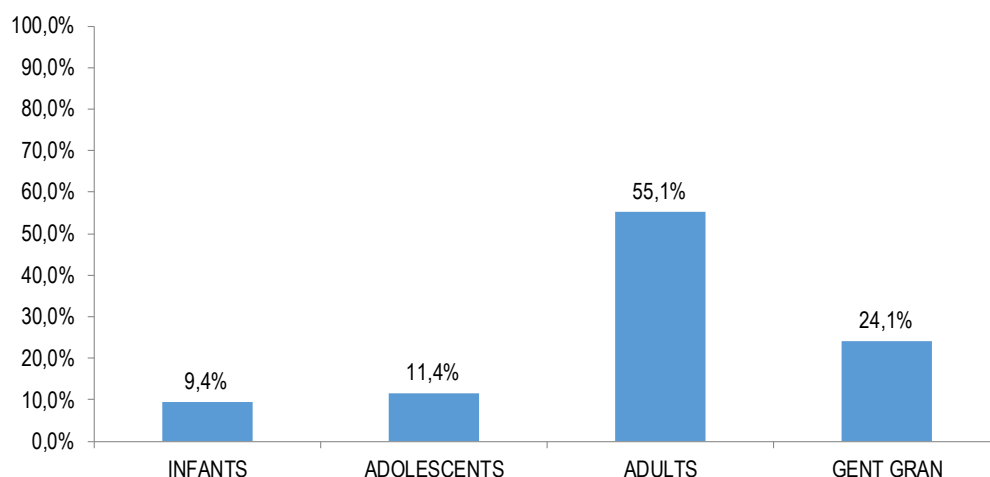
La distribució d'edats de les persones que usen els espais de Pomar reflecteix amb força concordança l'estructura d'edat de la seva població, amb major presència de població adulta (55,1%), un 24,1% de persones grans i menor presència de població jove (infants: 9,4%; adolescents: 11,4%).

La major o menor presència dels diferents grups d'edat als espais del barri reflecteix en gran mesura la relació que els diferents grups demogràfics mantenen amb l'ocupació. En el cas particular de Pomar, resulta d'especial interès l'ús que fan del temps i de l'espai les persones de més edat, amb unes pautes que són diferencials respecte la resta de segments de població.

En efecte, majoritàriament jubilades, aquestes persones utilitzen el barri sobretot durant les hores del matí (58,0%). La seva presència disminueix progressivament a mesura que avança el dia, fins que en arribar a la tarda s'han vist moltes menys persones d'aquestes edats (sols el 4,9% de la gent gran s'ha vist durant la tarda). També és diferent la seva manera de practicar els espais: utilitzen sobretot carrers i places, els primers tant de forma dinàmica com estàtica, mentre que les places sobretot de forma estàtica.

Les pautes horàries d'utilització dels espais entre els infants i la gent jove són les contràries a les de la gent gran, amb una presència que incrementa a mesura que va avançant el dia. Majoritàriament estan en la seva etapa formativa i és a la tarda que poden utilitzar el barri. Un altre aspecte a destacar és que, malgrat estan molt presents als carrers, proporcionalment els infants són els que utilitzen més les places i parcs. La població jove es troba principalment al carrer, però també té presència en parcs i places.

Els adults són el grup amb més presència als carrers del barri, d'on en fan sobretot un ús dinàmic, però també els utilitzen per a l'estada. De fet són el grup que, junt amb la gent gran, més utilitza els carrers de forma estàtica. A les places són el grup amb menys presència, juntament amb els joves.

Freqüentació segons gran grup d'edat Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

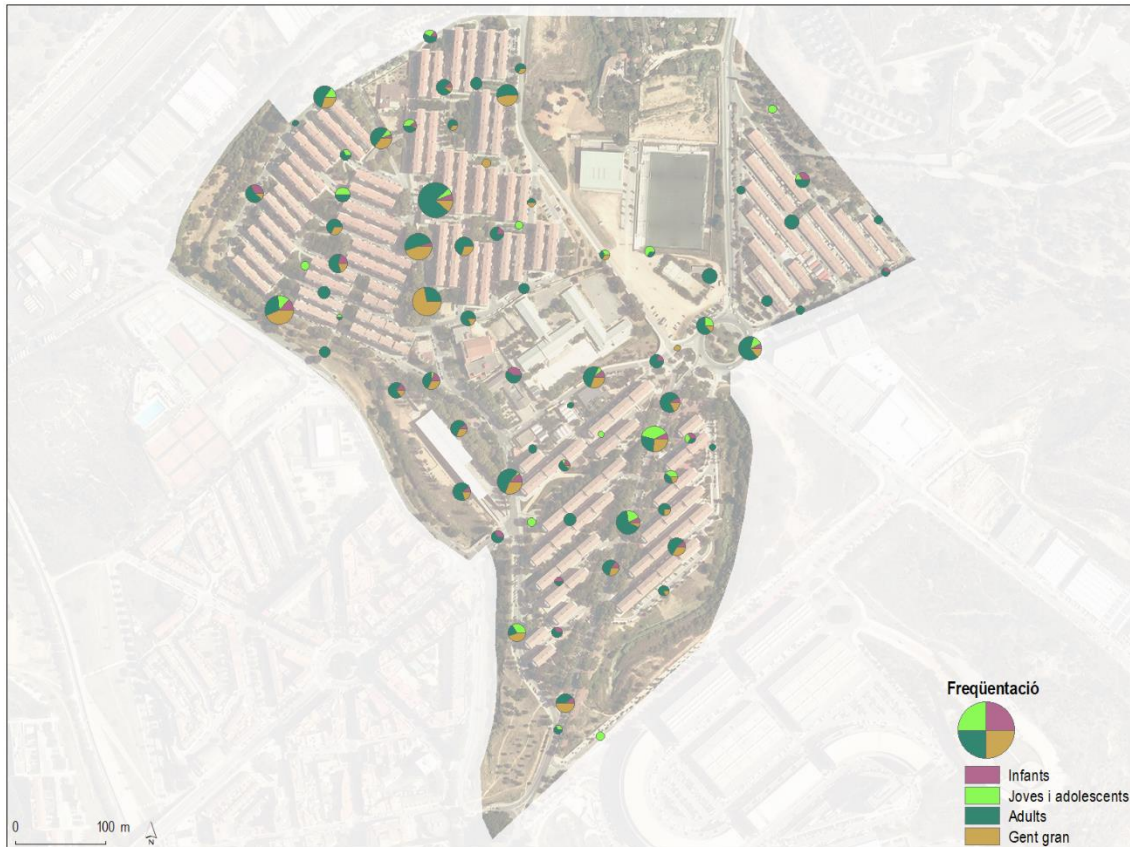
	Nens	Joves	Adults	Gent gran	Total
Matí (de 9 a 12h.)	22,2%	10,4%	27,0%	58,0%	31,4%
Migdia (de 12 a 16h.)	27,0%	37,7%	32,3%	37,0%	33,0%
Tarda (de 16 a 20h.)	50,8%	51,9%	40,7%	4,9%	35,6%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Freqüentació segons horari i gran grup d'edat Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

	Nens	Joves	Adults	Gent gran	Total
Carrers	69,8%	74,0%	81,4%	74,1%	78,2%
Dinàmic	49,2%	61,0%	53,4%	44,4%	52,8%
Estàtic	20,6%	13,0%	28,0%	29,6%	25,4%
Parcs o places	28,6%	15,6%	15,1%	22,2%	17,7%
Dinàmic	0,0%	0,0%	1,3%	0,6%	0,9%
Estàtic	28,6%	15,6%	13,7%	21,6%	16,9%
Total	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

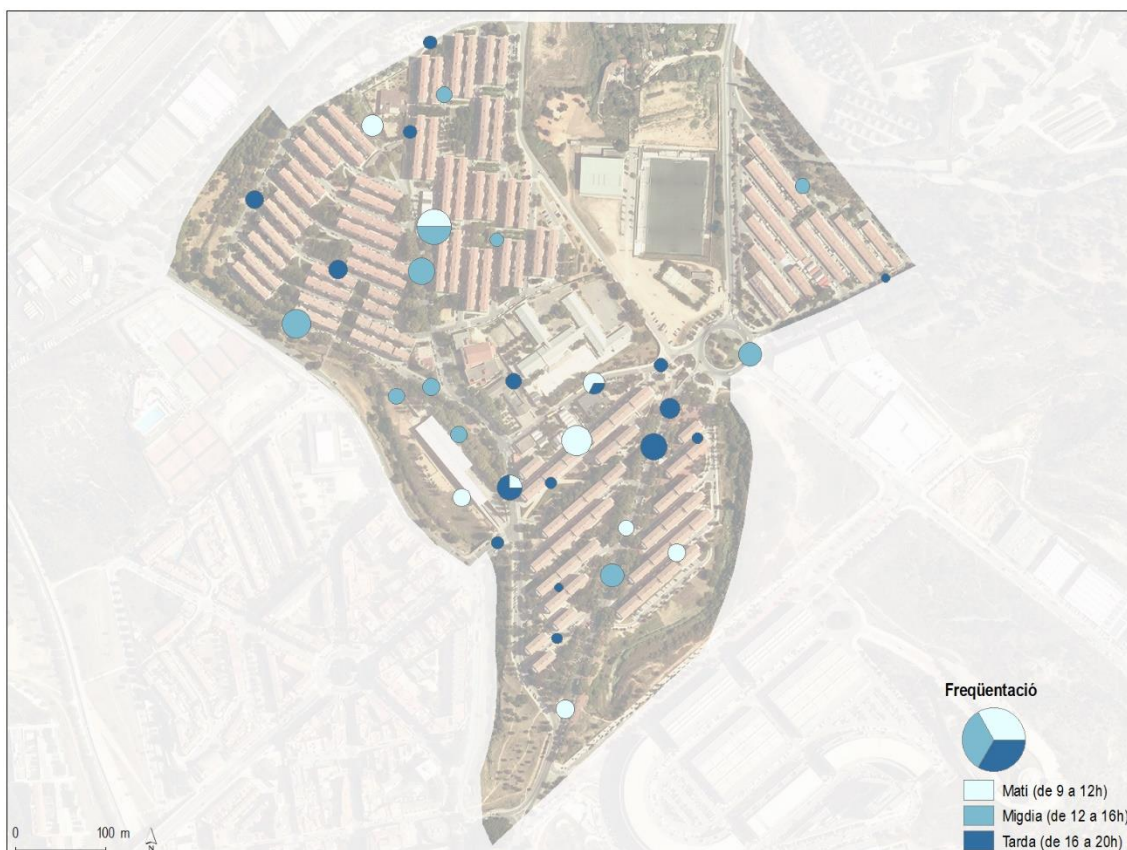
Freqüentació segons gran grup d'edat, tipus d'espai i tipus d'ús. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Per tal de conèixer si aquestes diferències s'expressen territorialment en un ús segregat de l'espai s'ha elaborat una mapa amb la distribució d'edat de les persones observades en els diferents trams estudiats i de forma complementària s'han calculat els índexs de diversitat per als principals carrers del barri. Els resultats mostren que en general tots els carrers de Pomar són diversos en quant a l'edat de les persones que els utilitzen. Però malgrat arreu es poden trobar persones de distintes edats, no a les mateixes hores.

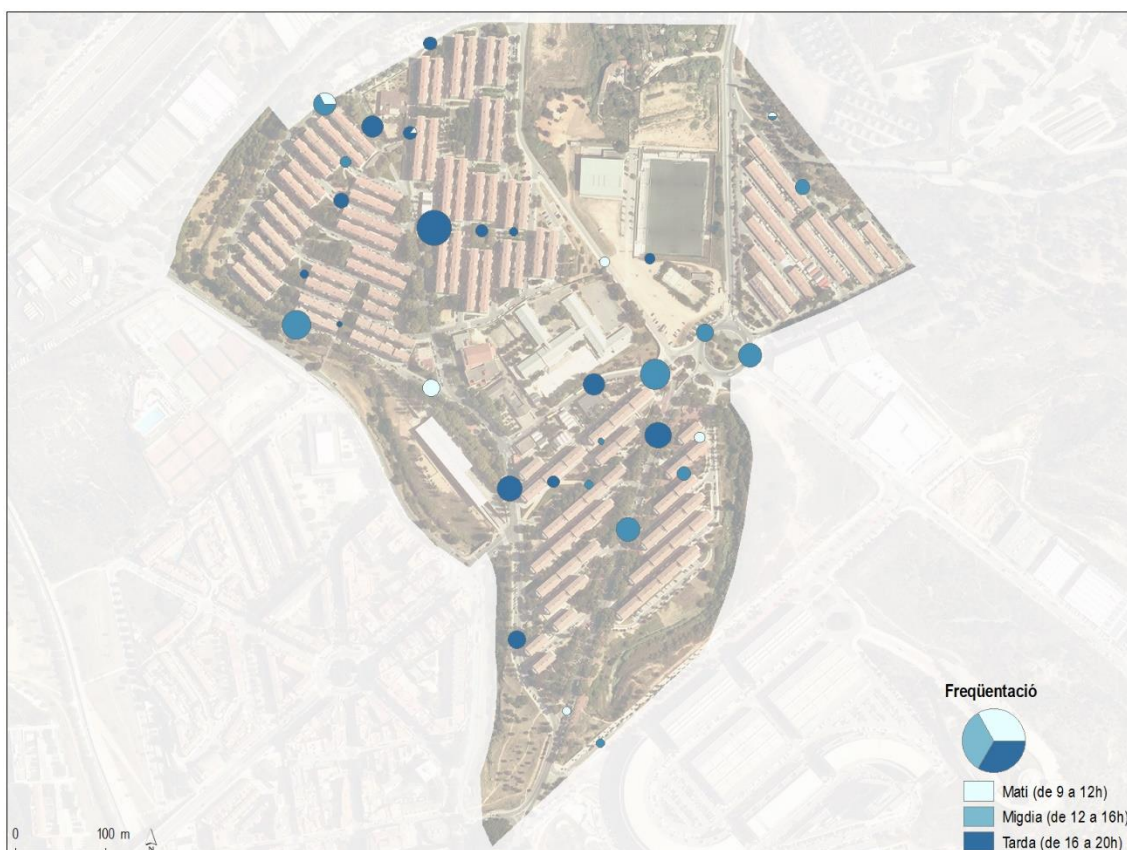

Distribució de la freqüentació segons gran grup d'edat. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

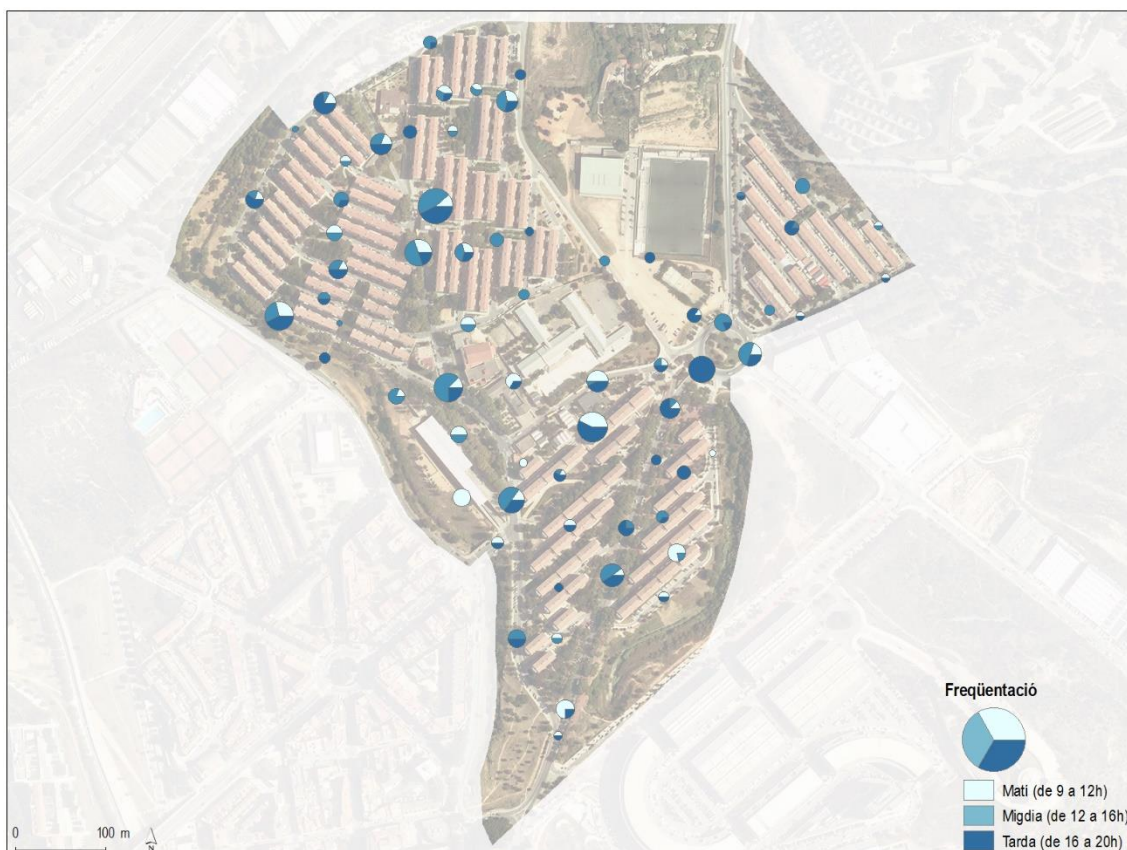
Infància

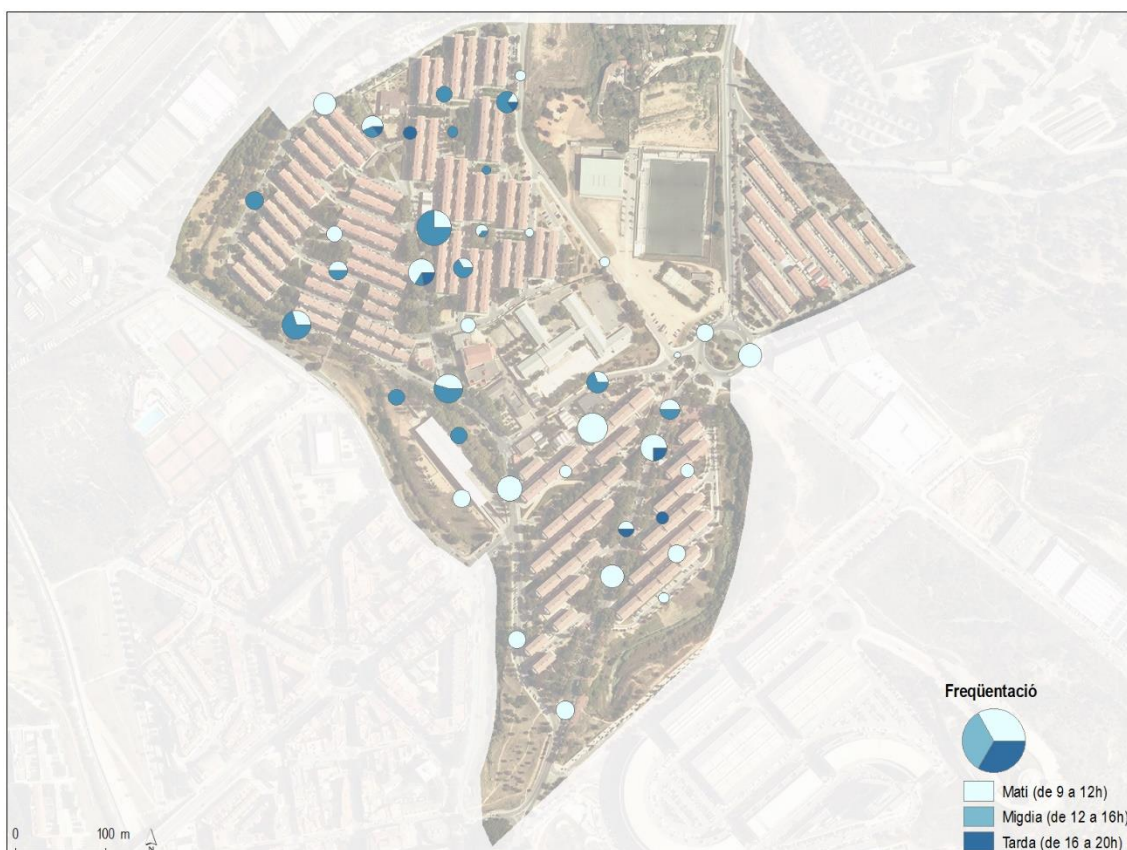
Joventut i adolescència

Població adulta

Gent gran

El barri per a la pràctica quotidiana: pràctiques, discursos i característiques dels espais

A l'apartat anterior s'ha examinat la freqüentació dels espais oberts del barri de Pomar, on s'ha mostrat que són força utilitzats, amb diferències quant a la intensitat i a la forma de practicar-los entre els diferents perfils demogràfics, cadascun dels quals manté uns ritmes horaris i unes pautes d'ús distintes (més o menys dinàmiques). En aquest apartat es fa un pas més, avançant en la concreció de les pautes de freqüentació del barri en funció de quatre activitats o pràctiques quotidianes: caminar, relacionar-se, jugar i fer esport.

L'esdevenir diari fa territori, i aquesta producció social resulta de la interacció entre: l'espai construït (les coses materials que projectem, construïm i doten d'especificitat el territori), l'espai practicat (el producte del fer social en la nostra vida diària) i també l'espai experimentat (el conjunt d'emocions i de preferències a partir de les quals definim el nostre entorn i decidim com practicar-lo). L'estudi de les pràctiques quotidianes a Pomar s'ha de conformar des d'aquesta perspectiva i integrar aquests tres nivells d'anàlisi que requereix de diferents fonts d'informació. Concretament s'utilitzaran: les fonts cartogràfiques i geogràfiques disponibles; els resultats de l'observació social sistemàtica que es va realitzar al barri per inventariar elements de l'entorn físic i les pràctiques d'ús a Pomar; els resultats de les 64 entrevistes estructurades que es van realitzar per identificar i copsar l'opinió de la població resident sobre el seu barri.

Cadascuna d'aquestes quatre pràctiques s'examinaran de forma desagregada, començant pels usos del barri relacionats amb la mobilitat (caminar i passejar), examinant després les pràctiques relacionals, per cloure amb el joc i la pràctica esportiva.

El barri per a desplaçar i per a passejar

Una de les funcions primàries dels espais urbans és facilitar la comunicació i la mobilitat. De fet, el 52,6% de les persones de les quals se n'ha registrat l'activitat estaven caminant en el moment de l'observació. Però si els carrers del barri conformen i s'integren en les principals infraestructures de la mobilitat a peu, els camins o els recorreguts que les persones trien per a desplaçar-se sovint indiquen que l'optimització de la rapidesa no és l'únic factor implicat en aquests desplaçaments. En efecte, és caminant que les persones entren en contacte amb el seu entorn físic; que tenen l'oportunitat de trobar-se i d'interactuar amb veïns i coneguts. Així doncs, no és infreqüent topar-se amb persones que de sobte s'aturen per conversar o saludar-se amb d'altres persones. Fins i tot en ocasions el fet de deambular pel barri tot passejant pot ser un fi en ell mateix.

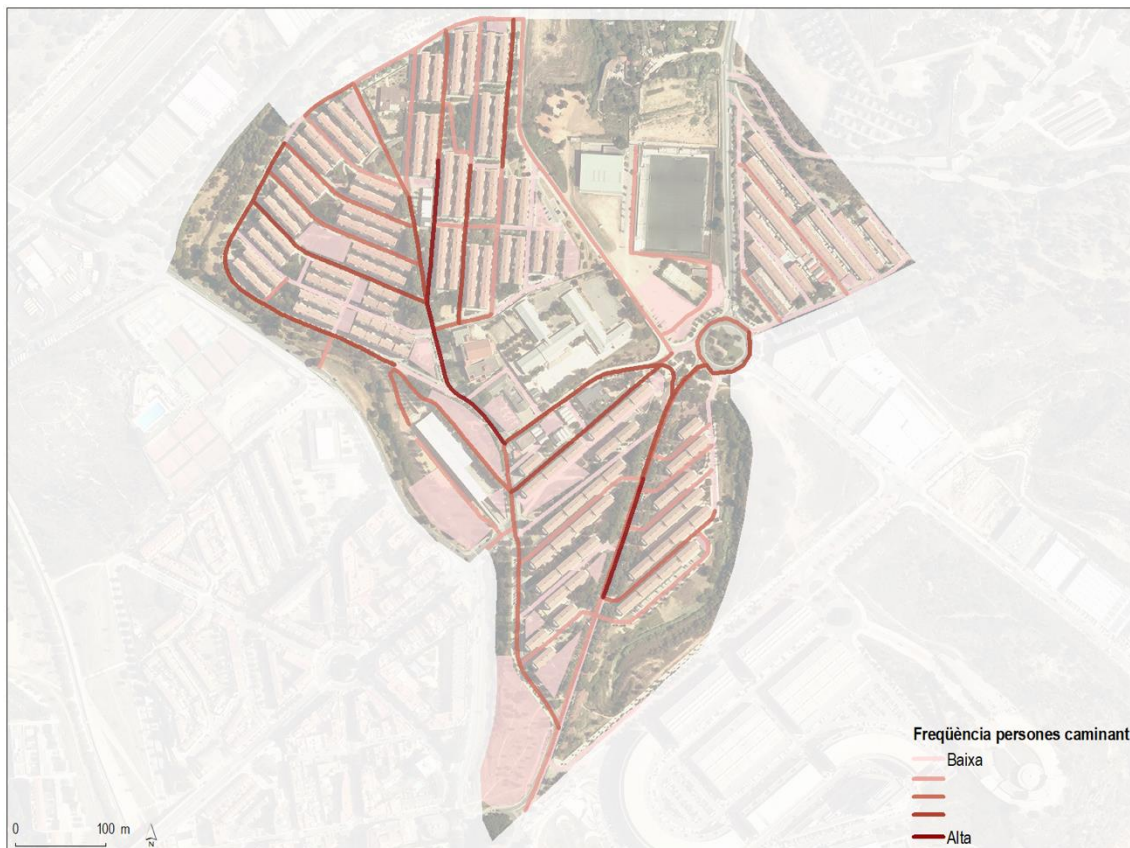
Caminar és doncs una pràctica que s'identifica amb les mobilitats obligades, però també és una activitat humana i recreativa amb efectes saludables sobre el benestar personal i la salut de la població. En aquest apartat s'examinaran aquestes dues vessants de les mobilitats a peu. Així, a partir dels resultats de l'observació social sistemàtica es traçarà el mapa dels espais més utilitzats per caminar a Pomar, identificant per on transcorren els principals recorreguts i les seves relacions amb la xarxa de carrers i de transports. Un cop analitzades aquestes qüestions s'abordarà l'ús que es fa del barri per al passeig, tot examinant quins espais relaciona la població amb aquesta pràctica i quins considera que són els millors i els pitjors llocs de passeig, tot explorant els motius i les principals característiques d'aquests espais.

La mobilitat dels vianants

El recompte de persones que s'han vist caminant permet identificar els espais del barri per on transita majoritàriament la població de Pomar. Aquesta informació permet apreciar la manera com s'articulen els principals recorreguts de la població i les connexions que s'estableixen amb les xarxes de mobilitat més àmplies, que fins i tot s'estenen més enllà del barri. Així:

- L'Avinguda de Pomar és una via important en l'ordenació de la trama viària del barri, exerceix de connexió i permet l'accés al barri per la seva zona sud, i enllaça fins a l'àrea nord-est. Amb arbres i voreres àmplies a banda i banda de la calçada, es tracta de l'avinguda per on transita un major nombre de vianants.
- L'Avinguda de Primer de Maig, és la segona via més transitada i la segona en nombre de vianants. És una avinguda dotada també de voreres àmplies que connecta tot el barri. En el seu decurs s'hi ubiquen a més diversos equipaments del barri: el Casal de Gent Gran de Pomar, el Centre Cívic de Pomar, el mercat municipal, així com diferents parcs adaptats al joc infantil. L'anàlisi de la freqüentació ja permetia entreveure la importància d'aquesta via que, a més, és una de les principals avingudes que connecten el barri amb la resta de la trama viària de Badalona.
- L'Avinguda de Terrassa i l'Avinguda de l'Hospitalet apareixen com el tercers vials més freqüentats. Els recomptes plantegen el mateix nombre de persones transitant. L'avinguda de Terrassa és un vial que se situa al bell mig del barri que connecta la zona del Casal de gent Gran amb la part més alta de Pomar. Es caracteritza per ser una àmplia avinguda de connexió entre aquestes dues zones del barri i que a més està dotada de bancs i arbrat. En canvi, l'Avinguda de l'Hospitalet es troba a la part alta i exerceix simbòlicament com a barrera perimetral de barri, en aquesta avinguda s'hi troben zones verdes adjacents.
- Al següent mapa també s'hi poden observar una alta mobilitat a peu en altres indrets del barri com pot ser, per exemple, el carrer Tiana o la plaça de Pomar.

Fins ara s'ha vist com els recorreguts per on transiten la majoria de persones del barri solen formar part de xarxes de mobilitat més àmplies i de connexió amb serveis i transports públics. Però en ocasions aquests trajectes no s'efectuen pels carrers o les avingudes habilitades sinó a través d'altres espais oberts que poden oferir una drecera o una major practicitat. Així, en el cas de Pomar es pot apreciar un volum moderat de persones que en els seus desplaçaments a peu travessen pel centre de petanca, per enllaçar entre la zona més central del barri amb l'àrea residencial més apartada que es troba al nord-est de Pomar. En aquests casos l'espai no està adaptat, tanmateix permet aquest ús i la forma com la població utilitza aquesta zona augmenta la superfície d'espai accessible des del carrer. Aquest ús no està previst en els descampats de la rotonda, i malgrat això algunes persones trien travessar-los en les seves anades i vingudes. Pocs d'aquests vianants ressegueixen el trajecte que transcorre per la Carretera del Pomar. L'orografia, la manca de voreres i la baixa presència d'edificacions motiven el baix volum de persones utilitzant aquesta via, si no és fent ús del cotxe o qualsevol altre vehicle.

Distribució de persones caminant a Pomar. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica.

L'observació sistemàtica no permet discernir si les persones que caminen ho fan motivades per una activitat obligatòria (anar a la feina, a estudiar, a comprar, al metge,...) o si aquests desplaçaments responen a d'altres motivacions personals. És doncs a través d'altres tècniques, com entrevistes personals i en grup, que es poden concretar quins són els espais del barri que s'utilitzen habitualment per passejar, quins es procura no utilitzar (o s'usen a desgrat) i quines són les característiques que es consideren més significatives d'aquests espais.

Abans d'avançar en la identificació i en la manera com es caracteritzen els espais per passejar, cal considerar abans alguns aspectes en relació a la manera com les persones expressen i comuniquen el seu barri en el context d'una entrevista estructurada. A diferència d'altres tècniques d'anàlisi, les qualitatives permeten aproximar-se a la imatge que les persones s'han conformat del lloc on viuen, el que inclou la interpretació i l'organització de les seves sensacions pràctiques. Tanmateix, no tothom està igualment motivat o disposat a compartir i a expressar aquests continguts, sobretot si són negatius. Pomar no és en aquest cas una excepció, i les 64 persones amb qui s'ha parlat estaven més disposades a expressar els aspectes positius del seu barri que no pas a desvetllar-ne els negatius. Amb tot, en el cas de Pomar les diferències no han estat determinants, i això és per l'alt nombre de persones que han considerat que al seu barri no hi ha cap lloc prou bo o adequat per passejar (20%).

A partir d'aquestes consideracions, plantejem una sèrie d'interrogants que vehicularan l'anàlisi. En primer lloc, quins s'identifiquen com els millors espais del barri per passejar i quins els pitjors. En segon lloc, quins atributs o característiques es destaquen d'aquests espais. En tercer lloc, que n'opina la població del seu encaix en el barri.

Els espais per passejar de Pomar en l'experiència de les persones residents

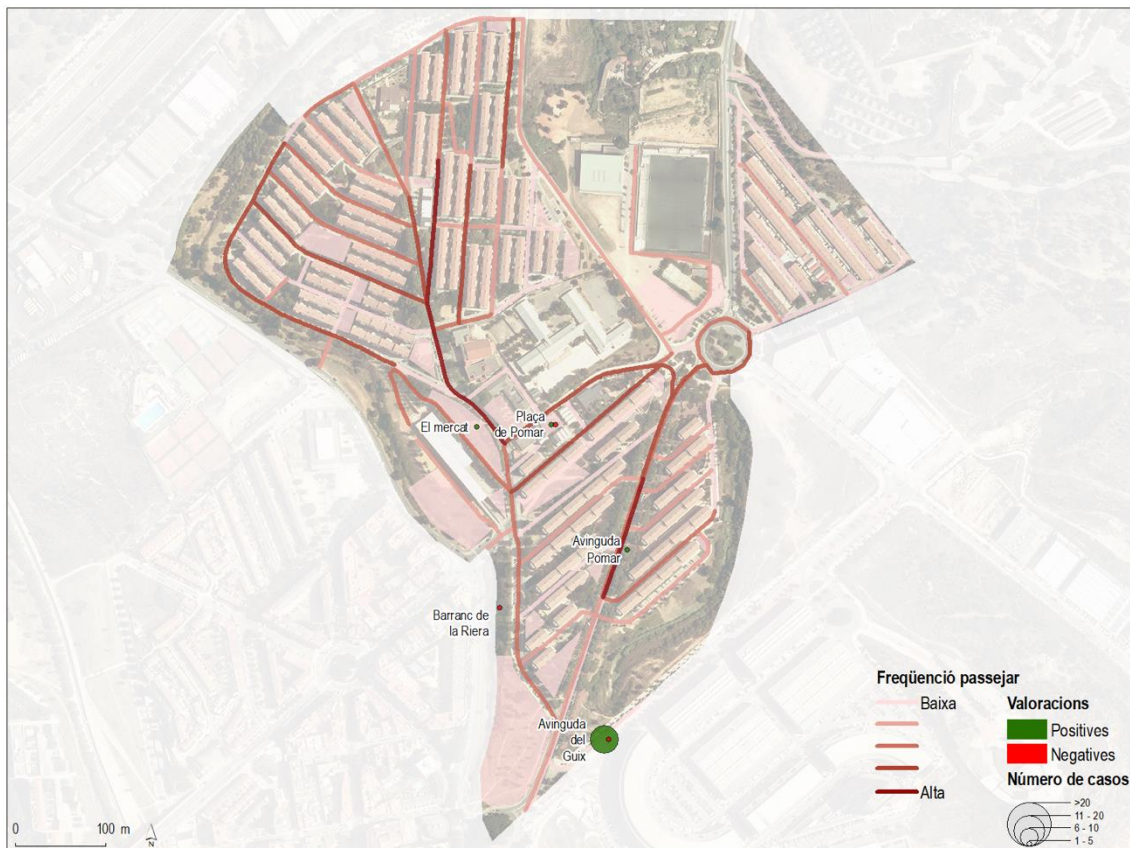
Quan s'ha demanat a la població que identifiqui els millors espais per passejar a Pomar, el que s'ha pogut observar és que una part important de les persones entrevistades eren crítiques. El 20% afirma que a Pomar no hi ha cap espai bo per passejar, mentre que el 14% ha referit algun espai proper i fàcilment accessible, però fora del barri. En canvi, quan es parla del pitjor espai per passejar, la majoria de les persones entrevistades han al·ludit directament al barri i als seus carrers com mals llocs per a passejar, arribant al 36,5% les que han referit algun espai concret.

Així doncs, en relació als que s'han considerat els millors espais de Pomar per passejar, entre els llocs més citats està el Parc de la Riera de Canyadó (6 referències). Es tracta d'un parc jove, inaugurat fa pocs anys. El territori sobre el qual s'assenta, en canvi, té una llarga història vinculada a la riera, als antics usos (vinyes, guixeres i corderies) dels quals encara se'n poden trobar vestigis, i als importants masos i casals propers: Can Canyadó i Ca l'Arnús. Les persones que visiten aquest parc valoren l'indret en relació al seu grau de satisfacció que es deriven del seu valor natural i ecològic, a la tranquil·litat i perquè disposa de mobiliari per seure. Tanmateix aquest espai no pertany estrictament al barri.

Dintre dels límits del barri, entre els espais que s'han considerat com a millors llocs per passejar hi ha l'Avinguda del Guix (12 referències), el mercat (5 referències) i l'Avinguda Pomar (4 referències). En relació a l'Avinguda del Guix, aquesta està tan ben valorada pels veïns i veïnes de Pomar principalment degut a les seves dimensions i a la quantitat d'espai físic disponible i que facilita passejar (4), així com la seva tranquil·litat. També està ben valorada, encara que en menor mesura (menys referències) per altres aspectes com són la freqüentació de l'indret, la il·luminació, així com la disposició de llocs per menjar i seure. També s'hi refereixen preferències personals, en definir-lo com un lloc estèticament agradable o en relació a la satisfacció que proporciona la presència de verd urbà.

Els següents espais més citats pels veïns i veïnes són els mercat (5 referències) i l'Avinguda Pomar (4 referències). En el cas del mercat és un espai ben considerat pel passeig perquè part de les activitats econòmiques del barri es concentren en aquest indret del barri i per tant es valora el lloc per la seva polivalència i la diversitat d'usos existents. L'Avinguda de Pomar apareix també com un dels espais més ben considerats del barri per anar a passejar en concret per aspectes relacionats amb el grau de satisfacció que produeix el la presència de verd urbà, pel seu valor estètic o la dotació de mobiliari per seure.

Quant als pitjors llocs per a realitzar aquesta activitat, fins a 23 persones han citat algun lloc concret al barri, ara bé, de tots els llocs dels que han fet referència, destaquen com a pitjors espais per passejar els polígons industrials, en concret on se situa el Macro i al zona del costat de la B-20 (8 referències), així com el barranc de la riera (5 referències). Entre els motius destaquen sobretot aquells que es relacionen amb la sensació d'inseguretat que genera aquell indret. També el risc que suposa la presència de carreteres a prop, el que a més fa d'aquelles zones espais poc saludable per al passeig. A més, s'han citat altres aspectes com la poca il·luminació quan es fa fosc, la neteja o el fet que les seves voreres no estan prou ben adaptades per passejar a peu, amb els problemes derivats d'accessibilitat que això genera. En relació al barranc de la riera, s'afirma que el seu manteniment és deficient, doncs es considera que està brut i una mica deixat. En quant a la seva orografia, és un espai que per a les persones d'edats més avançades els hi suposa una dificultat. Poc freqüentat, aquell espai també es percep com indret un tant insegur pel passeig.

Distribució de persones caminant a Pomar i identificació dels que es consideren els millors i els pitjors espais. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica i entrevistes a la població resident.

L'Avinguda de Pomar i l'Avinguda del Guix són dos dels espais més ben valorats per al passeig, pel seu llarg recorregut i la presència d'ombra i bancs.

L'Avinguda de Pomar, a més, és dels carrers on s'han observat més persones caminant.

Al llarg dels entorns de la Riera de Canyadó i el barranc que forma la mateixa no sempre s'ofereixen vies transitables a peu per al passeig.

Un cop que s'han identificat i que s'han descrit els que en l'experiència dels veïns i les veïnes són els millors i els pitjors espais del barri per passejar, se'ls ha fet una bateria de preguntes orientades a conèixer com perceben l'encaix d'aquests espais en el marc de la vida diària al barri.

- Quant als millors espais del barri per passejar, la majoria de persones entrevistades consideren que són espais prou coneguts per tothom del barri, que estan ben comunicats (89,1%) i en general són confortables (91,3%). Són espais freqüentats i animats (84,9%), els quals es consideren segurs (80,4%).
- Els pitjors espais també són coneguts per tothom (63,6%), si bé no són gaire accessibles (només el 51,5% els considera ben comunicats). Són poques les persones que hagin citat un espai que han significat com el pitjor per passejar i que el considerin confortable (9,1%) o segur (18,2%). Ja sigui perquè no s'hi va o perquè s'eviten, l'animació és baixa (21,2%).

La cartografia dels millors i dels pitjors espais per passejar no resulta només de relacions merament urbanístiques sinó també socials, en relació a la gent que els usa.

- Les persones consideren que els millors espais del barri per passejar habitualment els utilitzen persones de totes les edats (73,3%), la majoria de les quals són del barri o hi viuen a prop (76,1%).
- En el cas de Pomar, en canvi, als pitjors espais per passejar hi van persones de totes les edats (53,1%), però amb una elevada presència de gent jove (28,1%). També en aquest cas les persones que els freqüenten viuen al barri (46,9%) o viuen allà mateix (31,3%).

	Millor	Pitjor
Conegut	95,7%	63,6%
Ben comunicat	89,1%	51,5%
Animat	84,8%	21,2%
Confortable	91,3%	9,1%
Segur	80,4%	18,2%
Gent de totes les edats	73,3%	53,1%
Sobretot nens i nenes	4,4%	9,4%
Sobretot la gent jove	4,4%	28,1%
Sobretot la gent gran	17,8%	9,4%
Gent que viu allà o a prop d'allà	32,6%	31,3%
Gent de tot el barri	43,5%	46,9%
Tant gent del barri com de fora	23,9%	18,8%
Gent de fora del barri	0,0%	3,1%

Caracterització de les persones que usen el barri per passejar. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica i entrevistes a la població resident.

El barri per l'estada i la relació

Una de les qüestions rellevants per a la investigació sobre la vida urbana és si les ciutats i els barris es configuren com espais prou adequats com per a que la població pugui satisfer les seves necessitats de sociabilitat. Malgrat els ritmes de la vida quotidiana sovint fan que una part de la població estableixi els vincles socials més profunds en entorns privats o institucionalitzats (la feina, l'institut o l'escola,...), això no pot fer oblidar que la pròpia vida urbana és compacta i densa, fent que les persones hagin d'interaccionar necessàriament entre elles quan van a casa o es mouen pel barri, ja sigui als portals dels edificis, als carrers, a les botigues o els equipaments més propers del lloc on viuen.

Així doncs, amb independència de quina sigui la profunditat del vincle que resulta d'aquesta vida mòbil i interactiva, l'espai urbà és sempre un lloc de trobada i de contacte social. Aquestes interaccions en públic són una experiència social significativa a través de les quals es pot arribar a desenvolupar un sentit de familiaritat amb el territori i pal·liatiu de les situacions d'aïllament i de solitud.

Des d'una perspectiva relacional els carrers, les places, els parcs, les botigues i els equipaments del barri són espais de pas, de consum, de participació i també, però sobretot, de trobada. En aquest apartat es tractarà de quantificar la pràctica relacional a Pomar, d'identificar els espais habituals de trobada i de conèixer el discurs de la població, tot plegat per examinar si hi ha marge de millora per ampliar el potencial del barri per al seu ús relacional.

L'examen de les pràctiques relacionals al barri es fa examinant, en primer lloc, quins són els patrons d'interacció més habituals que s'observen al barri. En aquest cas, la font d'informació principal són per tant els resultats de les observacions socials sistemàtiques i l'indicador principal el recompte de persones que en el moment de l'observació estaven en companyia de com a mínim una altra persona. En segon lloc, s'examinarà l'opinió de la població resident sobre quins consideren que són els millors i els pitjors espais per a trobar-se amb les amistats o amb el veïnat i una exploració dels motius que els han portat a definir-los com un bon o com un mal espai de relació.

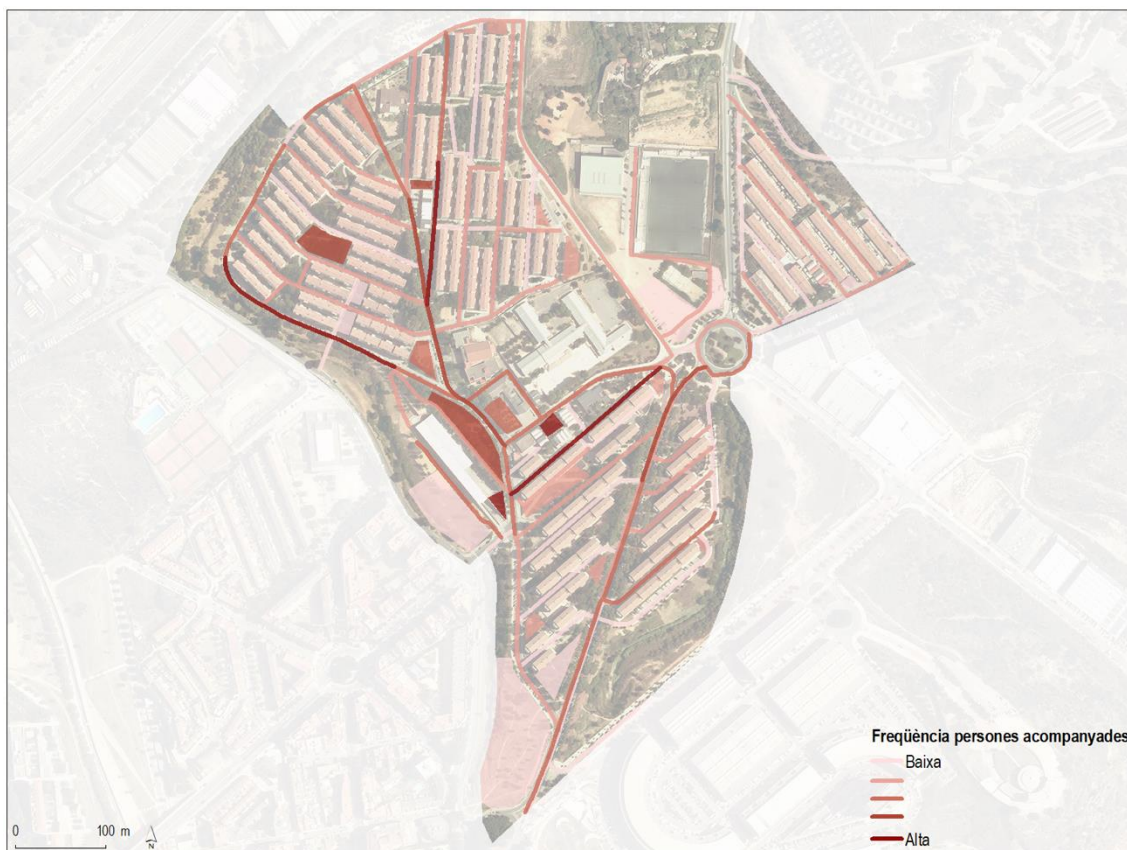
Les pràctiques relacionals observades a Pomar

De les 688 persones que estaven utilitzant el barri en el moment de l'observació, arriben a 431 les que estaven en companyia de, com a mínim, una altra persona. Són el 62,5% del total, xifra que permet afirmar la rellevància que tenen les relacions quotidianes en la vida de les persones, així mostrar l'enorme necessitat de dotar els barris amb espais adequats on es puguin desenvolupar aquestes pràctiques de sociabilitat.

En el mapa que segueix s'han representat gràficament com es distribueixen territorialment les pràctiques relacionals a Pomar. Atès que es tracta d'una pràctica social molt estesa, es pot apreciar com el mapa de les interaccions personals coincideix en gran part amb el mapa de la freqüentació. En conseqüència, les zones on s'han observat més persones interactuant són les Avingudes de Primer de Maig, de Sabadell i la de Pomar. També ha estat elevada als carrers de Sant Feliu de Llobregat i de Tiana.

Les places i els parcs urbans són importants punts de trobada i de reunió. En el cas de Pomar, la freqüència de persones relacionant-se és elevada a gairebé totes les seves places: a la plaça de Pomar, a la zona del mercat, al parc infantil ubicat entre el carrer Olesa i Monistrol de Montserrat, així com en els espais adjacents situats a la part alta de l'Avinguda de Terrassa.

Ara bé, si ens fixem en el mapa de la distribució de persones en situació d'interacció també es pot observar com arreu del barri de Pomar s'han vist persones acompanyades, fet que il·lustra el barri com un espai eminentment relacional.

Distribució de les persones en situació d'interacció a Pomar. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

En observar les pautes d'interacció en públic que es produeixen al barri de Pomar, s'han pogut apreciar diferents situacions relacionals, cadascuna de les quals amb uns perfils, uns espais i uns horaris diferenciats. Comencem per observar que el major volum de situacions d'interacció que s'han observat al barri tenien lloc majoritàriament a les voreres (62,5%), als bancs (11,9%), a les terrasses dels bars (10,9%).

De l'anterior es desprèn que les interaccions socials que tenen lloc a Pomar es produeixen en les diverses pràctiques quotidianes. Les persones es relacionen mentre caminen o trien llocs específics per trobar-se, parlen assegudes o de peu, en espais habilitats per a la relació o improvisats (com graons, murs...). És per aquest motiu que en aquest estudi es referiran tres tipus de patrons relacionals. El primer d'ells fa referència on diverses persones conversen entre elles mentre s'estan dretes. Se seguirà per aquelles situacions d'interacció on les persones interaccionen mentre s'estan assegudes, que respon a una activitat planificada i és, per tant, indicativa de quins són els llocs més habituals de trobada i de reunió. En tercer lloc, es recolliran les interaccions socials que es produeixen mentre les persones es desplacen caminant pel barri.

a) Caminar com a pràctica relacional

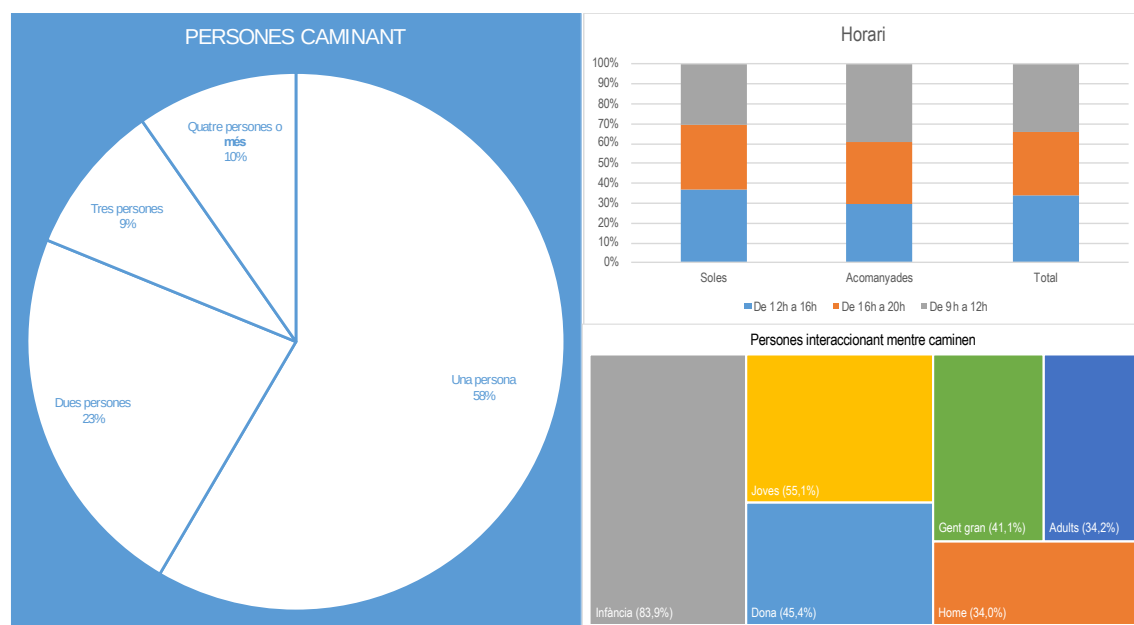
La vida pública a Pomar té un caràcter eminentment relacional, motiu pel qual el mapa de les interaccions entre la gent que conversa mentre camina coincideix necessàriament amb el dels fluxos de la mobilitat a peu. Així doncs, ja s'ha vist que les principals avingudes i carrers del barri eren les més transitades i aquests són també els llocs on són més freqüents les relacions interpersonals entre les persones que estan de pas.

Però més enllà de l'interès geogràfic que tenen aquestes informacions, resulta rellevant observar el que aquestes dades palesen i és que, de totes les persones que s'han vist caminant per Pomar, arriba fins el

42% les que ho feien acompanyades: el 23% ho feien en companyia d'una altra persona, el 9% eren grups de 3 persones i en el 10% del casos conformant grups de 4 persones o més.

L'horari també és en aquest cas rellevant, perquè és pot apreciar que és durant la tarda que s'han vist més persones caminant en companyia: 40%. Durant el matí i el migdia és la gent gran i la població adulta les que fan ús dels espais del barri. Tanmateix la tarda és moment de relació al barri, doncs és quan els carrers de Pomar s'omplen i esdevenen lloc de trobada per als infants i els joves. És llavors que es veuen aquestes persones que van d'un lloc a un altre del barri, desplaçant-se en parelles o en grups.

Pel que fa al perfil d'aquestes persones, aquesta pauta de relacions és la que caracteritza de manera típica els desplaçaments a peu durant la infància (totes les nenes i els nens que es van veure caminant pel barri estaven acompanyats). Allà també es pot veure com la propensió a desplaçar-se en grup és major entre els perfils de població jove (55,1%) i la gent de més edat (41,1%), que no pas entre la població adulta (34,2%). També el gènere influeix, sent més probable que les dones caminin acompanyades (45,4%) que no pas els homes (34%).

Perfil de les persones interaccionant mentre caminen. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

b) Relacionant-se dretes

Com ja s'ha dit, la xarxa relacional a Pomar és densa, un fet que s'expressa territorialment en la visibilitat i en la quantitat d'aquests grups de persones que es veuen socialitzant mentre caminen pel barri. Atès que aquesta pauta d'interacció està tan estesa i que el barri és relativament petit, també és freqüent observar com de tant en tant es conformen petits grups de persones que s'aturen un moment a xerrar entre elles, o que es detenen a conversar amb les persones conegudes que es van trobant en el seu camí.

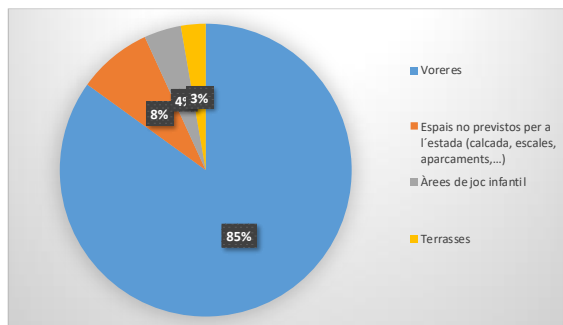
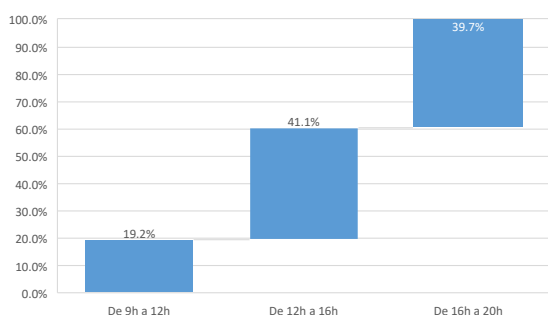
La rellevància d'aquestes pràctiques ambulatòries no rau només en el fet que doten de contingut relacional a les situacions de mobilitat habitual que es produeixen al barri, sinó sobretot en què aquestes manifestacions de la vida social contribueixen a modificar momentàniament el caràcter funcional dels seus carrers i zones de pas. En efecte, sostraiant-se dels fluxos del trànsit i de les mobilitats habituals, les persones s'agrupen premeditada o involuntàriament per tal de conversar, transformant amb aquesta pràctica els espais del barri en llocs de trobada i de reunió temporal. Es tracta de petites reunions públiques que generen configuracions socials momentànies i tremendament làbils, tanmateix des dels estudis de

William H. Whyte (1980) sabem que no es distribueixen de manera casual en el territori sinó que aquestes agrupacions són més freqüents i solen gravitar al voltant d'unes poques localitzacions urbanes que és convenient analitzar.

Per tal de mesurar la freqüència d'aquestes interaccions no planificades i d'identificar aquests espais de reunió informal, durant l'observació s'ha fet recompte de totes aquelles persones que estaven conversant amb algú altre mentre s'estaven quietes de peu. Els resultats han entregat un còmput total de 73 persones, d'on resulta que aquestes interaccions impliquen el 10,6% de les expressions de sociabilitat pública registrades a Pomar. Tenint en compte que durant el període d'observació es van veure un total de 82 persones dretes, suposa que pràcticament la totalitat d'aquestes persones s'estava relacionant. En altres paraules, una gran part de la sociabilitat que té lloc als espais urbans de la ciutat es dona en converses de persones que s'aturen a parlar amb altres durant els seu trajectes, bé entre elles, bé amb aquelles persones que es troben fortuïtament pel carrer.

D'acord amb les dades de l'observació, aquestes interaccions no planejades són freqüents al matí (19,2%) si bé són més nombroses a partir del migdia i la tarda. Sobre les característiques dels espais on es produeixen aquestes relacions, els resultats mostren que l'escenari principal d'aquestes pautes d'interacció són les voreres dels carrers (85%). També es veu com aquestes pràctiques relacionals s'articulen i troben suport material en elements no previstos per a l'estada (escales, els petits murs,...). En menor mesura també en les àrees de joc infantil (4%) i en les terrasses (3%).

Mentre que de persones caminant acompanyades s'han observat arreu, de persones parlant de peu se'n veuen sobretot en aquells llocs del barri on hi ha activitat i, com es veurà, gent asseguda, com ara al voltant de la plaça de Pomar o a la convergència de l'Avinguda de Terrassa i el Carrer Sant Feliu de Llobregat. Són espais del barri on la gent passa estona, el que emfatitza la idea de la trobada casual.

Horari i localització. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

c) Seure en públic

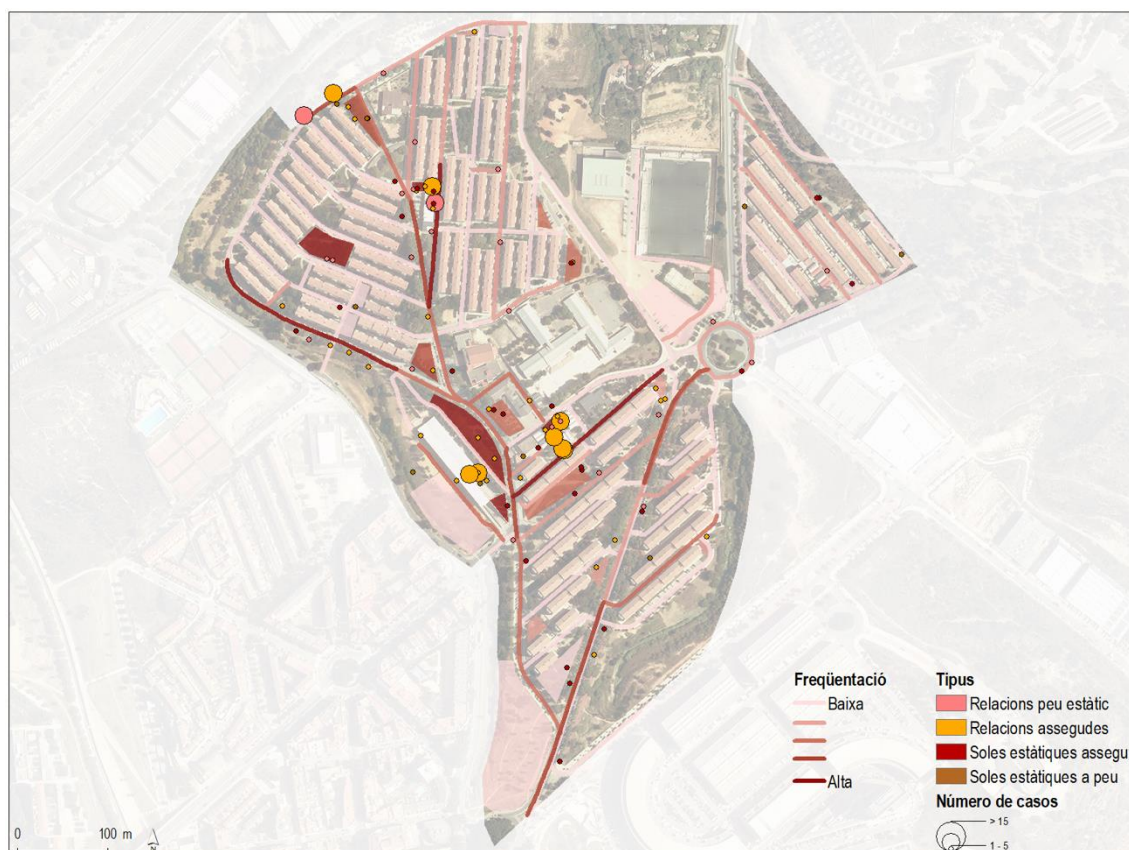
Anteriorment s'ha vist que els veïns i les veïnes del barri de Pomar consideren que el seu no és un barri que els estimuli a passejar, la qual cosa explica l'elevat valor relacional que adquireix per a la població els bancs i les zones d'estada. En el període que va durar l'observació, el 30% de les persones romanien assegudes. D'aquestes, el 40,3% s'estaven a un banc, el 36,3% en alguna de les terrasses que hi ha al barri i el 18,4% en algun lloc que no estava pensat ni dissenyat específicament per a aquest ús, com escales, els petits murs, etc. Aquest darrer fet evidencia que encara hi ha marge d'intervenció per tal de millorar el disseny dels espais del barri i adequar-los a les necessitats pràctiques de la població resident. Tanmateix dos indicadors permeten il·lustrar millor la rellevància social d'aquesta pràctica a Pomar: 1) s'ha

pogut constatar la presència de persones que baixaven cadires de casa per tal de seure, i 2) el 87,6% de les persones assegudes estaven en companyia d'algú altre.

Si s'observa el mapa on s'han presentat les pràctiques relacionals, poden apreciar-se clarament com aquestes interaccions entre persones que romanen assegudes durant un període raonable de temps, es concentren sobretot en quatre punts del barri: la Plaça de Pomar, a la plaça que queda encaixada entre l'Avinguda Terrassa i el carrer Granollers, així com l'espai associat que fa cantonada entre l'Avinguda Hospitalet i l'Avinguda de Terrassa. També, aquelles zones que s'estan a les terrasses dels bars, especialment ubicades al mercat.

	Acompanyades	Soles	Total
Bancs	35,8%	72,0%	40,3%
Terrasses	41,5%	0,0%	36,3%
Espais no habilitats (escales, murs...)	17,6%	24,0%	18,4%
Parada transport públic	3,4%	0,0%	3,0%
Cadires de casa	1,7%	4,0%	2,0%
Total	100,0%	100,0%	100,0%

Persones observades assegudes segons tipus de relació i de suport. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Distribució de les persones en situació d'interacció a Pomar segons la seva mobilitat. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Voreres, bancs o llocs no habitatats per seure com petits murs i terrasses de bar són els principals elements de suport en les activitats relacionals al barri de Pomar.

Les relacions als espais del barri s'articulen principalment al voltant de l'àrea central on s'ubiquen els equipaments, així com allà on operen factors d'atracció tals com l'activitat comercial o d'oci i restauració (a sota, la Plaça de Pomar i la Petanca Sant Jordi).

Els espais per relacionar-se de Pomar en l'experiència de les persones residents

L'observació de les pràctiques relacionals es complementa en aquest estudi a través d'entrevistes estructurades a la població. S'ha parlat amb 64 persones de diferents sexes i edats, tot demanant-les quins són al seu parer el millor i el pitjor espai del barri per a trobar-se i per passar temps en companyia.

Una primera dada a constatar és que la majoria de la població (90,6%) considera que al barri hi ha bons espais per a l'estada i per a la relació. En comparació, només el 48,4% de les persones entrevistades han referit algun espai del barri que consideren inadequat o amb mancances. A la vista d'aquestes respostes es veu que la població resident considera que Pomar és un millor barri per estar-s'hi que per passejar.

Sobre els que es consideren els millors espais de trobada del barri, destaca la rellevància que s'atribueix als equipaments públics del barri. Així:

- Fins a 17 persones han referit l'Associació de gent gran com el millor espai de trobada del barri, lògicament són les persones de més edat. Cal destacar que és una de les entitats amb més solera i història del barri, qüestions que el configuren com un espai significatiu. Examinant els elements que més s'han ressaltat d'aquest espai, destaca per sobre de tot per la freqüentació, així com les diferents activitats que s'hi duen a terme. També s'han citat com espais de trobada la Biblioteca (7), el Centre Cívic (3) i el Mercat de Pomar (2), equipaments aquests més transversals a la població.
- La Plaça de Pomar ha estat el segon lloc de trobada més citat (15). Freqüentat, ubicat a prop de l'escola i la llar d'infants, i també degut a que és un espai on s'hi concentra alguna de la poca activitat econòmica que disposa Pomar, aquest espai es considera el punt neuràlgic del barri.
- Quan es caracteritzen els millors llocs del barri per trobar-se i relacionar-se, es pot apreciar com la majoria de les persones entrevistades estimen que aquests estan en general ben comunicats (93,2%), són confortables i animats (91,5%), segurs (83,1%), així com prou coneguts per tothom al barri (88,1%).

Pel que fa als que es consideren els pitjors espais de trobada del barri s'han considerat les taules que queden cobertes al carrer Granollers (5 referències), el parc de fusta (4 referències) i la zona dels horts (3 referències). En el seu conjunt es destaca d'aquests espais que són llocs on hi va o per on hi passa poca gent (5), poc il·luminats (6) i generalment bruts (5). Per la seva configuració són llocs que atreuen persones que els utilitzen persones per fer botellots (4) o altres usos que es consideren inapropiats i que en alguns casos generen sensació d'inseguretat (3). Igualment destacable són les referències al risc associat a la circulació de vehicles (3), especialment en aquells espais més propers a les vies de connexió per on circulen cotxes a elevades velocitats.

Quant al lloc que es considera que ocupen aquests espais en la vida del barri, s'aprecia que són menys coneguts que els bons espais, no tan fàcilment accessibles i sobretot menys animats, confortables i segurs. Les persones que els utilitzen també tenen uns atributs demogràfics que són diferents al de les persones que s'estan als bons espais, amb una major presència de gent jove i menys visibilitat de gent gran.

Finalment, malgrat no estan al barri, volem fer notar que entre els espais de trobada i de relació s'han citat l'Skatepark i el Parc de la Riera de Canyadó. Ambdós formen part de la vida relacional dels habitants de Pomar, si bé del primer se n'han destacat més elements positius que negatius (manteniment), mentre que hom s'ha mostrat més crític amb l'estat i l'adequació del Parc de la Riera de Canyadó.

	Millor	Pitjor
Conegut	88,1%	67,6%
Ben comunicat	95,0%	50,0%
Animat	91,5%	17,1%
Confortable	93,2%	20,0%
Segur	83,1%	11,4%
Gent de totes les edats	62,7%	45,5%
Sobretot nens i nenes	6,8%	15,2%
Sobretot la gent jove	10,2%	27,3%
Sobretot la gent gran	20,3%	12,1%
Gent que viu allà o a prop d'allà	27,1%	29,4%
Gent de tot el barri	42,4%	47,1%
Tant gent del barri com de fora	27,1%	23,5%
Gent de fora del barri	3,4%	0,0%

Opinió sobre l'encaix dels millors i dels pitjors espais de relació a Pomar Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població resident

El barri com espai de joc

És sabut que els infants donen vida als barris, a les ciutats i als pobles. Dit això, cal recordar que viure el carrer i jugar solen ser les activitats més habituals que practiquen els infants fora de l'escola. Poder-ho fer a l'aire lliure i de manera espontània suposa, per tant, un indicador de riquesa i de vitalitat de l'espai urbà. Com en els casos anteriors, l'estudi d'aquesta pràctica social a Pomar es realitzarà a partir de les informacions obtingudes de l'observació sistemàtica del barri i de les entrevistes estructurades a la població.

El barri i el joc infantil a Pomar

Mentre que caminar i trobar-se amb altres persones són pràctiques habituals que atenyen a la majoria de la població, en canvi jugar és una pràctica que involucra a un segment demogràfic menys nombrós. En efecte, durant el període d'observació s'han comptabilitzat 63 nens i nenes a Pomar, el que suposa el 9,4% de totes les persones que s'han vist utilitzant el barri.

Demogràficament la presència infantil al barri de Pomar és baixa, o si més no menor que al conjunt de Badalona. Cal tenir en compte la institucionalització de la infància, que passa moltes hores del dia en centres de formació. Tot plegat s'acompanya d'una baixa presència del joc als carrers i places del barri, i que els pocs infants que es veuen jugant es concentren als parcs infantils i a les places, especialment: al parc infantil del Carrer Olesa de Montserrat, els que s'ubiquen davant de l'església i de la façana est del mercat i el nou parc del carrer Parets. També es van observar nens jugant al carrer Malgrat de Mar, on hi ha una zona de joc i a la del Carrer Pineda. En canvi al parc infantil que està situat a la part nord dels carrers Sant Feliu de Llobregat i Vilanova i la Geltrú no s'hi va veure cap infant jugant durant els dies que va durar l'observació.

Així doncs, el joc infantil a Pomar s'ubica sobretot en aquells espais que han estat dissenyats específicament amb aquest fi, sobretot en parcs o places (87,5%), i mobiliari infantil (75,0%). El joc a voreres i carrers és molt més residual.

Tipus d'espai	Infants jugant
Carrers	12,5%
Parcs o places	87,5%
Total	100,0%
Tipus de suport	
Parc infantil/ mobiliari infantil	75,0%
Voreres	25,0%
Total	100,0%

Infants observats jugant segons tipus d'espai i tipus de suport. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

Els espais per jugar de Pomar en l'experiència de les persones residents

Com succeeix amb les zones per passejar, la visió dels espais per al joc és força crítica. Concretament, en opinió de les persones entrevistades el millor lloc per jugar és en realitat un espai que queda fora del seus límits administratius: l'SkatePark del polígon de Les Guixeres (14 cites). El 18,9% de les persones entrevistades han identificat el barri en el seu conjunt com un mal espai per al joc infantil.

Entre les persones que sí han identificat algun espai adequat al barri per al joc, el més citat ha estat el parc infantil davant la façana del mercat (11), seguit del parc de davant de l'església (7). En quant als elements

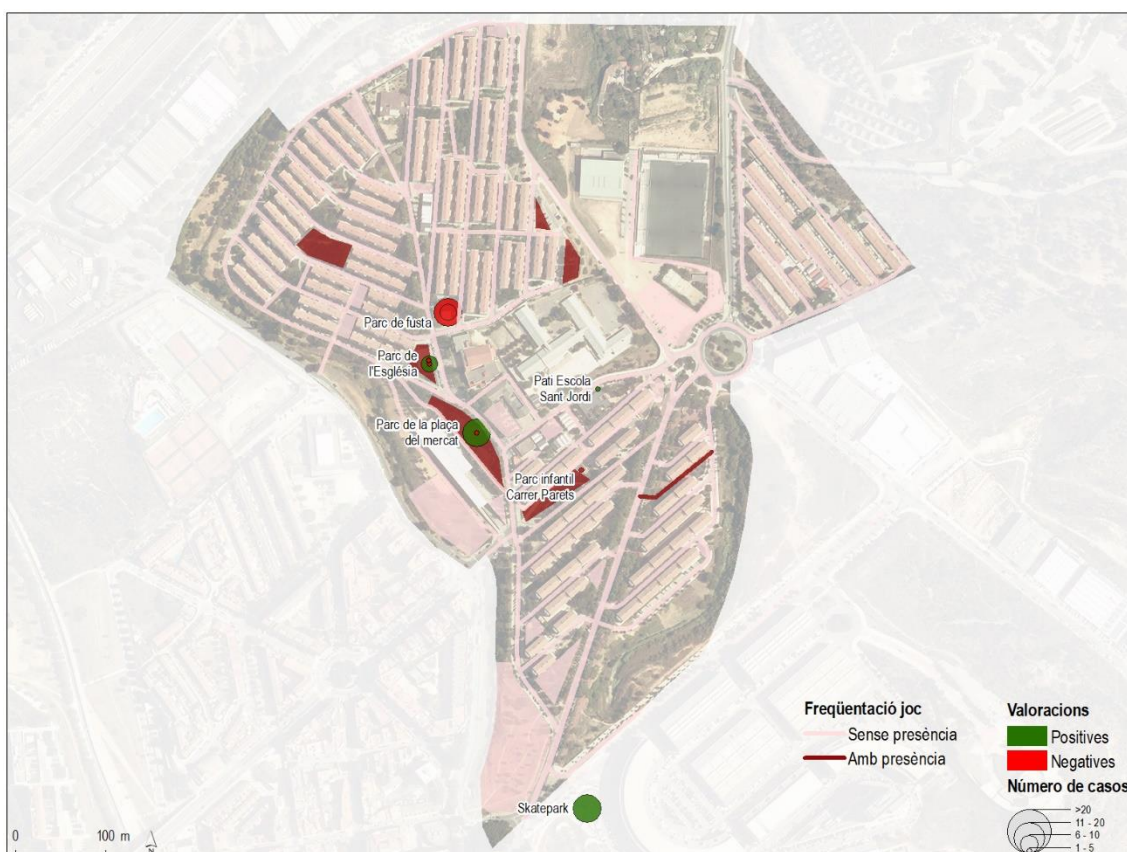
que han motivat la bona consideració d'aquests espais, sobretot es destaca la presència de mobiliari per a la pràctica del joc infantil, és a dir la seva especialització.

En relació als que es consideren els millors espais del barri per al joc, l'opinió majoritària és que aquests són espais ben comunicats (93,0%) i que coneix tothom (91,2%). També, però en menor mesura, es considera que són llocs animats, segurs i confortables (prop d'un 65% de referències). Es considera també que els utilitza gent de totes les edats, especialment infants, i sobretot les persones del barri que hi viuen a prop.

A l'altra banda de l'espectre, en l'experiència de la població de Pomar, el parc infantil que rep un major de cites negatives és el parc de fusta que se situa al final de l'Avinguda de Terrassa (13 cites, referides especialment a la seva manca de manteniment i mal estat dels elements, així com a les condicions de neteja). Els parcs infantils del final del carrer Parets, entre els carrers de Tiana i Premià de Mar, han rebut poques referències, de les quals totes han estat negatives, apuntant que el mobiliari infantil és escàs.

Quant als atributs dels pitjors espais, coneguts (70,8%) i ben comunicats (68,1%), i difícilment es consideren confortables, segurs ni freqüentats. Són utilitzats per persones de totes les edats i de tota la ciutat, si bé hi ha major presència de gent gran i de joves que als espais considerats positivament per al joc. Es tracta d'espais utilitzats sobretot per la gent del barri, i també per la que hi viu a prop.

Finalment, destaca que altres parcs infantils del barri, com el del carrer Olesa de Montserrat, no han rebut cap cita (ni positiva ni negativa), tot i ser un dels espais de joc de Pomar.

Localització principal dels espais de joc i identificació dels que es consideren els millors i els pitjors espais de joc. Font: IERMB, a partir d'Observació Social Sistemàtica

	Millor	Pitjor
Animat	64,9	31,9
Segur	64,9	20,8
Confortable	65,5	29,8
Comunicat	93,0	68,1
Conegut	91,2	70,8
Gent de totes les edats	48,3	43,5
Sobretot nens i nenes	32,8	28,3
Sobretot la gent jove	15,5	17,4
Sobretot la gent gran	3,4	10,9
Gent que viu allà o a prop d'allà	50,0	36,2
Gent de tot el barri	27,6	44,7
Tant gent del barri com de fora	20,7	19,1
Gent de fora del barri	1,7	0,0

Opinió sobre l'encaix dels millors i dels pitjors espais de joc a Pomar. Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població resident

El barri de Pomar gaudeix d'un gran nombre d'àrees de joc infantil. Tanmateix, l'estat de manteniment d'alguns d'aquests parcs, l'escassa quantitat de mobiliari en algun d'ells, així com la manca d'altres factors d'atracció en la zona, resulta en un baix ús de la majoria d'aquests espais.

Entre els parcs més utilitzats i significats positivament es troba el parc infantil de davant de l'Església (a baix a l'esquerra). Fora dels límits del barri, s'hi ubica l'Skatepark de les Guixeres, l'espai de joc més ben valorat per les persones consultades en l'estudi.

El parc de fusta situat al final de l'Avinguda de Terrassa és dels menys utilitzats i més mal considerats del barri, sobretot per la seva manca de manteniment (a baix a l'esquerra). A baix a la dreta els parcs infantils situats al final del Carrer Parets, entre els carrers de Tiana i Premià de Mar. Si bé s'utilitzen per al joc, es valoren negativament, sobretot per l'escàs mobiliari infantil.

El barri per a fer esport

El barri de Pomar no es caracteritza per la seva adequació per a la pràctica esportiva. Si més no així se'n desprèn dels resultats obtinguts en l'observació sistemàtica, doncs durant el temps que ha durat l'observació no s'ha vist cap persona practicant esport al barri.

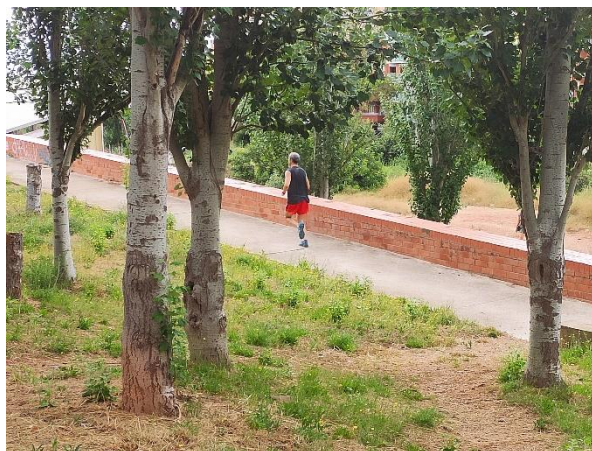
El que diuen les persones residents sobre aquesta qüestió, és que els millors espais de la ciutat per a la pràctica esportiva són: el camp de Futbol i el Poliesportiu, que reben principalment cites positives per l'adequació del seu mobiliari per a la pràctica esportiva, la grandària i les activitats que s'hi realitzen. En conseqüència, els millors espais per a l'esport s'han descrit com a coneguts i comunicats, en general confortables, animats i segurs, i s'utilitzen per part de gent de totes les edats, sobretot del barri però també de fora.

A part d'aquests dos equipaments, hi ha un consens bastant generalitzat de persones que afirmen que al barri no hi ha cap espai a l'aire lliure que es pugui considerar adequat per a fer esport.

Quant als pitjors espais, el 18,8% de les persones entrevistades han afirmat que el barri no era adequat per a fer esport i fins el 42,2% de les persones entrevistades no han sabut identificar-ne cap espai. De fet, entre les persones que sí que han identificat els pitjors espais de la ciutat per a l'esport, les cites no es concentren en cap espai concret, sinó que es diversifiquen en referències genèriques i diferents llocs que comparteixen referències a la seva manca d'adequació del disseny per a la pràctica esportiva, a les seves dimensions i grandària i a l'estat de cura i manteniment. També han estat diverses les referències a la manca de dotació i suficiència d'espais esportius al barri. Tot plegat confirma que Pomar no acaba de respondre a les necessitats esportives de la seva població, especialment de la més jove que ha estat especialment crítica amb aquest aspecte.

L'esport és una pràctica residual al barri. Fora dels centres esportius com el Camp de Futbol, el barri no disposa de mobiliari per a la pràctica esportiva.

A la foto de la dreta, un dels camins que transcorren en paral·lel a la Riera de Canyadó, un possible recorregut a tractar per oferir rutes saludables i per a l'esport.

	Millor	Pitjor
Animat	81,0	40,7
Segur	88,1	33,3
Confortable	83,3	40,7
Comunicat	92,9	63,0
Conegut	97,6	74,1
Gent de totes les edats	64,3	70,4
Sobretot nens i nenes	14,3	11,1
Sobretot la gent jove	11,9	11,1
Sobretot la gent gran	9,5	7,4
Gent que viu allà o a prop d'allà	46,3	37,0
Gent de tot el barri	19,5	44,4
Tant gent del barri com de fora	34,1	18,5
Gent de fora del barri	0,0	0,0

Opinió sobre l'encaix dels millors i dels pitjors espais per a l'esport a Pomar. Font: IERMB, a partir d'entrevistes a la població resident

Elements de balanç i diagnosi

Les dades analitzades en el present estudi han permès constatar que Pomar és un barri amb una vida pública que transcorre a gran part dels seus carrers i espais urbans. Ara bé, la vida al barri tendeix a concentrar-se a les seves vies, places i parcs principals, mentre que els carrers d'ús merament residencial i els passos entre edificis resten infrautilitzats i amb una baixa sociabilitat, així com també algunes de les places que se situen en les zones més perimetrals del barri. Aquests no només són espais poc utilitzats i amb poca presència de pràctiques relacionals, sinó que tampoc formen part de l'imaginari de les persones quan se'ls demana pels principals llocs d'estada i relació del barri.

Hi ha una segregació física del barri de la resta de la ciutat, tal com està limitat per accidents geogràfics, polígons industrials i grans vials. Amb tot, per la zona sud s'observa l'aflluència de persones en les vies perimetrals que queden davant del barri de la Morera, per on es realitza la connexió amb la resta de la ciutat de Badalona. Per contra, l'àrea nord-est del barri es troba molt més aïllada, tan física com socialment.

Pel que fa la mobilitat a peu, les avingudes del barri són les que exerceixen com a principals vies de connexió interna i externa del barri, però també s'observen força persones que es desplacen pels carrers secundaris del barri, sobretot en aquells que connecten amb aquestes avingudes. Val a dir que, atesa la seva configuració, orografia i disseny, el barri ofereix poques oportunitats relacionals: el barri difícilment es percep com un lloc adequat per passejar; la pràctica del joc és escassa al barri i es concentra i limita als espais dissenyats per aquesta finalitat. En el cas de l'esport, aquest és una activitat pràcticament inexistent als espais urbans de Pomar, sent els únics llocs de referència els seus equipaments esportius.

Com a conseqüència, la vida social al barri de Pomar s'articula al voltant dels equipaments i les trobades casuais amb aquelles persones que romanen assegudes als bancs o a les terrasses dels bars. En conseqüència, els principals espais de relació del barri s'ubiquen al centre, en la proximitat dels pocs equipaments i activitats comercials presents al barri. En aquest sentit, la Plaça de Pomar es configura com el centre neuràlgic de la vida de barri.

En concurs amb aquests elements generals es produeixen altres situacions que també suposen un desafiament per a la promoció i la millora del potencial d'ús i relacional dels espais del barri. A continuació s'apunten diversos eixos de diagnosi, identificant-ne els espais relacionats i els reptes estratègics de futur.

Connectivitat i integració amb l'entorn

El barri té un caràcter aïllat de la resta del territori. La topografia accentuada dels seus límits, marcada per accidents geogràfics, rieres i turons i per la presència d'infraestructures viàries dificulten connexió amb el territori i amb els elements de valor, alguns d'ells de referència metropolitana, que es troben al seu entorn. En aquest sentit, es creu interessant una reflexió més àmplia i integral del barri que incorpori el seu entorn, que promogui una major integració del barri amb el teixit urbà proper, que podria passar per la redefinició dels seus límits, o la mixticitat d'usos i intensitat en determinats punts.

Un dels reptes principals és millorar la seva connectivitat i permeabilitat, i relligar el barri amb el seu entorn. Així:

- Destaquem el potencial del carrer Joan d'Àustria - riera de Pomar, de la riera mateixa i de l'eix de l'Avinguda de Primer de Maig per esdevenir una franja cívica de connexió del barri amb la resta dels teixits de la ciutat i amb la Serralada Marina i el mar. Es tractaria de donar al carrer un caràcter urbà més cívica, que permeti un passeig al costat del riu agradable pels veïns i que afavoreixi les connexions transversals entre el barri de Pomar i els seus entorns. L'enfortiment d'aquesta via com eix cívica vertebrador contribuiria a superar i compensar l'efecte de les múltiples barreres que a nord-oest i a sud-est aïllen el barri.

- Millorar la connectivitat del barri amb la zona segregada del seu nord-est, habilitant zones de pas condicionades i incorporant una via de pas per a persones i bicicletes segregades a la Carretera de Pomar.
- També seria aconsellable dotar l'avinguda de Pomar (B-500) i de la carretera de Pomar d'un caràcter més cívic potenciant-les, al mateix temps, com portes d'accés de Badalona a la Serralada de Marina.
- Millorar la connexió amb el barri de la Morera, incrementant el nombre de vies d'accés i tractant el terreny del barranc de la riera. En aquest sentit, millorar les vies de pas entre el barri de la Morera i el Mercat, així com acondicionar la zona verda que queda entre el mercat i el barranc incrementaria la permeabilitat entre els dos barris, i generaria una possible zona d'atracció a Pomar.
- Adequar la zona de connexió per la part sud del barri, en la zona verda ubicada al costat del final de l'Avinguda de Pomar, que s'utilitza com a zona de pas entre Badalona i el barri.
- Activar la franja d'espai verd que separa el barri amb la zona industrial de Pomar, com un espai verd i equipat de qualitat.
- Activar la implantació de la Ronda Verda (Bicivia) de l'AMB, contribuint així a la integració del barri al seu entorn més pròxim i amb el territori.

Integració interna del barri, micropolaritats, activitat quotidiana i vida pública

- El gran nombre de locals tancats, sumat a la presència relativament propera de grans superfícies comercials ha anant minvant la potencialitat del comerç del barri com a generador de vida pública i relacional. Convindria reactivar l'activitat comercial de proximitat al barri, creant altres espais de centralitat dins del mateix barri (sobretot a la zona residencial del nord-est) però també generant atracció per part dels veïns del barri de la Morera, sobretot en quant a la recuperació del Mercat.
- L'escassa presència del joc al barri aconsella una major dotació i millora del mobiliari infantil als seus parcs i places, així com la seva ubicació prop d'altres centres d'activitat, que en fomentin l'ús entre col·lectius diversos.

Barri caminable i saludable

- L'elevada presència d'escales que salven els desnivells del barri recomana la instal·lació de més rampes que facilitin el pas a les persones amb mobilitat reduïda, així com cotxets, etc.
- La ubicació del barri prop d'entorns naturals de gran valor com són el Parc Natural de Serralada de Marina o el conjunt paisatgístic i l'itinerari senyalitzat de la Vall de Pomar, així com de parcs metropolitans de referència (el Torrent de la Font i del Turó de l'Enric, el Parc de Can Solei i Ca l'Arnús, el de la Riera de Canyadó o el recent Parc de la Mediterrània als turons de les Guixeres) atorga al barri una potencialitat important com a espai de pas i connexió entre espais naturals. Aquesta connexió es podria potenciar a partir del disseny de rutes i itineraris saludables que transcorreguessin pel mig del barri.
- La pràctica de l'esport és gairebé nul·la als espais oberts del barri, que per altra banda tampoc disposen de mobiliari destinat a aquesta activitat. La dotació de mobiliari per a l'esport destinat a diferents grups d'edat (joves, adults, gent gran) seria recomanable en aquest sentit.

Envoltat d'accidents geogràfics, polígons industrials i infraestructures que dificulten la relació amb l'entorn, el barri de Pomar presenta un caràcter aïllat de la resta del territori.

La millora de la connectivitat entre Pomar i el barri de la Morera amb el tractament de la zona de la Riera de Canyadó i dels espais verds situats a la rotonda sud del barri facilitaria la seva integració amb la resta de la ciutat, a la vegada que dotaria al mateix de més vies caminables.

Segregada per l'àrea del camp de futbol i la carrereta B-500, la zona nord-est de Pomar queda aïllada de la resta del barri (tal com s'aprecia a baix a l'esquerra, font Google Earth).

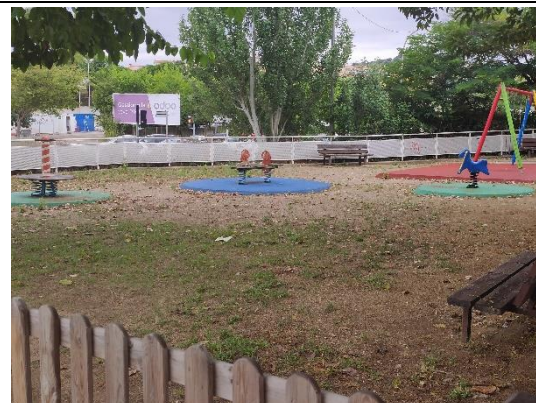
La millora de les vies transitables a peu i en bicicleta i el tractament dels entorns del camp de futbol podrien millorar la relació entre aquesta àrea residencial i la resta del barri, a la vegada que actuar com a vies d'accés a la Serralada de Marina i als entorns naturals.

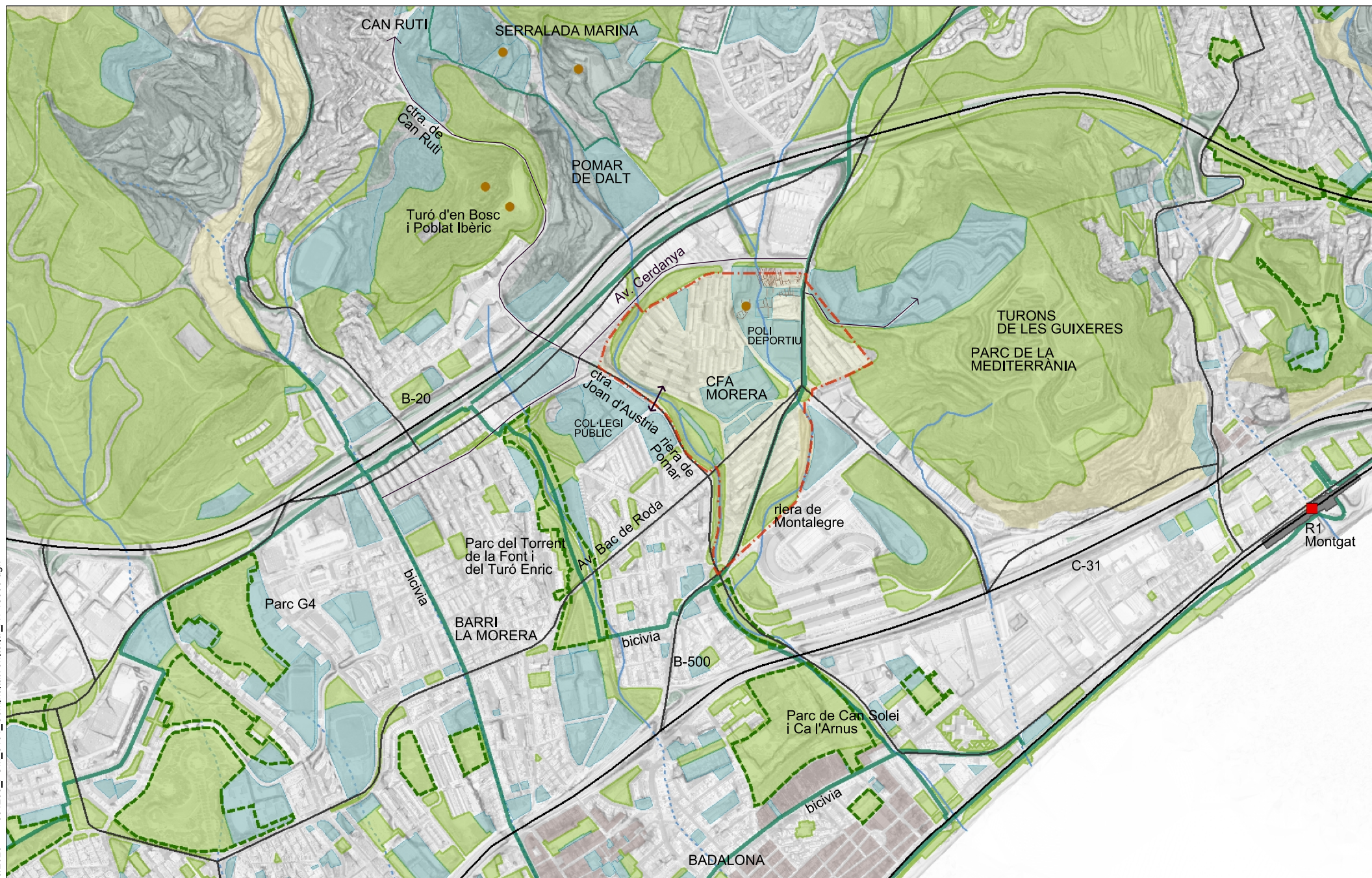

La reactivació de l'activitat comercial, una major dotació i millora del mobiliari infantil ubicat a les diferents àrees de joc, així com la creació d'àrees o rutes esportives amb mobiliari per a diferents edats, podrien actuar com a factors de revitalització en l'ús dels carrers i espais del barri.

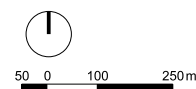
Una major dotació de rampes també facilitaria la caminabilitat i connexió interna dins de Pomar, sobretot per a les persones amb mobilitat reduïda o amb cotxets, carros de la compra, etc.

Annex Mapes

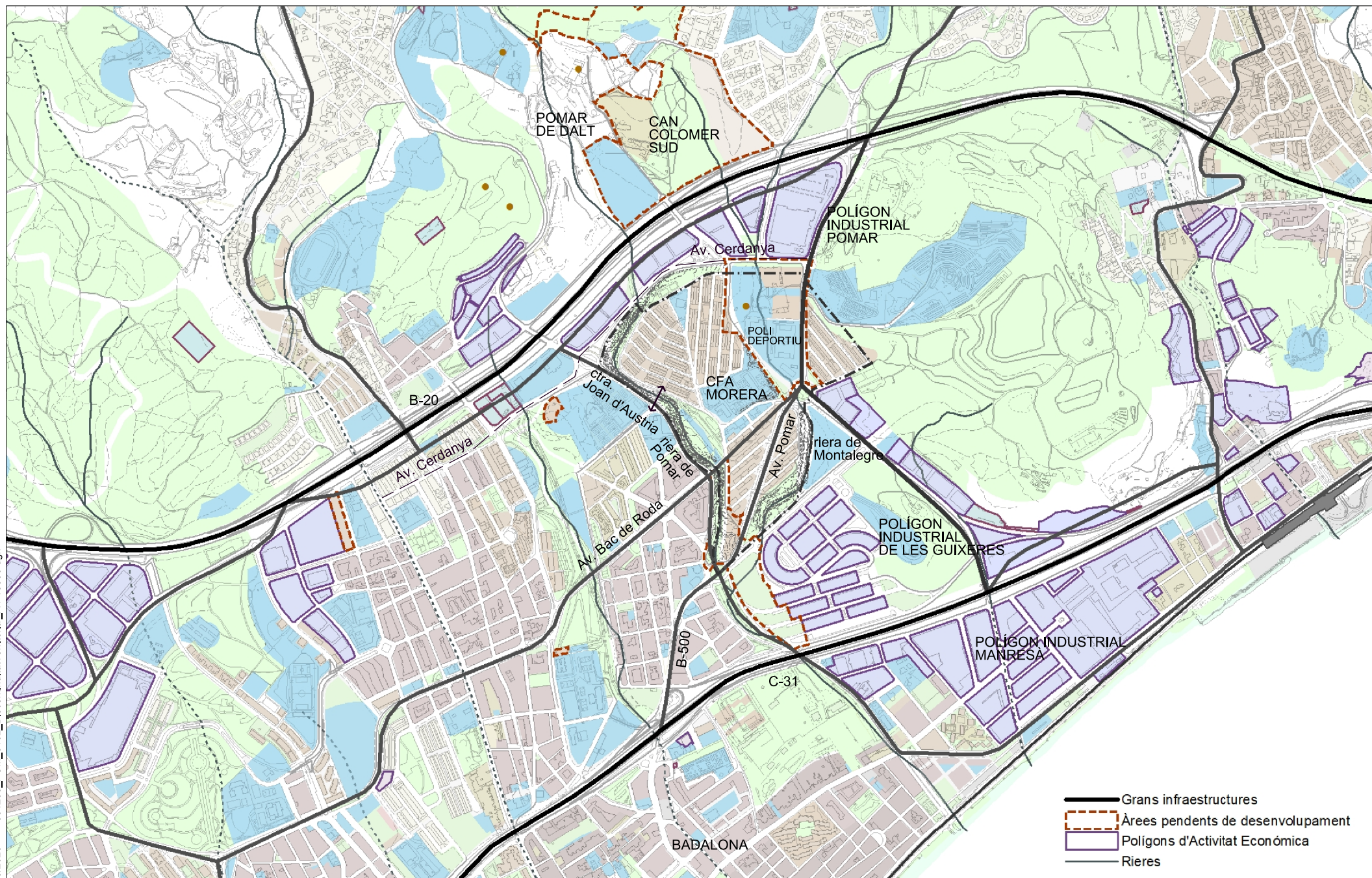
INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

DIN A4
1:15.000

Encaix territorial
Valors naturals i paisatgístics

1.01

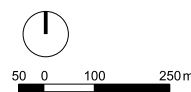
- Grans infraestructures
- Àrees pendents de desenvolupament
- Polígons d'Activitat Econòmica
- Rieres

INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

BR
BARCELONA
REGIONAL
AGÈNCIA
DESENVOLUPAMENT
URBÀ

ierm

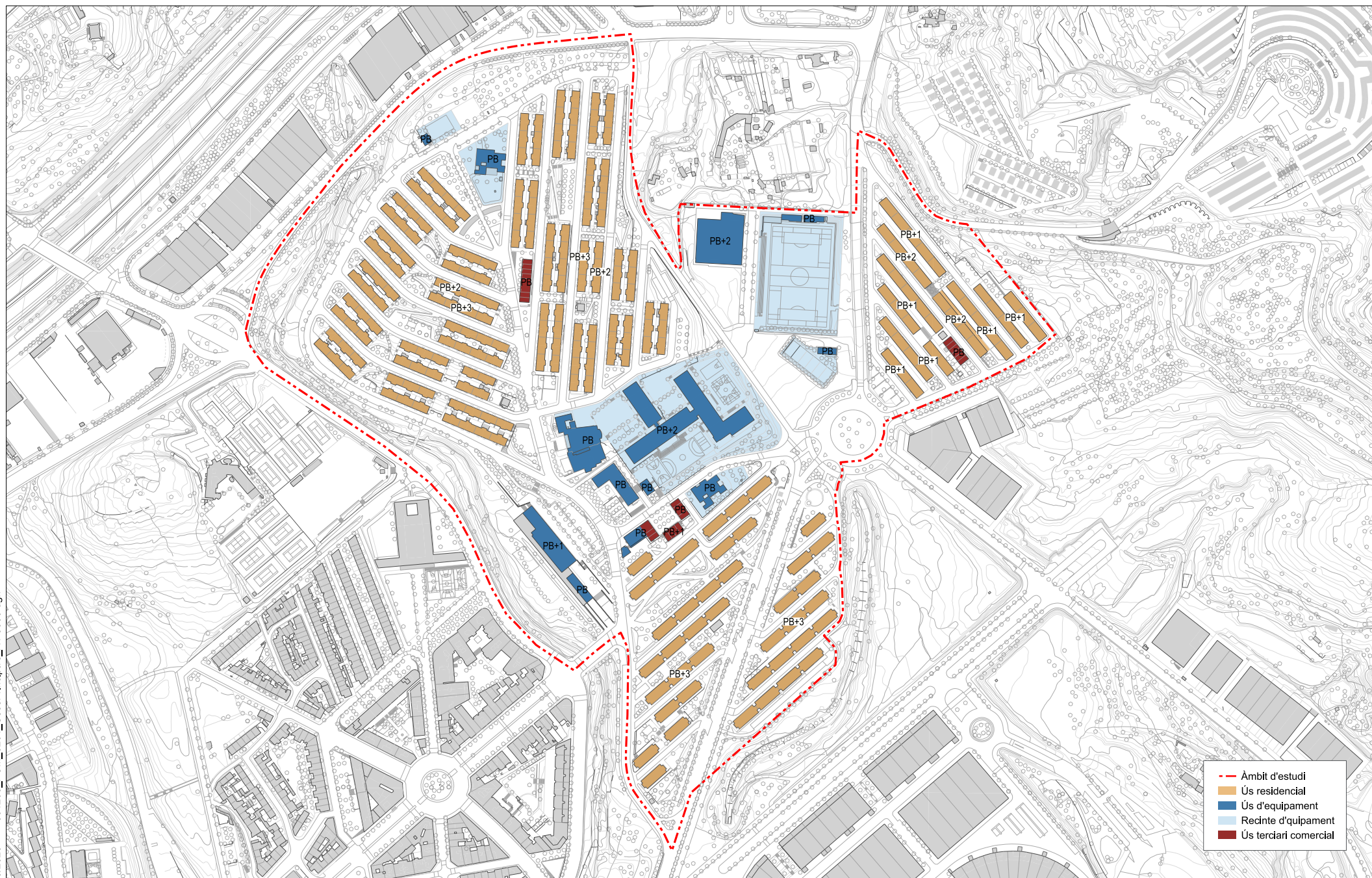
AMB Àrea Metropolitana
de Barcelona

DIN A4
1:15.000

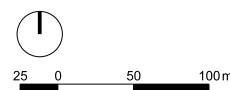
Encaix territorial
Discontinuitats territorials

1.02

- Àmbit d'estudi
- Us residencial
- Us d'equipament
- Recinte d'equipament
- Us terciari comercial

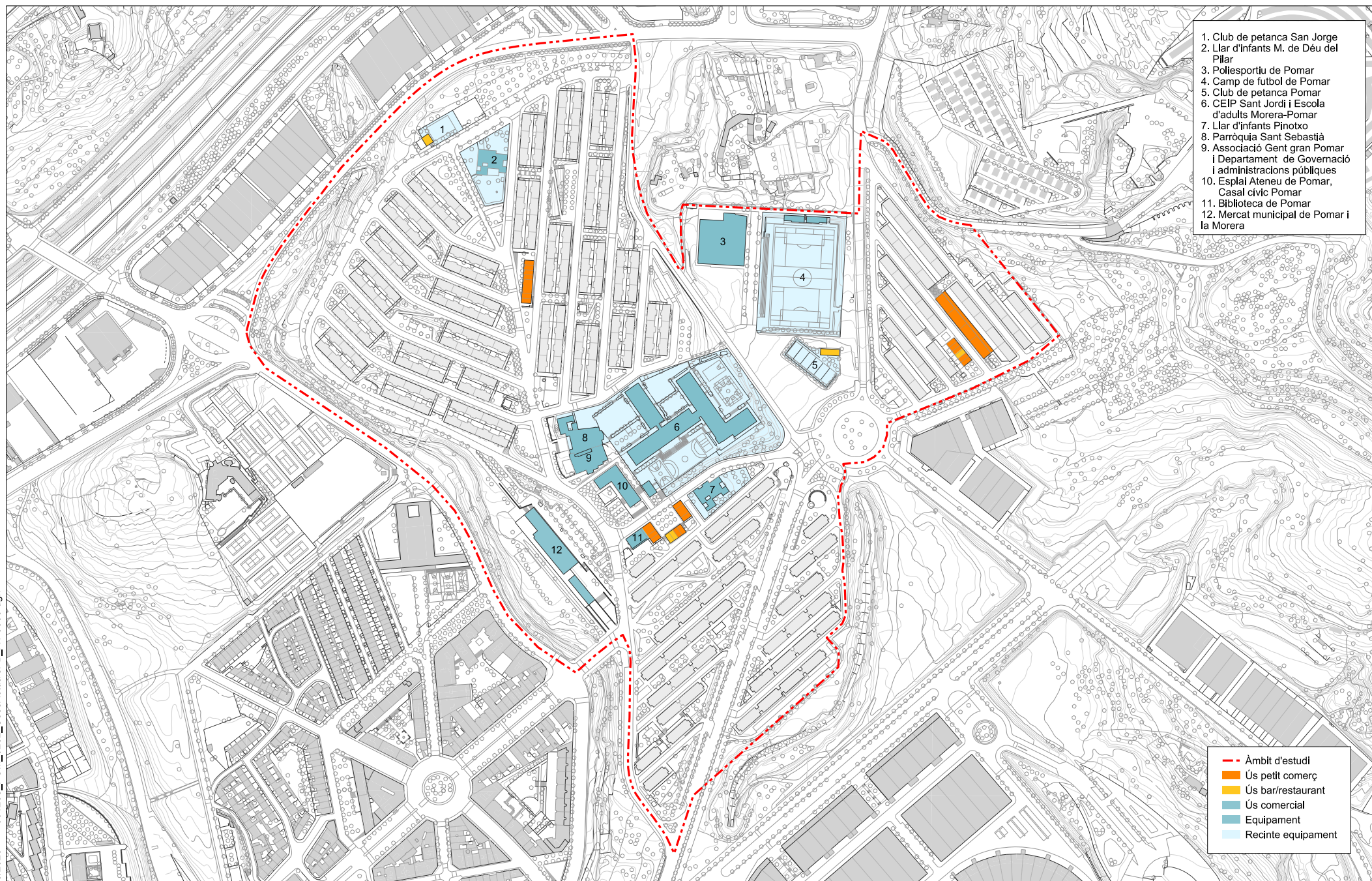
INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

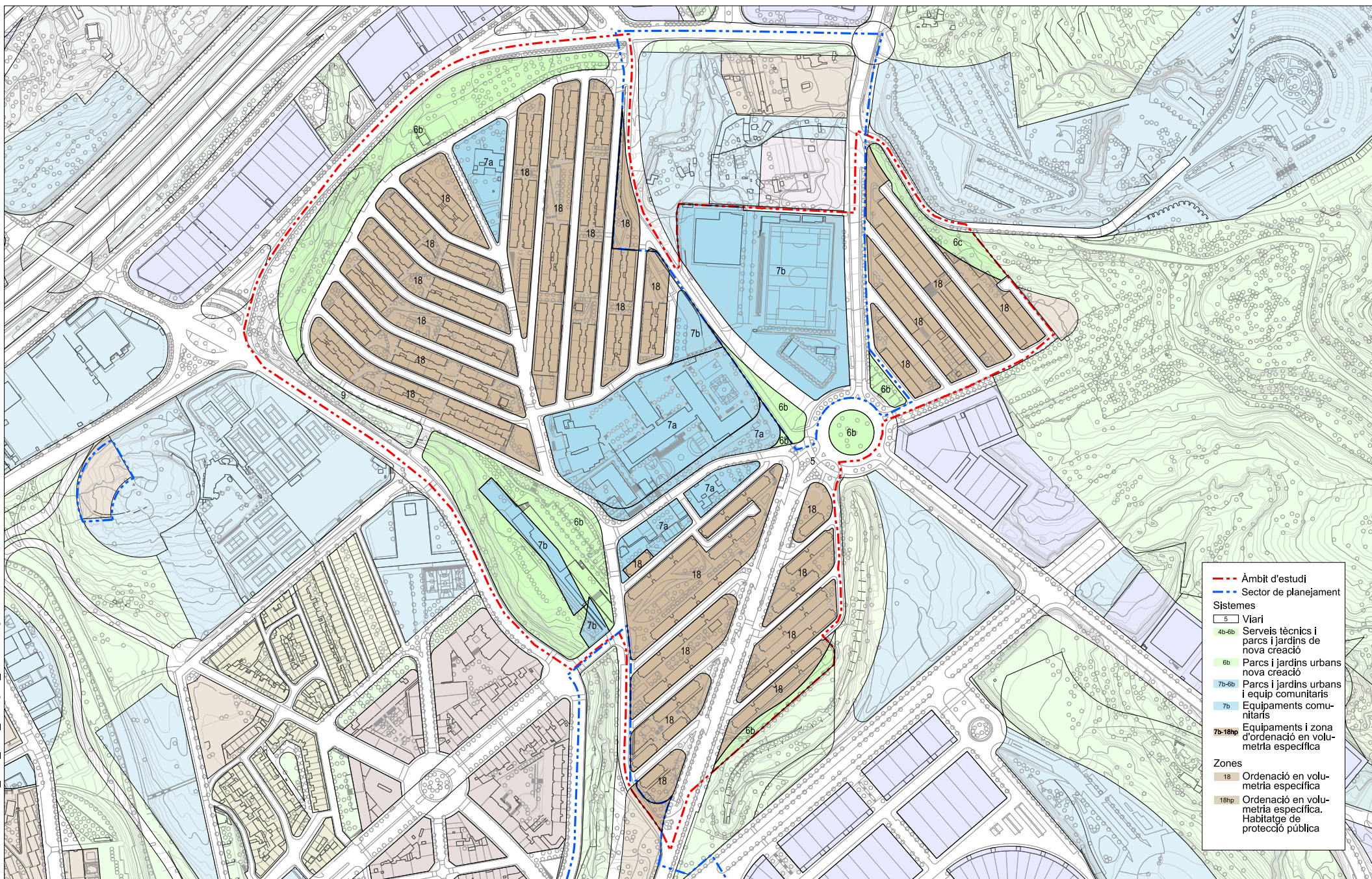
DIN A4
1:5.000

Usos existents i planificats:
Usos principals existents

2.01

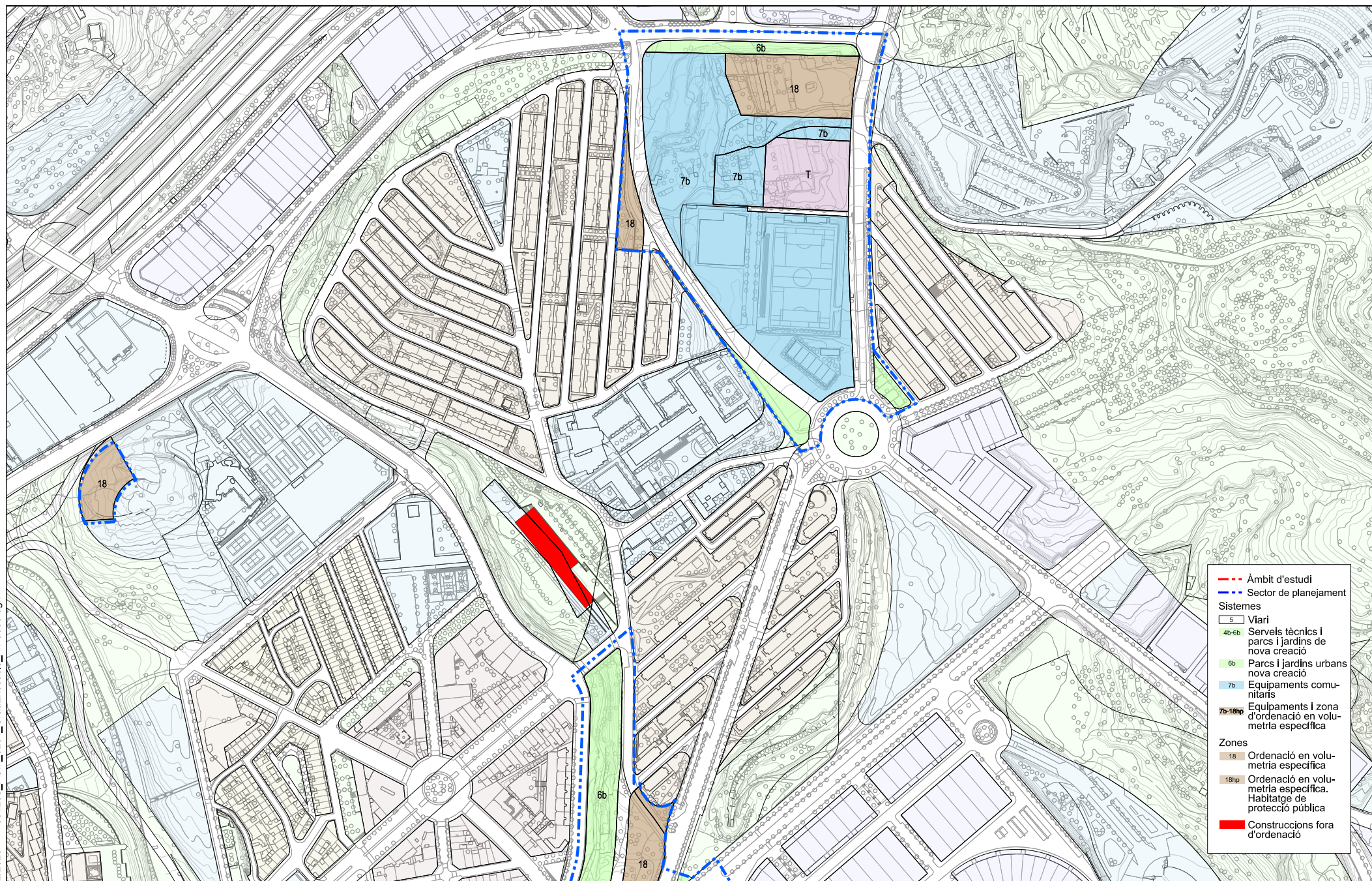

INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

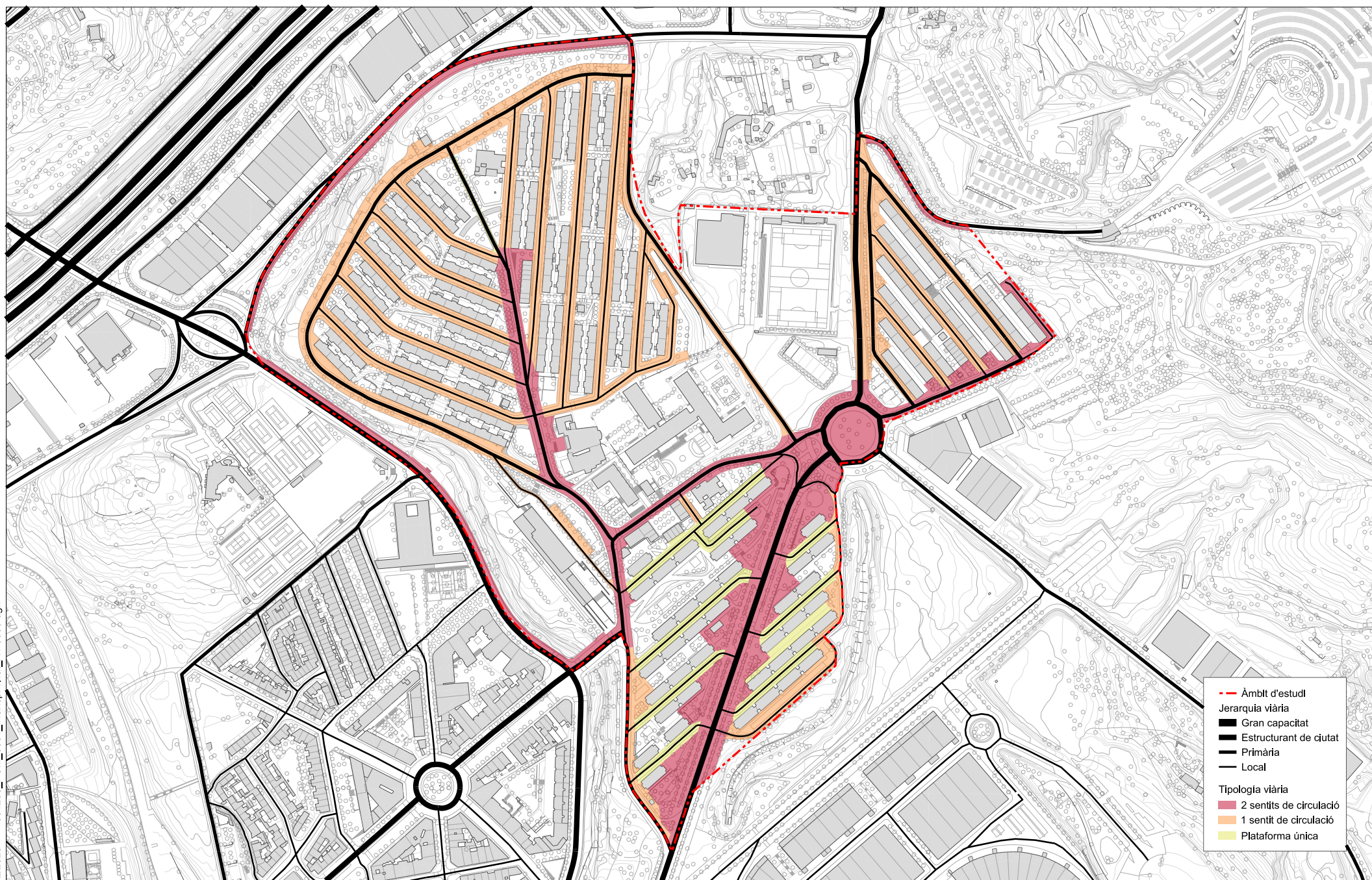

---	Àmbit d'estudi
---	Sector de planejament
Sistemes	
5	Viari
4b-6b	Serveis tècnics i parcs i jardins de nova creació
6b	Parcs i jardins urbans nova creació
7b-6b	Parcs i jardins urbans i equip comunitaris
7b	Equipaments comunitaris
7b-18hp	Equipaments i zona d'ordenació en volumetria específica
Zones	
18	Ordenació en volumetria específica
18hp	Ordenació en volumetria específica. Habitatge de protecció pública

INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

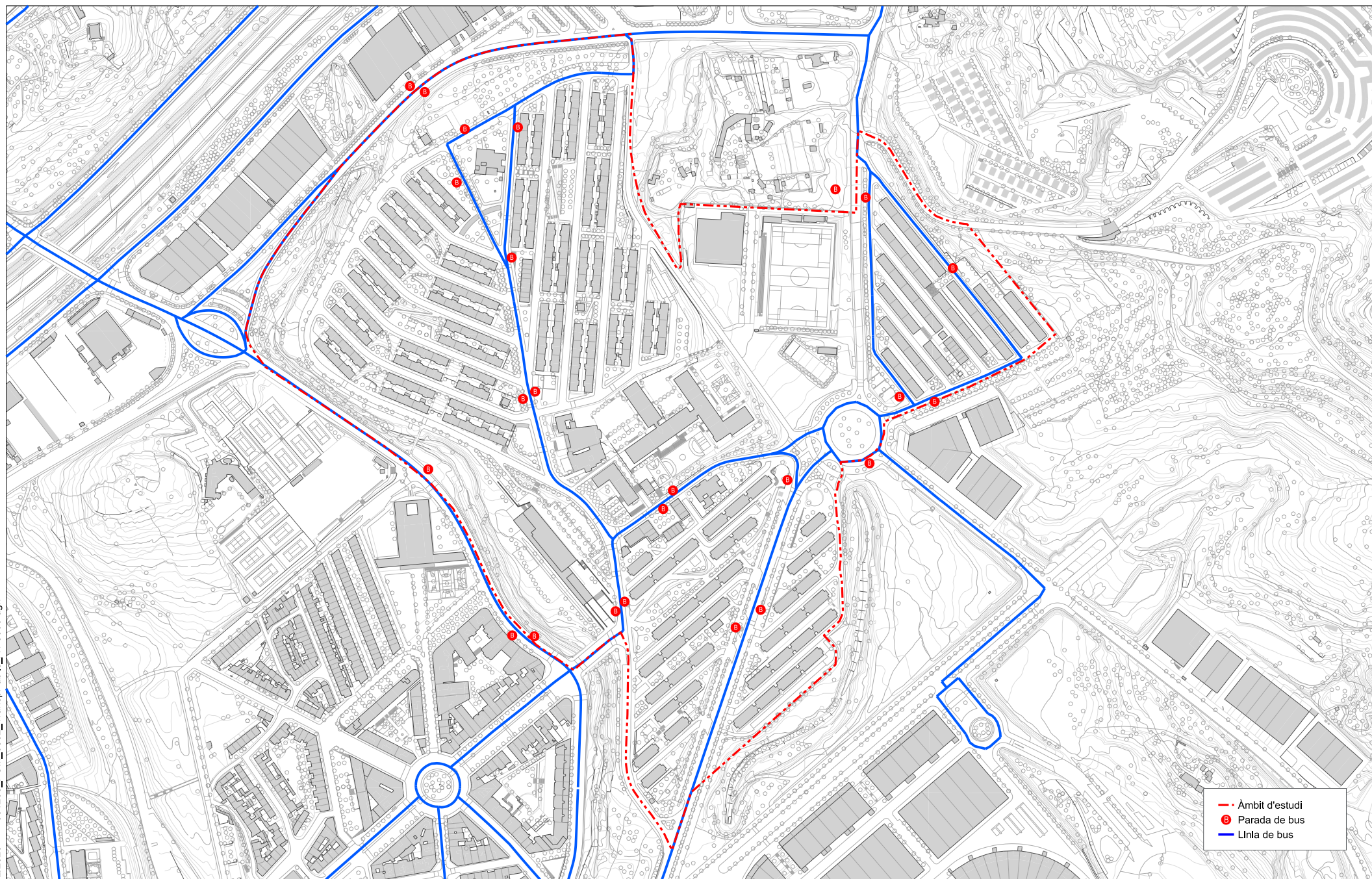

INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

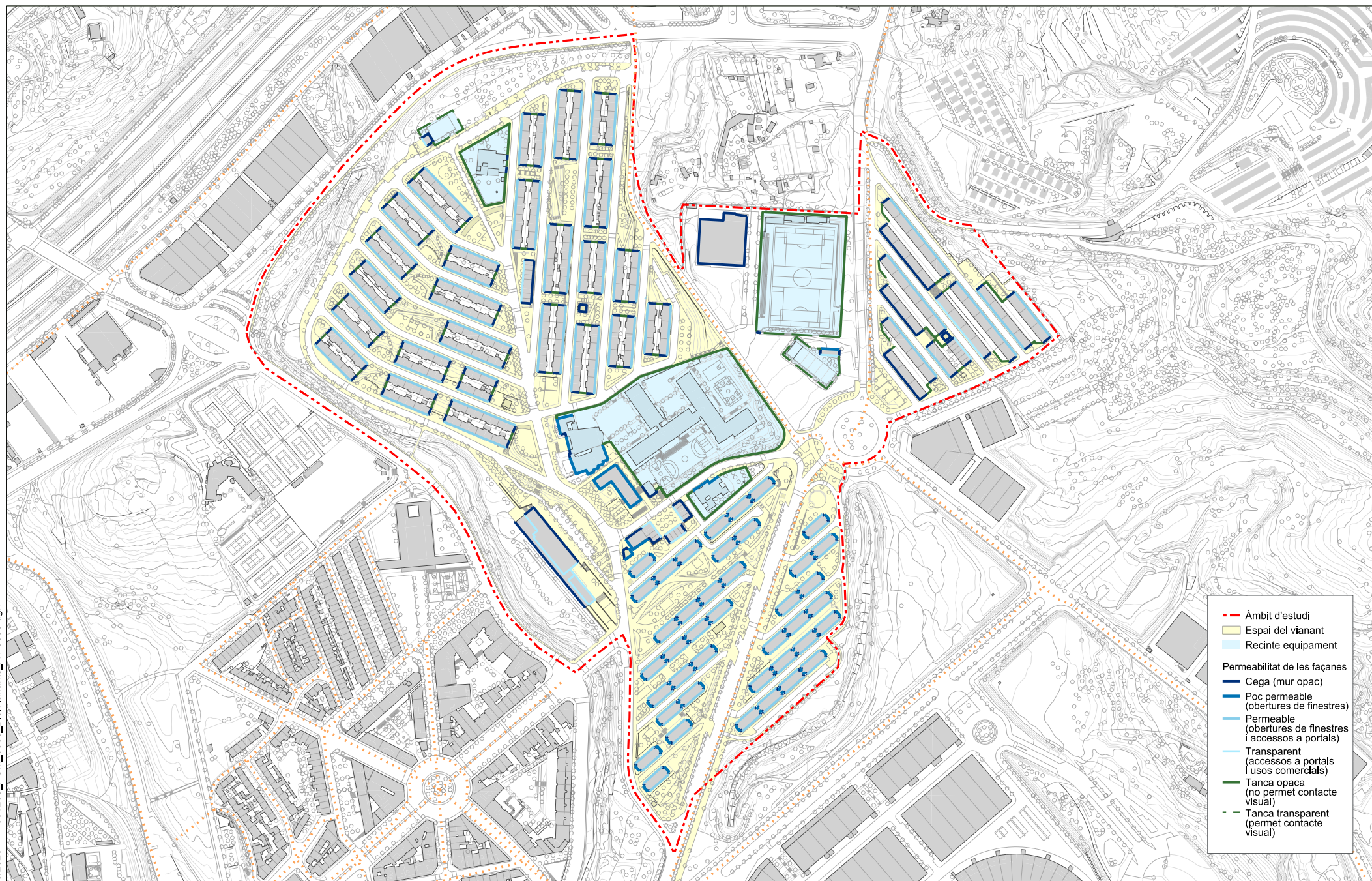

- Àmbit d'estudi
- Jerarquia viària**
- Gran capacitat
- Estructurant de ciutat
- Primària
- Local
- Tipologia viària**
- 2 sentits de circulació
- 1 sentit de circulació
- Plataforma única

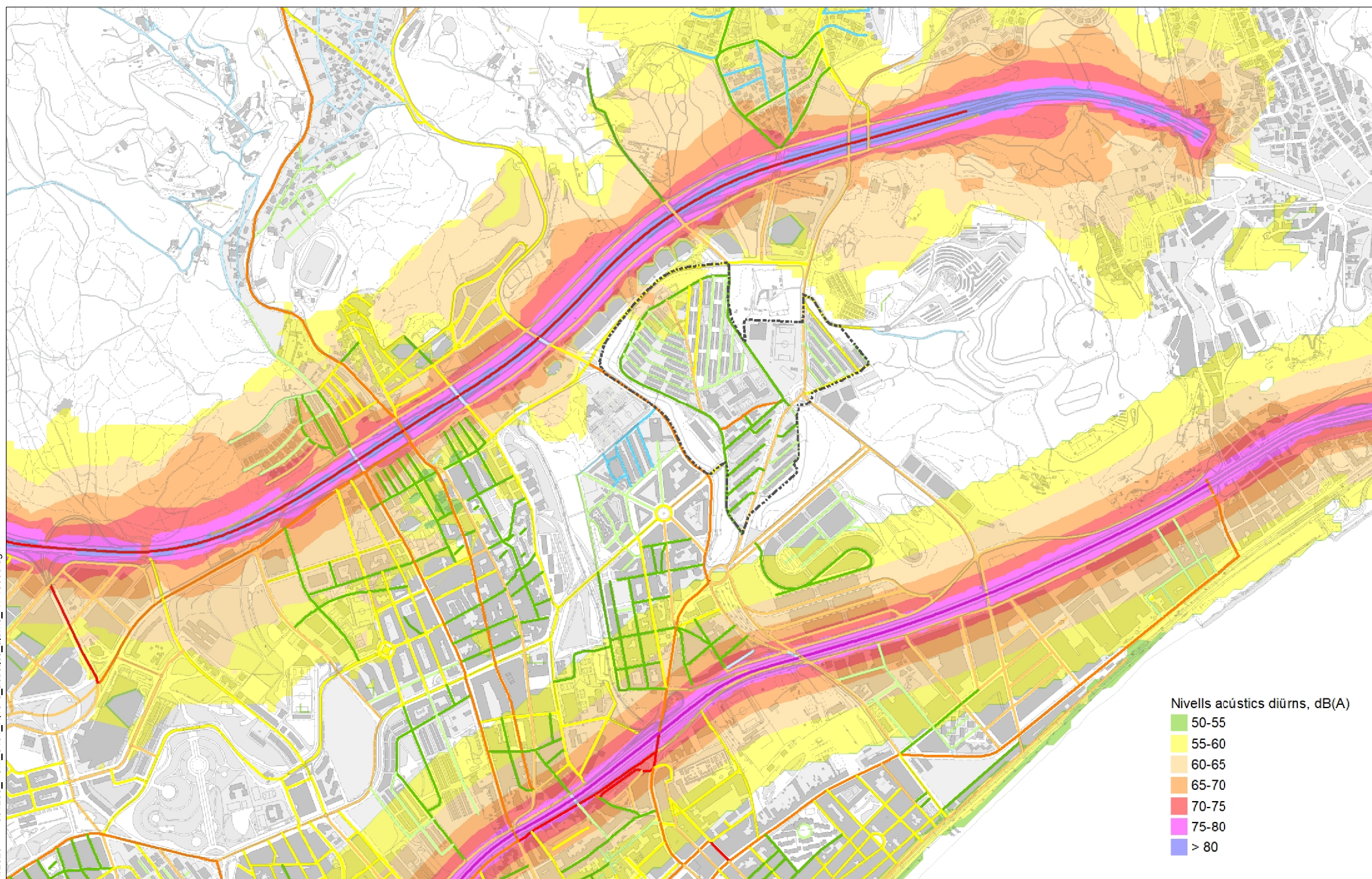
INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

—•— Àmbit d'estudi
B Parada de bus
— Linya de bus

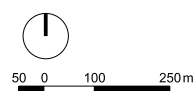
- Àmbit d'estudi
- Espai del vianant
- Recinte equipament
- Permeabilitat de les façanes
- Cega (mur opac)
- Poc permeable (obertures de finestres)
- Permeable (obertures de finestres i accessos a portals)
- Transparent (accessos a portals i usos comercials)
- Tanca opaca (no permet contacte visual)
- Tanca transparent (permet contacte visual)

Nivells acústics diurns, dB(A)

- 50-55
- 55-60
- 60-65
- 65-70
- 70-75
- 75-80
- > 80

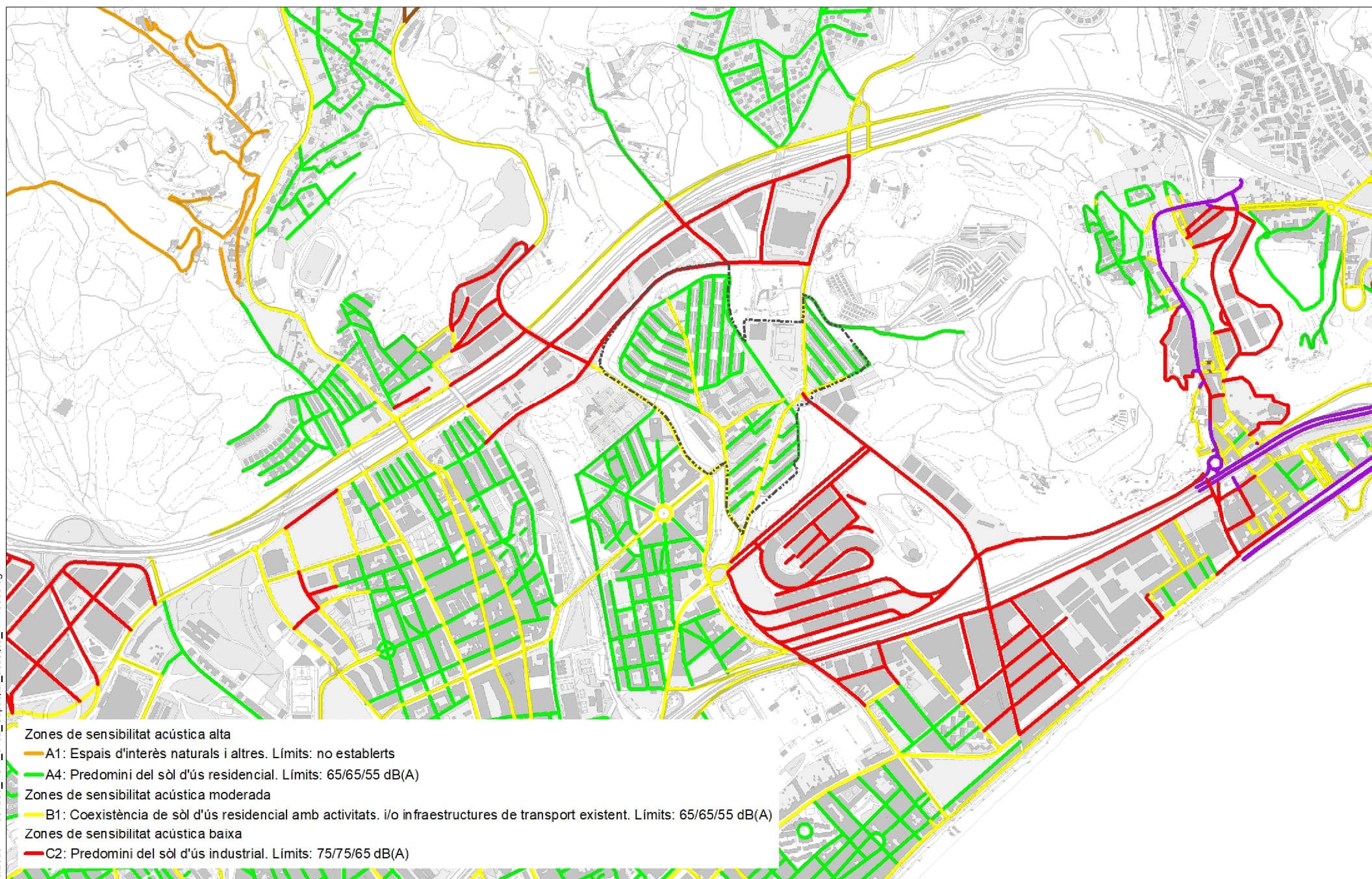
INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

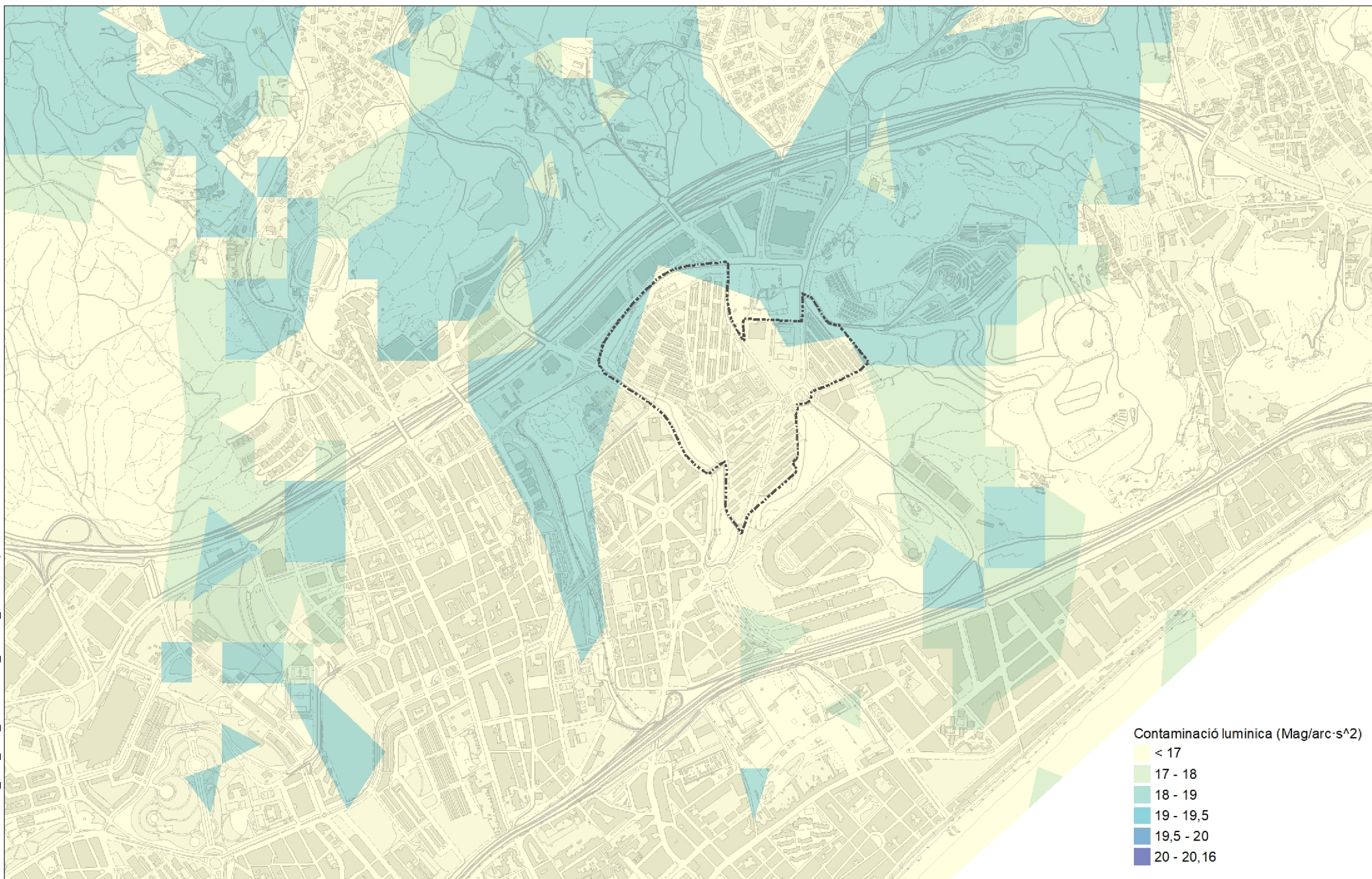

DIN A4
1:15.000

Qualitat ambiental
Nivells acústics diurns, dB(A)

4.01

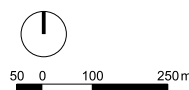

BR

BARCELONA
REGIONAL
AGÈNCIA
DESENVOLUPAMENT
URBÀ

AMB Àrea Metropolitana
de Barcelona

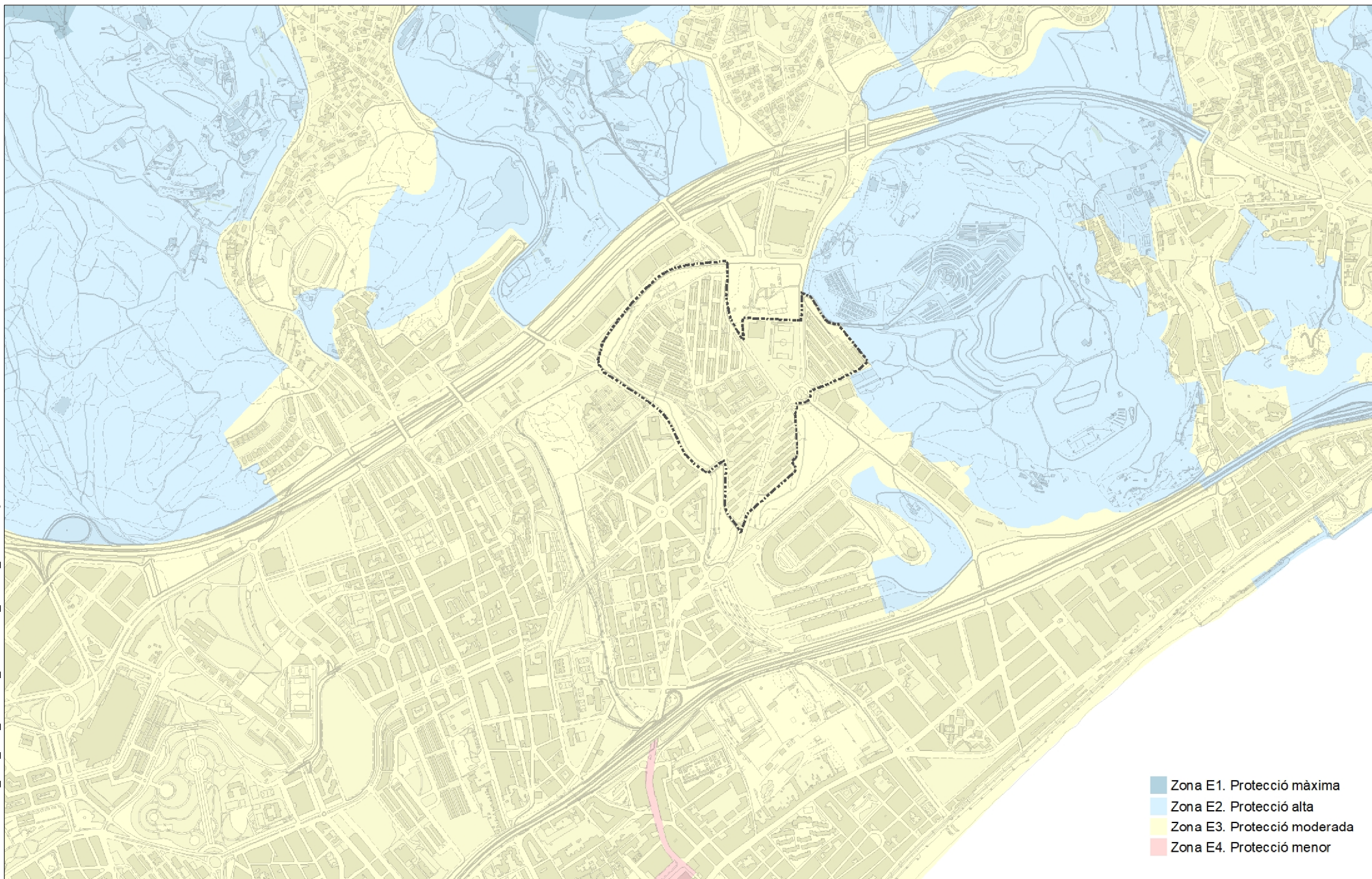

DIN A4
1:15.000

INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

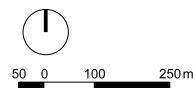
Qualitat ambiental
Contaminació lumínica

4.03

- Zona E1. Protecció màxima
- Zona E2. Protecció alta
- Zona E3. Protecció moderada
- Zona E4. Protecció menor

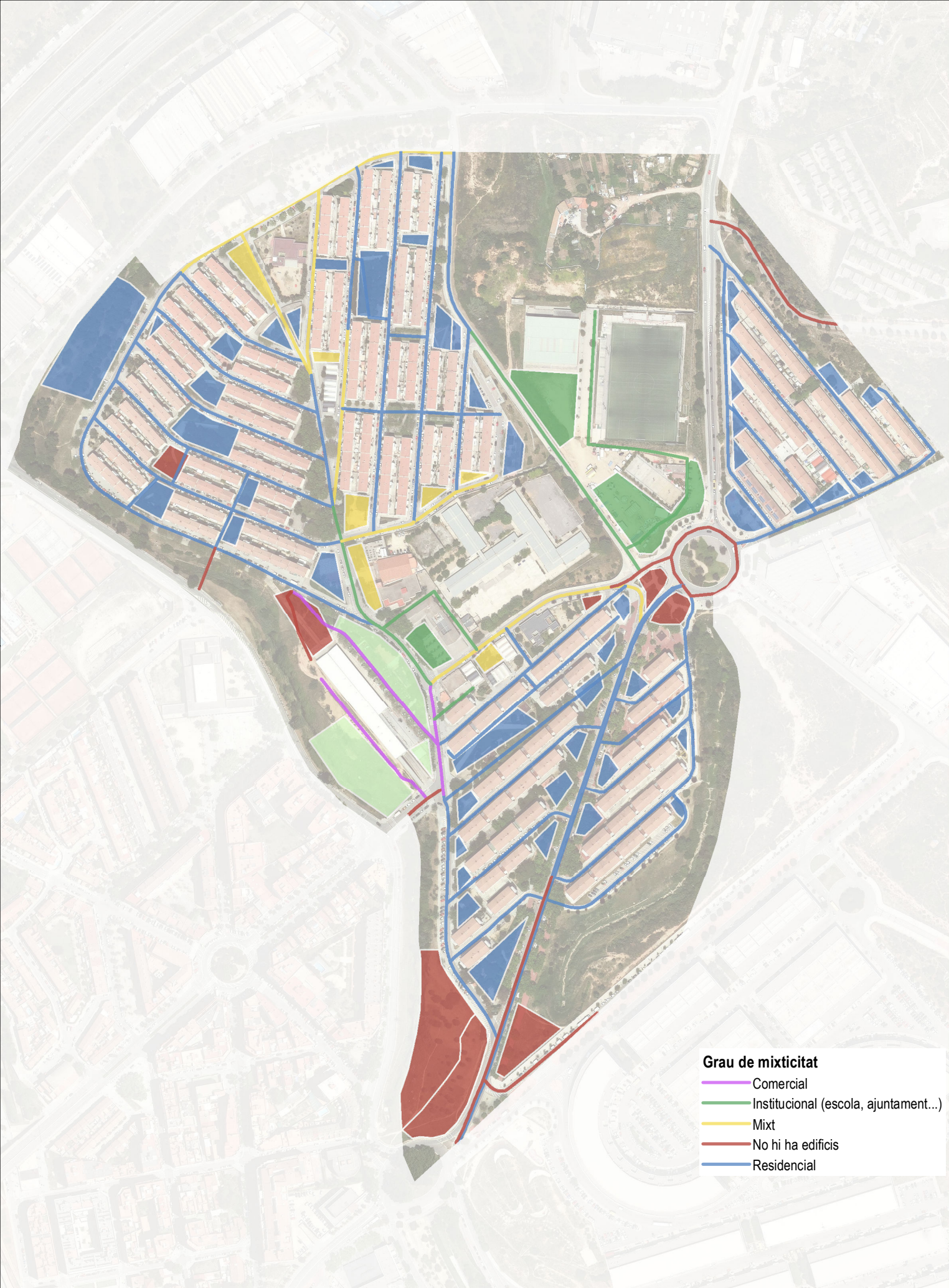
INFORME VIDA PÚBLICA _ POMAR

DIN A4
1:15.000

Qualitat ambiental
Prevenció de la contaminació lumínica

4.04

- Grau de mixticitat**
- Comercial
 - Institucional (escola, ajuntament...)
 - Mixt
 - No hi ha edificis
 - Residencial

Frequència

Baixa

Alta

Freqüentació

Dones
Homes

Freqüentació

- Infants
- Joves i adolescents
- Adults
- Gent gran

Freqüència passejar

- Baixa
-
-
-
- Alta

Valoracions

- Positives
- Negatives

Número de casos

- >20
- 11 - 20
- 6 - 10
- 1 - 5

